

**GİRİŞİMCİLİK KARIYERİNİN TERCİHİNDE VE
SÜRDÜRÜLMESİNDE KADIN GİRİŞİMCİLERİN
KARŞILAŞTIĞI ENGELLER VE SORUNLARIN
ARAŞTIRILMASI: KARABÜK İLİ ÖRNEĞİ**

**2021
YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME**

Ceyda BEKTAŞ

**Danışman
Doç. Dr. Ramazan UYGUN**

**GİRİŞİMCİLİK KARIYERİNİN TERCİHİNDE VE SÜRDÜRÜLMESİNDE KADIN
GİRİŞİMCİLERİN KARŞILAŞTIĞI ENGELLER VE SORUNLARIN
ARAŞTIRILMASI: KARABÜK İLİ ÖRNEĞİ**

Ceyda BEKTAŞ

Doç. Dr. Ramazan UYGUN

**T.C.
Karabük Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
İşletme Anabilim Dalında
Yüksek Lisans Tezi
Olarak Hazırlanmıştır**

**KARABÜK
Ocak 2021**

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	3
DOĞRULUK BEYANI	4
ÖNSÖZ	5
ÖZ.....	6
ABSTRACT.....	7
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	8
ARCHIVE RECORD INFORMATION	9
KISALTMALAR	10
ARAŞTIRMANIN KONUSU	11
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	11
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	11
EVREN VE ÖRNEKLEM	13
KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER	13
1. GİRİŞİMCİLİK VE KADIN GİRİŞİMCİLİK KAVRAMLARI.....	14
1.1. Girişimcilikle İlgili Kavramsal Boyut	14
1.1.1. Girişim Kavramı	14
1.1.2. Girişimci Kavramı	15
1.1.3. Girişimcilik Kavramı.....	16
1.2. Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi.....	17
1.2.1. Dünyada Girişimciliğin Gelişimi	18
1.2.2. Türkiye’de Girişimciliğin Gelişimi.....	20
2. KADIN GİRİŞİMCİLİK	23
2.1. Kadın Girişimci Kavramı.....	23
2.2. Türkiye’de Kadın Girişimcilik.....	24
2.2.1. Türkiye’de Kadın Girişimciliğin Mevcut Durumu.....	25
2.2.2. Kadın Girişimciliği Alanında Faaliyet Gösteren Kurum ve Kuruluşlar	28
2.2.2.1. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB).....	28

2.2.2.2.	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı	29
2.2.2.3.	Bursa, Eskişehir, Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA)	29
2.2.2.4.	Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)	30
2.2.2.5.	Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER).....	30
2.2.2.6.	Türkiye İş Kadınları Derneği (TİKAD)	31
2.2.2.7.	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM).....	32
2.2.2.8.	Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV).....	33
2.3.	Kadın Girişimcilerin Özellikleri	34
2.4.	Girişimcilikte Cinsiyet Faktörü	36
2.5	Kadın Girişimcilerin Karşılaştığı Engeller ve Sorunlar	39
2.5.1.	Mikro Sorunlar	43
2.5.1.1.	Eğitim.....	43
2.5.1.2.	Güvensizlik.....	46
2.5.1.3.	Toplumsal İnanç, Baskı ve Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık	47
2.5.2.	Makro Sorunlar	49
2.5.2.1.	Finansal Engeller	49
2.5.2.2.	Bürokratik Engeller	51
2.5.2.3.	İletişim ve Koordinasyon Eksikliği	52
2.5.2.4.	Rol Model Eksikliği	55
2.5.2.5.	Mesleki Örgütlenme	56
3.	ARAŞTIRMANIN BULGULARI.....	58
SONUÇ	78
KAYNAKÇA	80
TABLolar LİSTESİ	86
ŞEKİLLER LİSTESİ	87
EK 1: ANKET FORMU	88
EK 2: MÜLAKAT FORMU	91
ÖZGEÇMİŞ	92

TEZ ONAY SAYFASI

Ceyda BEKTAŞ tarafından hazırlanan “GİRİŞİMCİLİK KARIYERİNİN TERCİHİNDE VE SÜRDÜRÜLMESİNDE KADIN GİRİŞİMCİLERİN KARŞILAŞTIĞI ENGELLER VE SORUNLARIN ARAŞTIRILMASI: KARABÜK İLİ ÖRNEĞİ” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Ramazan UYGUN

.....

Tez Danışmanı, Girişimcilik Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği/Oy Çokluğu Seçinizile Girişimcilik Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. Savunma sınavı tarihi

Ünvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Doç. Dr. Ramazan UYGUN(KBÜ)

.....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Hasan TERZİ(KBÜ)

.....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Tanju ÇOLAKOĞLU(ÇOMÜ)

.....

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile, Yüksek Lisans Tezi derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Hasan SOLMAZ

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntıların intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Ceyda BEKTAŞ

İmza :

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimime başladığım günden beri sabrını ve desteğini esirgemeyen, bilgi birikimini paylaşmaktan asla yorulmayan, çalışmalarıyla ilham aldığım ve tez çalışmama beni yönlendiren, araştırma süresince her daim her zorluğa pozitif yaklaşıp sorun çözücü yönüyle ve göstermiş olduğu motivasyon ve katkılarıyla hep yanımda olan ve desteğini hiç esirgemeyen tez danışmanım olan saygıdeğer Doç. Dr. Ramazan UYGUN'a en içten sonsuz dileklerimi sunuyorum.

Yüksek lisans eğitimim boyunca varlığını ve desteğini hiç esirgemeyen ve aldığım her kararın arkasında duran, benim hep yanımda olan başta sevgili eşime ve aileme tüm kalbimle en içten teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma kapsamında görüştüğüm tüm kadın girişimcilerimize bana göstermiş oldukları yardım ve destekleri için çok teşekkür ederim

ÖZ

Bu araştırmada kadın girişimciliğe yönelik güncel bilgilerin ve verilerin ulaşması hedeflenmektedir. Kadın girişimcilerin finansal, iş geliştirme ve girişimcilik eğitimi alma konularında, kadınların girişimcilik süreçlerinin başlangıç ve devamında destek olabilecek bilgilerin verilmesi ve bununla birlikte kadınların içindeki girişimcilik potansiyellerinin ortaya çıkarılması ve bu potansiyelin hayata geçirilmesine katkı sağlanması düşünölmektedir. Girişimci kadınların girişimcilik süreci esnasında karşılaştıkları önem arz eden sorunların tespit edilmesi ile alınacak aksiyon planlarına temel olabilecektir. Kadın girişimcilerin girişimcilik sürecine etki eden unsurların ne düzeyde etkilerinin olduğunun tespit edilmesi çözümler konusunda daha doğru kararların alınmasına katkı sağlayacaktır. Yapılan bu çalışma ile günümüz hükümet politikalarında yer alan ekonomiyi canlandırma kapsamında hazırlanan planlarda yer verilen teşviklerden faydalanmayı düşünöten potansiyel kadın girişimcilere rehber olunması yoluyla, kadın girişimcilerin girişimcilik süreçlerini kısaltma anlamında pozitif bir etkide bulunabilmesi düşünölmektedir.

Gerçekleştirilen bu araştırmada yüz yüze görüşmelerde bulunularak mülakat yönteminden faydalanılmıştır. Yürütölen bu çalışmada ilk olarak kadın girişimcilere yönelik demografik soruların yanı sıra girişimcilere ait girişimleri tanımaya yönelik sorular sorulmuştur. Alınan cevaplar doğrultusunda betimsel analiz yapılarak elde edilen veriler mantıksal bir sıraya koyularak yorumlanıp, sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın son safhasında ise yapılan yorumlara bağlı kalınarak gelecekle ilgili tahminlerde bulunarak yeni açılımlara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Girişimci, Girişimcilik, Kadın Girişimci

ABSTRACT

In this study, it is thought that by reaching up-to-date information and data on women's entrepreneurship, providing information that can support women entrepreneurs in their financial, organizational and entrepreneurship training, and in this way, contribute to the easier realization of the entrepreneurship potential of women. It can be the basis for action plans to be taken by identifying the important problems that entrepreneur women face during the entrepreneurship process. Determining to what extent the factors affecting the entrepreneurship process of women entrepreneurs have an impact will contribute to making better decisions about solutions. With this study, it is thought that women entrepreneurs can have a positive effect in terms of shortening their entrepreneurship processes by guiding potential women entrepreneurs who are considering benefiting from the incentives included in the plans prepared within the scope of revitalizing the economy in today's government policies.

In this study, the interview method was used by making face to face interviews. In this study, first of all, demographic questions were asked to women entrepreneurs, as well as questions about the entrepreneurs' initiatives. Descriptive analysis was performed in line with the answers, and the data obtained were interpreted in a logical order and the results were tried to be reached. At the last stage, new expansions were tried to be reached by making predictions about the future based on the comments made.

Keywords: Entrepreneur, Entrepreneurship, Woman Entrepreneurship

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Girişimcilik Kariyerinin Tercihinde ve Sürdürülmesinde Kadın Girişimcilerin Karşılaştığı Engellerin ve Sorunların Araştırılması, Karabük İli Örneği
Tezin Yazarı	Ceyda Bektaş
Tezin Danışmanı	Doç. Dr. Ramazan Uygun
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	27/01/2021
Tezin Alanı	İşletme
Tezin Yeri	KBÜ/LEE
Tezin Sayfa Sayısı	92
Anahtar Kelimeler	Girişimci, Girişimcilik, Kadın Girişimci

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of theThesis	Investigation of Obstacles and Problems Faced by Women Entrepreneurs in the Choice and Maintenance of Entrepreneurship Career: Karabuk Field Study
Author of theThesis	Ceyda Bektaş
Advisor of theThesis	Assoc. Prof. Dr. Ramazan Uygun
Status of theThesis	Master
Date of theThesis	27/01/2021
Field of theThesis	Department Of Business
Place of theThesis	KBU/LEE
Total PageNumber	92
Keywords	Entrepreneur, Entrepreneurship, Woman Entrepreneurship

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

BEBKA: Bursa, Eskişehir, Bilecik Kalkınma Ajansı

BBYKP: Beş Yıllık Kalkınma Planı

ÇATOM: Çok Amaçlı Toplum Merkezleri

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

GİDEM: Girişimci Destekleme Merkezleri

İGEME: İhracatı Geliştirme Merkezi

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

KADAV: Kadın Dayanışma Vakfı

KAGİDER: Kadın Girişimciler Derneği

KA-MER: Kadın Merkezi

KEDV: Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı

KOSGEB: T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

KSGM: Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü

SRAP: Sosyal Riski Azaltma Projesi

TİSVA: Türkiye İsrافی Önleme Vakfı

TKV: Türkiye Kalkınma Vakfı

TOBB: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

ARAŞTIRMANIN KONUSU

AraŐtiranın konusu, “Girişimcilik Kariyerinin Tercihinde ve Sürdürülmesinde Kadın Girişimcilerin Karşılaştığı Engeller ve Sorunların Araştırılması: Karabük İli Örneği”dir. Bu kapsamda Karabük İlinde faaliyette bulunan kadın girişimciler araŐtırılmıŐtır.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışmanın amacı, Karabük ilinde faaliyette bulunan kadın girişimcilerin karşılaştığı sorunların neler olduğu ve bu sorunlara yönelik çözümlerinin bulunmasıdır. Aynı zamanda bu çalışma kadınların gerekli desteği gördüklerinde girişimcilik konusunda erkeklere oranla çok daha başarılı olabileceklerini ortaya koymaktadır. Ülkemizde kadın girişimci sayılarının erkeklere oranla az olması, iş hayatında karşılaştıkları sorunlar yüzünden var olan girişimlerin kapatılması ya da iflas etmesi ve bu sorunlara yönelik çözümlerin yetersiz kalması nedeniyle bu araŐtiranın yapılması gerekli olduğu kanısına varılmıŐtır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Metedolojik açıdan, çalışma ve zaman planlarına sadık kalarak teorik kısım ve uygulama kısmı olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın teorik kısmını oluşturan birinci bölümü “Girişimcilik ve Girişimciliğin Önemi” ikinci bölüm ise “Kadın Girişimciliği” başlıklarından oluşmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın teorik kısmı ikincil veri kaynaklarından yararlanılmıŐtır. Bu kaynaklar; tezler, kitaplar, makaleler, dergiler, internet siteleri, web sayfaları, araŐtırmamızın konusuna uygun olan bilimsel çalışmalar ve yayınlardır. Bu kaynakların taranması ile çalışmanın teorik kısmı bitirilerek uygulama bölümüne geçilmiştir.

Çalışmanın ikinci kısmı olan uygulama kısmında, çalışmanın niteliği ve amacı nedeniyle aynı zamanda kadın girişimcilerden daha detaylı ve net bilgi almak için nitel araştırmadan oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan nitel araştırma yönteminden teknik olarak yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğine yer verilmiştir. Katılımcıyla karşılıklı görüşme tekniği nicel araştırmalar arasında en çok tercih edilen ve kabul gören bir yöntemdir. Yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğinde amaç, katılım sağlayan denekler arasında aynı yapıda ve düzende bilgilerin elde edilmesini sağlamaktır. Görüşmeyi gerçekleştiren görüşmeci, soruların sırasına uymak zorunda değildir. Ayrıca görüşmenin içeriğinde yer alan sorulara da ek olarak sorular yöneltebilir.

Araştırma kullanılan yarı-yapılandırılmış mülakat sorularının geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla öncelikle literatür çalışması yapılmıştır. Araştırmanın niteliği ve kapsamıyla ilgili oluşturulan mülakat soruları için girişimcilik ve kadın girişimcilik alanında uzman akademisyenlerin görüş, değerlendirme ve onaylamalarına başvurulmuştur. Bu görüşler sonucunda mülakat soruları oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında yer alan kadın girişimcilerin her biriyle farklı gün ve saat dilimlerinde görüşme yapılmıştır. Görüşme esnasında bilgilerde eksiklik ve unutma ya da o an yazıya geçirilmesinde gecikme olmaması amacıyla katılımcıların izinleri doğrultusunda ses kaydı alınmıştır. Her görüşmenin sonrasında ses kaydı birkaç kez dinlenerek yazılı belgeler haline dönüştürülmesi amacıyla yazıya geçirilmiştir. Akabinde katılımcılarla ikinci kez görüşülerek yazıya dönüştürülmüş ifadeleri kendilerine gösterilip teyit ettirilerek alınan verilerin güvenilirliği sağlanmıştır. Çalışmada geçerliliği sağlayabilmek için alınan cevapların birbirleriyle örtüşüp örtüşmediğini kontrol etmek ve sağlamak amacıyla birbirleriyle benzer içerikte sorular araştırma sürecinde katılımcılara sorulmuştur. Geçerliliği sağlamak amacıyla kullanılan diğer bir yöntem ise örneklemelerin seçiminde farklı sektör alanlarında işletme kuran kadın girişimciler seçilerek bir tür örneklem çeşitlenmesi yapılmıştır.

EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırma evreni Türkiye’de faaliyet gösteren kadın girişimciler, örnekleme ise Safranbolu Sanayi ve Ticaret Odasına kayıtlı kadın girişimciler oluşturmaktadır. Yapılan derinlemesine mülakat tekniği ile veri toplama çalışmasına 12 kadın girişimci katılım göstermiştir.

KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

Kadın girişimcilerin ilk olarak görüşmeye katılmayı reddetmeleri veri toplama yönünden karşılaşılan güçlükler arasında en önemlidir. Karabük’ün küçük bir il olması ve nüfusunun az olması da kadın girişimci sayısını da sınırlandırmaktadır. Aynı zamanda 2019 yılından bugüne evrensel bir sorun haline gelen Covid-19 pandemisi de kadın girişimcilerle görüşmeyi güçleştirmiştir. Bu nedenlerden dolayı kadın girişimcilerden bilgi almak zorlaşmıştır. Araştırmanın bir diğer kısıtlayıcısı da araştırılan kadın girişimcilerden elde edilen bilgilerin doğruluğudur. Kadın girişimcilerle görüşme esnasında sorulan soruları doğru anlamaları ve cevap vermeleri için gereken önem ve güven gösterilmiştir. Ancak her bir sorunun dürüstçe cevaplanma olasılığı da bulunmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞİMCİLİK VE KADIN GİRİŞİMCİLİK KAVRAMLARI

Bu başlık altında öncelikle girişimcilikle ilgili kavramsal boyut ele alınmaktadır. Bu kapsamda girişim ve girişimci kavramı açıklanacaktır. Ardından girişimciliğin ve kadın girişimciliğinin tarihsel gelişiminin incelenmesi hedeflenmektedir.

1.1. Girişimcilikle İlgili Kavramsal Boyut

Girişim ve girişimcilik kavramları bu günlerde oldukça fazla gündeme gelen kavramlar olup, girişim ve girişimciliği net bir biçimde tanımlamak hayli zor olmaktadır. Bu tanımlar zaman içerisinde değişmiş ve gelişmiştir. Bu bölümde girişimcilik başlığı altında girişim, girişimci ve girişimcilik kavramları sırasıyla açıklanmıştır. Sonrasında ise girişimciliğin önemine yer verilmiştir.

1.1.1. Girişim Kavramı

Girişimin tanımı ile ilgili literatürde birçok tanıma yer verilmiştir. Bunlardan bazıları girişimi, emtia ve hizmet üretmek amacı güden firmaların yaptıkları yatırım faaliyetleri olarak kabul görmektedir. Bazıları ise emek, sermaye ve doğa bileşenlerinden meydana gelen bir yapı olarak görmektedir. Bir diğer gruba göre ise, ticari faaliyet gerçekleştirmek isteyen girişimcilerin kurdukları ekonomik yapılarıdır (Cici, 2013, s.13). Bu tanımlara göre girişimcilik kavramına geçmeden önce girişim kavramının ne anlama geldiğine bir mercek tutulmalıdır (Çakır, 2018, s.33). Girişim kelimesinin sözcük anlamına baktığımızda ise “bir işe girişme” veya “teşebbüs” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2020).

Girişim kavramı genellikle işletme kavramı ile karıştırılmaktadır. Girişim, işletme ve teşebbüs kavramları farklı anlamlarda kullanılmakla birlikte birbirlerinin yerine de sıkça kullanılmaktadır (Doğan, 2013, s.4). Zaman zaman işletme ve teşebbüs arasında da bir ayrım yapılmaktadır. Bu ayrımla teşebbüsün işletmeye göre daha geniş bir örgüt sayıldığı veya birden fazla işletme kurup işleten “hukuki, iktisadi ve mali” bir birim olduğu görülmektedir. İşletme ise fabrika, atölye, büro ve mağaza gibi “teknik” bir birimdir (Temel Kavramlar, 2020). Girişimin en belirleyici özellikleri şu şekilde tanımlanabilir (Ganiyusufoğlu, 2018, s.9).

- Girişimin asıl amacı kazanç ve her türlü faydayı sağlamaktır.
- Girişimin zorunlu unsurlarından biri de fon sağlamak ve bir ücret karşılığı mal ve hizmet satmak üzere üretimde bulunmaktır.
- Girişimin üretim, satış ve gerekli fonların sağlanması olmak üzere üç temel işlevi vardır.
- Girişim finansal ve hukuki bir yapıdır.
- Girişim insan ve araçlardan oluşmaktadır.
- Girişim süreklilik arz eden bir kurumdur.

1.1.2. Girişimci Kavramı

Girişimci kavramı, iş bilen, kendi işini kurma çabası içinde olan, iş adamı, patron anlamlarında kullanılmaktadır (Kutunis ve Alpaslan, 2006, s.140). Girişimci, fırsatları gören ve fırsatlardan yararlanmak için organizasyon oluşturan kişi olmaktadır (Uygun, 2016).

Girişimci, riskten korkmadan yenilik veya geliştirme yapmayı göze alan kişidir veya başka bir ifade ile olanakları gözlemleyen ve bu fırsatları sağladığında bütün riskleri göze alıp bulduğu fikirleri hayata geçirme amacı güden kişidir. Yani girişimci için gerekli olan maddeler fikir üretmek, yenilik üretmek veya bu fikirler üzerinden geliştirmede bulunmaktır (Karaömer, 2014, s.16). Entrepreneurship Theory and Practice dergisinde yayınlanan makalelerde tanımlanan ‘‘girişimci’’ kavramı ile ilgili yapılan analizde farklı 14 boyut bulunmuştur. En geçerli tanım ise ‘‘organizasyon kurma’’ tanımıdır (Uygun, 2018).

Tablo 1. Girişimcinin Özellikleri

Teknik Beceriler	Yönetimsel Beceriler	Bireysel Beceriler
Sözlü iletişim	Amaçları belirleme	İçsel denetim
Çevresel gözlem	Karar verme	Risk alma
Teknik yönetim bilgisi	İnsan ilişkileri	Yenilik yapma
Teknoloji	Pazarlama	Değişimi yönetmek
Kişilerarası ilişki	Finans	Kararlı olma
Dinleyici olma	Muhasebe	Vizyon sahibi olma
Örgütlenme	Yönetim-Yönetim geliştirme	
Şebeke kurabilme	Denetim	
Yönetim türü	Sorun çözme	
Takım oyuncusu olma	Girişim	

Kaynak: (Sönmez ve Toksoy, 2014, s.44)

Özet olarak bir girişimci kavramı, risk alabilme becerisi, başarılı olma arzusu, takım çalışmasına yatkınlık, takımına güvenebilme ve onları yönetebilme, araştırmacı olma, her türlü zorluk altında çalışabilme ve sakin kalabilme şeklinde sıralanabilmektedir (Sönmez ve Toksoy, 2014, s.44). Birçok araştırmacı girişimciyi tanımlamaya çalışsa da işletme kavramı evrim geçirdikçe, bu tanımlarda değişmektedir. (Uygun, 2018).

1.1.3. Girişimcilik Kavramı

Girişimcilik özellikle son yıllarda olmak üzere önemi giderek artan bir kavram olmuştur. Çalışma sahasının büyümesi ile bu sahada kalıcı olmak isteyen kişiler kendi olanaklarını kullanarak işyeri açma yoluna gitmişlerdir. Giderek artan talebin karşılanamadığını gören girişimciler üretim miktarlarını bir şans olarak görüp bir yandan talebi karşılarken bir yandan da kâr elde etmeyi hedeflemişlerdir. Girişimcilik çok eski çağlardan bu yana birçok kişiyi cezbetmiştir. Aynı zamanda toplumda meydana gelen ihtiyaçları ekonomik değere dönüştürmek için faaliyet gösteren bir zümrenin ortaya çıkması popülerliğini de arttırmıştır. (Gözüaçık, 2019, s.3). Bu popülerliğe rağmen literatürde bulunan tanımlarda, tüm paydaşları ikna eden ve üzerinde anlaşmaya varılmış bir girişimcilik ve girişimcilik kimliği tanımı bulunmamaktadır (Uca, 2019, s.12).

Girişimcilik sözcüğünün kökeni Almancada bulunan “unternehmen” ve aynı zamanda Fransızcada bulunan “entreprendre” kelimelerinden türetilmiş olmakla beraber Entreprenre fiilinden de türetilmiştir. Girişimcilik kavramı Türkçe’de ise ‘üstlenmek’ olarak ifade edilmiştir. Bu açıklamalar ışığında, girişimci bir işletmeyi organize eden, yöneten ve sorumluluklarını alan kişi olarak tanımlanmaktadır (Taşçı, 2019, s.15). 1982-1992 yılları arasında girişimcilikle ilgili yapılan akademik çalışmalarda bulunan 77 tanımda en az 5 kere tespit edilen 15 anahtar kelime şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Başlatma, bulma ve yaratmak,
- Yeni bir işletme,
- Yenilik, yeni ürünler ve yeni pazarlar,
- Fırsatların peşinde koşmak,
- Belirsizlik, risk alma ve risk yönetimi,
- Kişisel fayda ve kar arzusu,

- Üretim yolları ve kaynaklar,
- Yönetim,
- Değer yaratmak,
- Büyüme arzusunda olma,
- Girişim,
- Değişim yaratmak,
- Sorumluluk ve yetki,
- Sahiplik,
- Strateji oluşturmak.

Görüldüğü gibi tek bir tanımla ifade edilme olanağı olmayan girişimciliğin sürekli değişen bir olgu olduğu bilinmektedir (Tosunoğlu, 2003, s.7).

Girişimcilik tanımlarına çağımızın güçlü markaların yaptığı tanımlara baktığımızda, konuya farklı açılardan bakmanın mümkün olduğu ve her bir markanın farklı tanımlamalarda bulunmasına rağmen ortak payda olarak “değer yaratma” olgusunda birleştiği görülmektedir (Binici, 2020). Bu tanımlar şu şekildedir:

- Apple: “Eski kuralları çağdaş yeniliklerle yorumlayan ve aksiyona geçiren beceri.”
- Microsoft: “Fayda ve itibar odaklı tüm eylemlerin kesiştiği nokta.”
- Pfizer: “Bireyle yetinmeyen, siyaseti kamu yararı aksiyona yönlendiren beceri.”
- IKEA: “Fikir üreten sıra dışı yöntemleri takdis eden anlayış.”
- Google: “Geçmişle gelecekle birleştiren ve şimdiyi yaratan yetenek”

Yukarıdaki bilgileri bir araya getirerek kısaca girişimciliği tanımlayacak olursa; çalışma hayatındaki imkanları değerlendirip, imkanların hedeflere ve kriterlere göre olduğunun anlaşıldığı zaman kar, itibar, büyüme, yeniliklere öncü olma vs. amaçları ile riskleri de değerlendirip insanlara fayda sağlayan ürün ve hizmetleri üreten esnek, aktif, yaratıcı, hızlı işletmelerin olabilmesi için diğer üretim faktörlerini belirli bir düzen içerisinde bir araya getirme sürecidir (Demirel, 2003, s.12).

1.2. Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Bu başlık altında girişimciliğin Dünya’da ve Türkiye’de hangi süreçlerden geçtiğinin açıklanması hedeflenmektedir.

1.2.1. Dünyada Girişimciliğin Gelişimi

Girişimciliğin tarihsel süreç içerisinde gelişimine bakıldığında çağın modern tekniklerinden etkilendiği ve her dönem içinde bulunduğu tüm koşullara adapte olduğu görülmektedir (Karşlı, 2018, s.8). Girişimcilik, insanların avcılık ve toplayıcılık devrini kapatıp (cilalı taş dönemi) neolitik dönemde üretime geçmesiyle ilk şekillerini oluşturmuştur (Ercan ve Gökdeniz, 2009, s.60). İnsanlık tarihi ile aynı yaşta sayılabilecek girişimcilik kavramı insanoğlunun fikir, istek ve hayalleri doğrultusunda harekete geçmeleri ile işletme kurmalarını kaçınılmaz hale getirmiştir. Aslında insanların yeni bir işletme kurmalarının sebebi sabit gelirli bir iş bulamamaları değil, bu kişilerin zaten sahip oldukları girişimcilik ruhudur.

İlk olarak yazının icadı ile birlikte girişimciliğin tarihi süreci de başlamıştır. Ticaret ciddi bir ivme kazanarak farklı kıtalarda etkinlik göstermiştir. Fenikeliler ilk çağlarda yaptıkları özel girişimlerle ön Asya da koloniler kurup orta ve uzak doğudaki ürünlerini Akdeniz şehirlerine yaymışlardır. Eski Yunan site devletlerinde ise, girişimcilik çok önemli bir iş olarak görülmemiştir. (Demirez, 2006, s.1). Bu yüzden tarıma önem verdikleri görülmektedir.

Üretimi kar sağlamak amacı ile değil toplumun ihtiyacını karşılamak için yapılması gerektiği düşüncesi taşımışlardır. Tarıma dayalı köy ekonomilerinde ekonomik birim, derebeylik ve çevresindeki toprakları içine alan çiftlik veya köydür. Bu dönemlerde Takas ekonomisine dayalı bir ticaret hakimdir ve bireysel girişimcilikten söz etmek mümkün değildir (Aşkın vd., 2011, s.57). İyonya'lılar ise, Anadolu, Akdeniz ve Karadeniz kıyılarında ticaret sayesinde zengin olmuşlar ve bu da onlara şehir devleti uygulaması ve dünya tarihinin ilk demokrasisini kazanmalarını sağlamıştır. Bu; özgür düşünce, bilim ve sanatı da ileri götürmüştür. Bu ilerleyiş günümüzde dahi adı geçen Herodot, Hipokrat, Tukidides gibi bilim insanlarının yetişmesine yol açmıştır (Ercan ve Gökdeniz, 2009, s.60). Çin'de oluşturulan girişimlerde üretilen mallar, ipek yolu üzerinde yapılan, Doğu Türkistan ve Kırgızistan'dan geçerek Orta Asya memleketleri üzerinden bir taraftan İran ve Türkiye'den diğer taraftan bugünkü Rusya'dan geçip Avrupa topraklarına kadar ulaşmıştır (Çelik, 2006, s.468).

11. yüzyılda birbirinden farklı iş alanları az olmakta ve hepsi ortak bir amaca, aynı ortak niteliğe sahip olmuş, el sanatı endüstrisi veya küçük ev endüstrisi biçiminde

mevye veren üretim zaman içinde ücretli işçi çalıştırılan atölyelere dönüştürülmüştür. 12. ve 13. yüzyıllarda geniş fuar alanlarının inşasıyla ulusal ve uluslararası pazarlar ilerleme göstermeye başlamış, büyük sermayedarlar ortaya çıkmış ve 14. yüzyıllara doğru özel bankaların açılması yönünde temeller atılmaya başlamıştır. (Aşkın vd., 2011, s.58). 15 ve 19.yüzyıllar arasında oluşan iktisadi fikirler etrafında girişimciliğin ilerlemesi devam etmektedir. Bu yıllarda Avrupa ülkelerinin iktisadi çalışmaları; ekonomi aracılığıyla devleti güçlendirmeye çalışmak, devletin güç ve yetkilerini kullanarak ülkenin gelişmesini hedeflemektedir (Güran, 1991,s.98).

15. ve 18. yüzyıllar arasında genel kabul görülen iktisadi fikir ve uygulamalar olan merkantilizm, fizyokrazi ve klasik iktisat gibi fikirler geliştirilmiştir. Bunlardan batı Avrupa’da ortaya çıkan ‘’Merkantilizm’’ olarak isimlendirilmiştir. Merkantilizmin temel taşı devlet idaresine dayanmakla birlikte, devletin ekonomik açıdan gelişmesini sağlayacak temel bir araç olarak görülmüştür. Bunu sağlamak içinde ana politika olarak dış ticareti olabildiğince arttırmak hedeflenmiştir. William Petty, Cantillon, Jean Bodin ve Thomas Mun bu iktisadi düşüncenin ileri gelen temsilcileri olarak sağlıklı ekonomik politikalar ile üretimin ve istihdamın büyüyeceğini ileri sürmüşlerdir (Çolakoğlu, 2019, s.25). Bir diğer düşünce ise merkantalist düşünceye tepki olarak ortaya çıkan F. Quesnay öncülüğünde gelişen ve ekonomide doğal bir işleyişin var olduğunu, devlet müdahalesinin kesinlikle olmaması gerektiğini savunan düşünce akımıdır. Aynı zamanda TobertTurgot ve S. Dupont de Nemours bu düşünce akımını savunanlar arasındadır (<https://ekonomihukuk.com>). Klasik iktisat dönemine baktığımızda ise 18. yüzyılda İngiltere’den başlamak üzere endüstri devrimi oluşmaya başlamıştır. Dünyadaki ekonomik üretimde görülen değişimle birlikte makine gücü insan gücünün yerine tercih edilmeye başlanmıştır. Makineleşmenin popülerleşmesi insan refahını yükselten sanayi ürünlerinin üretimi de artmış ve bu ilerleme ile iktisadi fikirleri de etkisi altına almıştır. (Çolakoğlu, 2019, s.26). Arz ağırlıklı olan klasik iktisat teorisi girişimcilik, yenilikçilik ve bireysellik kavramlarıyla ilgilenmiştir. Bireyselliğe önem verdiği için devletin görevleri önüne sınırlamalar getirmiştir. Klasik iktisadın öncülüğünde Adam Smith’le beraber D.Ricardo, J.Babstise Say, T. R.Malthus, J. S. Mill gibi değerli iktisatçılarda bu ekol içinde yer almaktadır (Öztopçu, 2016, s.371). 19. yüzyılın ilk yarısına gelinceye kadar türlü eleştirilere karşın Klasik İktisat Teorisi, devlet müdahalesini reddettiği için, piyasaya hiçbir müdahaleye müsaade edilmemesi gerektiğini savunmuştur. Bu teoriden

sonra özel girişim, zaman içinde ilerleme fırsatı yakalamış ve önem kazanmaya başlamıştır. (Aşkın vd., 2011, s.60).

20. yüzyılda ise sanayileşme ile birlikte girişimciye farklı özellikler eklenmiştir. Girişimcinin bu özellikleri ile ekonomik alandaki değeri hızla artarken toplumdaki değeri de yükselmiştir. Üretim faktörü olarak sayılan emek, sermaye ve doğanın yanında bu gelişmeler ışığında girişimci de yerini almıştır (Çolakoğlu, 2019, s.27).

21. yüzyıl bilgi toplumunda, toplumsal yapı değişmeye başlamıştır. Değişen bu yapı ile yönetim ve girişim yöntemleri de değişmiştir. Bu değişimin temel sebebi, bilginin insan tarafından üretilip bu bilgi ışığında ilerlemesidir. Bu değişim insanı sosyoekonomik yapının merkezinde olmasına ve kendine ait özelliklerin oluşmasına olanak sağlamaktadır (Ercan ve Gökdeniz, 2009, s.64).

1.2.2. Türkiye’de Girişimciliğin Gelişimi

Türkiye’de girişimciliğin tarihsel sürecine baktığımızda cumhuriyet dönemi ilk yılları, 1950 ile 1980 yılları arası ve 1980 sonrası olmak üzere üç dönemde inceleyebiliriz.

Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye savaştan yeni çıkan bir ülke olarak her alanda güçsüz durumdaydı. Bu alanların ilk sıralarında ise ekonomik zayıflık ve nüfusunun önemli oranda azalması geliyordu. Tüm bu olumsuzlukların giderilmesi için 1923 de kabul edilen İzmir İktisat Kongresi, iktisadi kalkınma döneminin başlangıcı sayılmıştır. FerozAhmad kongrenin amacını, “Kongrede ortaya atılan önlemlerin hemen hepsi tek bir temel hedefe yöneliyordu: Bir milli ekonominin kuruluşunu ilerletmek ve doğmakta olan cumhuriyet devletinin sosyoekonomik temelini kısa sürede oluşturacak ekonomik güçleri geliştirmek.” olarak belirtmiştir (Varlı ve Koraltürk, 2010, s.133). Bu kongrede belirlenen politikalar 1930'lara kadar devam etmiştir. Ülke refahının artırılması, yerli ekonominin hayata geçirilmesi ve devletçilik ilkesi doğrultusunda yabancı sermaye kuruluşlarının sahip olduğu bazı ayrıcalıkların geri alınması için başlatılan sanayileşme önem arz etmektedir (Kılıçlı, 2018, s.12). Gerçekleştirilen tüm bu işlerin nihayetinde 1930-1939 yılları arasındaki yıllık büyüme oranı %12'lere ulaşmıştır (Eşiyok, 2006, s.9).

1923 Temmuz ayında Lozan Antlaşması ile kapitülasyonlar kaldırılmış ve Cumhuriyet ilan edilmiştir. Bu gelişmeler sonrasında Türkiye Cumhuriyeti'nin

ekonomik gelişmeye hız vermesi iki yönde olmuştur. İlk olarak yabancı sermaye sahiplerinin ellerindeki ayrıcalıklar satın alınarak millileştirilmesi, ikincisi ise sanayileşmeye gidilirken gerekli yolları bir plan dahilinde gerçekleştirmektir (Güney, 2008, s.44). Bu yıllarda ortaya çıkan ekonomik anlamdaki kriz Amerika ve Avrupa’da olduğu gibi ülkemizi de etkisi altına almıştır. 1930-1950 yılları arasında özel sektörün yetişemediği bölümlerde devletin müdahalesini öngören devletçilik politikasına geçilmiştir. Bu politikasının uygulanmasının başta gelen sebepleri ise özel sektörün sermaye yetersizliği ve büyük buhran olarak bilinen 1930 krizidir. Bu krizi atlatmak ve refaha ulaşmak için Devletçilik politikası benimsenerek Beş Yıllık Sanayi Planları da bu dönemde hazırlanmaya başlanmıştır (Kılıçlı, 2018, s.13).

Para ve sermaye piyasalarının geliştirilmesine, yatırım projelerinin gerçekleştirilmesine yardımcı olmak üzere 1950 yılında “Türkiye Sınai Kalkınma Bankası” adıyla bir yatırım bankası açılmıştır. Bu banka yatırım projelerine uzun süreli kaynak sağlayarak Türk Ekonomisinin kalkınmasında önemli bir rol oynamıştır (Yücel, 2017, s.187). 1960 yılında meydana gelen darbede, Türk Silahlı Kuvvetlerinin hükümeti ele geçirmesi sonrasında girişimciliğin geliştirilmesi Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (BBYKP) oluşturulmuş (Gıdık, 2019, s.24).1970’li yıllardaki girişimcilerin özellikleri diğer dönemlerdeki girişimcilere göre daha yeni girişimci tipi özellikleri göstermektedir. Bu özellikler şöyle sıralanmaktadır (Kılıçlı, 2018, s.13):

- Çoğunlukla girişimciler yurtiçi ve yurtdışında yükseköğrenimini tamamlamış, nitelikli insanlardı,
- Mal üretimini kabul görmüş sistemlerden farklı olarak daha ileri seviyeye taşıma hedefleri vardı,
- Ancak bu yıllarda göz önünde olan tek unsur üretme arzusuymdu. Bu da yönetim, kalite, fiyat, verimlilik gibi niteliklerin göz ardı edilmesine neden olmaktadır.

1980 sonrası dönemde ülkemizin piyasa yapısında önemli değişiklikler ve gelişmeler olmuştur. 24 Ocak 1980 kararlarıyla uygulanmaya başlanan strateji değişikliği bunun en belirgin göstergesidir. Bu stratejideki değişikliğin paralelinde serbest piyasa ekonomi sistemi ve bu sistemin en hayati aktörü olan girişimciliğe destek verme politikaları yürürlüğe konularak dışa dönük bir politika izlenmeye başlanmıştır (Gıdık, 2019, s.26).

Türkiye’de 2000’li yıllarda ise çoğunlukla kurulan işletmeler aile şirketi olduğundan yöneticilik ve sermaye aynı kişilerin elinde olmaktadır. Bu durum kurumsallaşma sorununun çıkmasına ve bu kurumsallaşmayı başaramayan işletmelerin ise kısa sürede iş hayatından silinmesine neden olmaya başlamıştır (Ülgen Aydınlik, 2016, s.9).

2. KADIN GİRİŞİMCİLİK

2.1. Kadın Girişimci Kavramı

Girişimcilikte kadının yeri son yıllarda giderek önem kazanmaktadır. 1980'ler öncesinde kadın girişimciler iktisadi bir ölçü olarak önemsenmez iken, günümüzde tespit edilen bulgular hükümetlerin, araştırmacıların ve basının ilgisini çekmeyi başarmıştır. Giderek artan gelişmeler, artan rol modeller ve görsel medyanın artan ilgisinden dolayı kadın girişimciler odak noktası haline gelmiştir. Hükümetler kadın girişimcileri desteklemekte, finansal kuruluşlar kadın girişimlerinin yapısına paralel kredi fırsatları sağlamaktadır. Aynı zamanda basın kadın girişimcilerin biyografilerini ön plana alarak, girişimci olma amacındaki kadınlar için arketipler yaratmaktadır. Bu gelişmeler eşliğinde araştırmacılar ise çeşitli yollar ile kadın girişimci literatürüne katkıda bulunarak girişimcilerin başarısını desteklemeye çalışmaktadırlar (Alpşahin, 2011, s.86).

Genel olarak girişimcilik kavramı ile kadın girişimcilik kavramı birbirleri ile bağlantılı olarak tanımlasa da bazı yazarlar kadın girişimcileri farklı özelliklere göre tanımlamaktadırlar. Buna göre bazı yazarlar, kadın girişimciliği küçük girişimler kapsamında ele almakta iken bazı yazarlar ise işletme kurucuları olmaları gerektiğini vurgulamaktadır. Bazıları ise ikinci kuşak işletme yönetici kadınlarını da kadın girişimci olarak ele almaktadırlar (Cici, 2013, s.61). 1976 yılında ElenorBrantleySchwartz tarafından yayınlanan "Entrepreneurship, A New FemaleFrontier" başlıklı makale, kadın girişimcilerin özelliklerini ele alan ilk makedir (Arıkan, 2013, s.17).

Kadınlar genel olarak bakıldığında sosyal sınıfı fark etmeksizin, alışıla gelmiş ve temel işletme sayılan ev idaresini sorumluluğunu alarak, genellikle imkanlar çerçevesinde ailenin sürekliliğini sağlayan çeşitli yeniliklerin oluşturulmasını sağlamaktadırlar. Fakat bu girişimler toplumun gözünde girişimcilik olarak algılanmamakla birlikte bu davranış şekli ekonomik karşılığı bulunmayan, kadınların "temel" görevlerinden sayılmaktadır (İlter, 2008, s.68). Literatürde yer alan bazı çalışmalar incelendiğinde ise kendi mesleğini yapan hemşire, öğretmen, avukat gibi kadınların girişimci olarak kabul edilmediği vurgulanmaktadır. (Cici, 2013, s.62).

Sinanoğlu Koç (2005), kadın girişimciyi şöyle tanımlamıştır: “İşveren olarak kendi girişimindeki idari ve hukuki olarak sorumluluğunu üstlenmiş, kendi işinin başında bulunan ve işyerinde aktif olarak çalışan kadındır. Olağan dışı koşullarda işgücü ve sermaye kaynaklarını verimli bir biçimde kullanacak, doğabilecek riskleri öngörerek önlemler alan, analiz eden, planlayan, uygulayan ve yaptığı faaliyetlerin sonuçlarından sorumlu olan, yaratıcı ve akılcı projeler üreten kadındır”.

Bazı kadın girişimciler kiradan, vergiden muaf olma gibi sebeplerle girişimde buldukları durumları belirtmekten kaçındıkları, bazılarının ise faal olarak bir iş yapmalarına rağmen esnaf-sanatkârlar odasında kaydının olmadığı görülmüştür. Bu yüzden bu kişiler girişimci kavramı içinde sayılmamıştır. Kimlerin girişimci sayılıp kimlerin sayılamayacağı hakkında tam bir mutabakat sağlanamamıştır. Bunun önemli sebeplerinden biri ise 1992 yılına kadar Türkiye’de bu konu ile ilgili çalışma yapılmamış olmasıdır (İlter, 2008, s.69). Bu konuda belirsizlikleri gidermek amacıyla kadın girişimciyi aşağıdaki gibi tanımlayabiliriz. (Ecevit,1993, s.20).

- Kadın girişimci, kendi adına kurduğu ve kayıtlı olan bir veya birden fazla işyeri olan,
- Bu işyerinde işveren olarak bulunan ve yanında başka kişilere de istihdam olanağı sunan,
- Herhangi bir mal veya hizmetin pazarlama karmasını başından sonuna kadar yürütülmesinde rol oynayan,
- İşyerini ilgilendiren tüm konularda yetkili kişi olarak diğer kurum ve kuruluşlarla irtibatı olan,
- İş sürecinin yönetilmesi, mal ya da hizmet üretiminin planının yapılması, iş yerinin çalıştırılmasına kapatılmasına ya da işin geliştirilmesine kendi karar veren,
- İşten kazandığı gelirin kullanımında söz hakkı olan kişidir.

2.2. Türkiye’de Kadın Girişimcilik

Girişimciliğin her ne kadar kişinin bilgisi, becerisi, yetenekleriyle ve eğitimiyle ilgilisi olsa da bu artılar tek başına yeterli olamamaktadır. Girişimciliğin çerçevesini bu öğelerden çok toplumsal yapı oluşturur. Bu sebeple geçmişten günümüze gelen

değerlerin, çok fazla belirleyici olduğu ve hala yaygın olarak erkek egemen aile yapısının görüldüğü ülkemizde bu etmen oldukça önemlidir (Özyılmaz, 2016, s.46).

Girişimcilik içerisinde olduğu ortamın birçok uzantısından etkilenmektedir. Toplumdaki arz-talep durumu, devletin girişimciyi destekleme politikaları, özel sektörün durumu gibi alanlar bu süreçteki en değerli parçalardır.

2.2.1. Türkiye’de Kadın Girişimciliğin Mevcut Durumu

Kadın girişimcilikteki önemli gelişmeler batılı ülkelerde olduğu gibi ülkemizde olmamıştır (Çelik ve Özdevecioğlu, 2001, s.487). Medeni Kanunumuzda bulunan evli kadının çalışması ile ilgili 17/2/1926 tarih ve 743 sayılı Kanun hükmünün 159. maddesinde kadınların girişimcilik atılımında bulunabilmesi için kocalarının izni olması gerektiği belirtilmiştir. Fakat bu maddede bahsedilen “koca izni” 1990 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir (Türk medeni kanun, mad.159). Kadınlarda eğitim seviyesinin artması kadın girişimcilerin iş hayatına girmesini kolaylaştırmış ve bu alandaki başarılarını arttırmıştır. Sosyal çevrelerin genel kanısı olan kadının cinsiyetinden gelen rolünün yansması olarak kadının yerinin ev olduğu düşüncesi büyük şehirlerde başta olmak üzere zamanla değişmiştir. Teknolojik değişimler ve ilerlemelerle, insan hayatının kolaylaşmaya başlamasıyla kadınların iş hayatına adaptasyonları hızlanmış, iş ve aile dengeli ilerletmesine olanak sağlamıştır (Özyılmaz, 2016, s.47). Medyanın da yardımıyla kadın girişimcilere olan ilgi giderek artmaya başlamıştır (Çelik ve Özdevecioğlu, 2001, s.487).

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) tarafından 1995 yılında yapılan çalışmada 1994’teki verilere bakıldığında kadınlara ait olan mikro ve küçük ölçekli işletmelerin oranı yaklaşık %28’dir. Alınan sonuçlara bakıldığında kadınların küçük yatırımcı olarak etkisi artarak devam etmektedir. Bu artışın nedeni ekonominin bozulması ve bundan kaynaklı kadınların iş hayatına girmek zorunda kalmalarıdır (Arıkan, 2013, s.31).

Bağımsız İşyeri Sahibi Kadınların Aile ve İş İlişkileri adı altında Türkiye çapında 1992 yılında yapılmış saha çalışmalarının sonuçlarına bakıldığında şu verilere ulaşılmaktadır; Türkiye’de iş kadınlarının %56’sı ticaret, %13’ü de ticaret ve imalat, %22’si hizmet sektöründe hizmet vermektedir. İş ortamındaki statüleri, “işveren” ve “kendi hesabına çalışan” olarak kadınların çalışma yaşamına büyük ölçekte 1985’ten sonra girdikleri gözlemlenmiştir. Yaş ortalamaları 30-39 arası olan kadınların %45’i

lise, %20'si üniversite mezunu, %50'si de ayrıca gelişimlerini destekleyici bir kursa devam etmiştir. Birçoğu kendi evli birden fazla çocuğu olan, babanın tüccar annenin ev hanımı olduğu ailelerdir. Bahsedilen kadınların çoğunluğu, iş kurma fikrini ilk defa kendilerini düşündüklerini ve ailelerinin iş kurmalarına maddi ve manevi destek olduğunu belirtmişlerdir. Girişimci bir kadın olmaya içlerinden gelen arzuyu başlayanlar %42, evde oturmaktan sıkıldıkları için çalışmak isteyenler %10, aile bütçesine destek olmak isteyenler için bu pay ise %23,4 oranlarındadır. Kadınların girişimcilerden alınan verilerin çoğunluğunda, kadınların iş hayatındaki sosyal çevrelerinin onlara desteklerinden bahsetmişlerdir. Bu sebeple tüketiciler, toptancılar, diğer iş yeri sahipleri ve resmî kurumlardaki görevliler çalışma hayatındaki kadınlara destek olmaktadır. (Çelebi, 1997, s.23).

Kadınlar kırsal kesimlerde özellikle ücretsiz ailenin yanında tarımda çalışma şansına sahip iken, kentsel alanlara geldiğinde sanayi ve hizmet sektöründe gereken vasıfları karşılayamadığı için işe alınma oranı büyük ölçüde azalmaktadır. İsteki duruma göre kadın istihdamı incelendiğinde kadınların %12,9'u kendi adına ve işveren konumunda çalışmakta, %51,6 ile büyük bir oranı herhangi bir ücret ile çalışmakta, %35,5'u ücretsiz aile işçisi olarak çalışma yaşamında bulunmaktadır. GEM tarafından 2019 yılında yayımlanan "2018/2019 Women's Entrepreneurship Report" raporunda Türkiye'deki kadın girişimci oranlarının diğer ülkelere oranla daha az olduğu ifade edilmiştir. Rapora göre kadın girişimcilerin toplam erken aşama girişimcilik faaliyetinin küresel ortalaması %10,2 olup, Türkiye'nin ise dünya ortalamasının biraz altında kalıp %8,4'dür. (Elam vd., 2019, s.9) Ülkemizde girişimcilik, erkek ve kadın olarak karşılaştırıldığında neredeyse her 4 erkeğe karşı 1 kadın girişimci faaliyet göstermektedir. (Arıkan, 2013, s.32).

Yukarıdaki araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda kadın girişimcilerin ülkelerin ekonomik ve sosyal açıdan büyümesi açısından önemli olmaktadır. Bu sebeple kadın girişimcilerin ekonomi dünyasında etkin rol alması mikro düzeyde yerel ekonomileri makro düzeyde ülke ekonomisinin kalkınmasında çok büyük rol oynayacaktır. Kadın girişimciler, kendilerinin yanı sıra iş verdikleri kişiler içinde iş sahası olanağı sağlarlar. Bunun yanı sıra kadının iş hayatına dahil olması toplumdaki konumunu güçlendirip toplumların gelişmişlik seviyesine etkide bulunur ve gelir paylaşımındaki eşitsizliğini önlemede büyük pay sahibi olur. (Can ve Karataş, 2007, s.253).

KAGİDER'in Türk Tuborg AŞ. işbirliği ile gerçekleştirdiği Türkiye'nin ilk kadın girişimcilik endeksi araştırmasına göre kadın girişimciliğin gelecekte bugüne oranla çok daha güçlü olacağı düşünülmektedir. Türkiye Kadın Girişimcilik Endeksi araştırmasının önemli sonuçlarından bazıları şunlardır (KAGİDER, 2019, S.49):

- Kadınların kurduğu işletmelerin %57'sinde yani yarısından fazlasında 1 ile 5 kişi çalışır. Bu işletmelerde kadınların daha çok kadınları istihdam ettiği ortaya çıkmaktadır. Şirketlerin ölçeği mikrodan makroya doğru gittikçe erkek çalışanlara da istihdam sağlanmaya başlanmaktadır.
- Kadın girişimcilerin, kurdukları şirkette %75 oranında hak sahibi oldukları görülmekte ve kurulan her üç şirketten biri hem Türkiye hem de yurtdışında çalışma göstermektedir.
- Kadınların kurdukları şirketi geliştirdikten sonra satma oranının henüz oldukça düşük seviyelerde olduğu görülmektedir. Satma nedenleri ise, başka bir fırsatı değerlendirmek değil, daha çok anlaşmazlıklar ve maddi sorunlar olmaktadır.
- Kadın girişimcilerin yurtdışına açılmak istediği ve geleceğe yönelik yaptığı planların umut vaat ettiği görülmektedir. En fazla ihtiyaçlarının olduğu şey ise finansal destektir.

Kendini geliştiren ve ilerleme gösteren kadın girişimcilerin, Türkiye'nin gelişmesine destek olabilmesi için, potansiyel girişimciler veya çalışma hayatında olan kadın girişimcilere destek olunmalı, yönlendirilmeli ve güçlendirilmelidir. Türkiye'de kadın girişimcileri kapsayan oldukça fazla çalışma bulunmaktadır. Kadın girişimciliğini destekleme ve geliştirme kapsamında yer alan bazı kurum, proje ve oluşumlar şunlardır (Soysal, 2009, s.95):

- Başbakanlık,
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM),
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT),
- Bankalar (Vakıfbank, Ziraat Bankası, Halk Bankası),
- Türkiye İş Kurumu (İŞKUR),
- KOSGEB İş Geliştirme Merkezleri,
- Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP),
- Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM),
- Girişimci Destekleme Merkezleri (GİDEM),

- Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV),
- Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER),
- Kadın Dayanışma Vakfı (KADAV),
- Kadın Merkezi (KA-MER),
- Türkiye Kalkınma Vakfı (TKV),
- Türk Grameen Mikro kredi Projesi,
- Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA)

2.2.2. Kadın Girişimciliği Alanında Faaliyet Gösteren Kurum ve Kuruluşlar

Kadın girişimciler faaliyet gösterecekleri iş fikirlerini gerçekleştirirken, yeni pazarları ve ürünleri tanımak, üretim teknolojilerini öğrenmek ve malzemeler hakkında bilgi sahibi olmak için rahat seyahat edebilme olanakları bulamamaktadır. Bu yüzden devamlılığında kadın girişimcilerin işletmelerini açarken ve bu işletmenin bazı kurumlardan ya da kuruluşlardan ücret olmadan hizmet almaktadırlar.

2.2.2.1. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)

Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, 3624 sayılı yasayla 1990 yılında kurulmuştur. 2009 yılında 5891 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla “sanayi” ibaresi “işletmeleri” şeklinde ve 1. maddenin birinci fıkrası değiştirilmiştir. Kanunun ilk maddesinde;

“Ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında küçük ve orta ölçekli işletmelerin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek amacıyla, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı kurulmuştur. Kuruluşun kısa adı KOSGEB’dir” olarak tanımlanmıştır.

Haziran 2010’da KOSGEB Destekleri Yönetmeliği’nde yapılan revizyonla, imalat sanayinin yanında kadın girişimcilere de büyük ölçüde yer verilerek hizmet ve ticaret alanlarının da potansiyellerinden fayda elde etmelerine olanak vermiştir (www.kosgeb.gov.tr). KOSGEB'in belirlediği şart ve standartlara uygun olarak, Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerinden, 2010 yılından bugüne kadar yararlanan girişimci sayısının 115 binin üzerinde olduğu görülmektedir. Girişimcilik Destek Programları ile 2010'dan 2015'e kadar, 6 bine yakın girişimcinin kendi işini kurduğu ve bunların %43'ünün kadın girişimci olduğu bilinmektedir. 2018-2019 yılları arasında

yaklaşık 11 bin kadın girişimciye 220 milyon TL'ye yakın girişimcilik desteği verilmiştir. KOSGEB yardımcılığı ile 11 bin kadın girişimcinin kendi işinin patronu olduğu söylenebilmektedir (Uzkurt, 2019).

KOSGEB tarafından, Halkbank desteği ile 2012 yılında girişimcilik konusundaki bilinçlenmesi için, KOBİ'lerin ve girişimcilerin motivasyonunu artıracakı düşünölen, KOBİ ve Girişimcilik Ödülleri verilmeye başlanmıştır. Sekiz kategoriden oluşun ödüllerden bir tanesi de Yılın Kadın Girişimcisi Ödölü'dür. Bu faaliyetlerin yapılması KOSGEB'in kadınlara tanıdığı pozitif ayrımcılığı ve avantajları göstermektedir.

2.2.2.2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

Devlet kontrolü altında çalışmalar yürüten Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, genelde ilçe bazında çalışmalar yapan ve destek sağlayan bir kurumdur. Genellikle, yoksul kişiler ve sermaye sıkıntısı olan girişimcilerin iş kurmasına yardımcı olmaktadır. Vakfın yaptığı araştırmalar sonunda girişimde bulunacak bireylerin maddi durumu olmayan kişilere belli miktarlarda destek sağlanır. Özellikle kadınlar tarafından başvurulması halinde finansman desteğinin verilmesinde öncelik sağlanmaktadır (<https://startupjobs.istanbul/>).

2.2.2.3. Bursa, Eskişehir, Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA)

Bursa, Eskişehir ve Bilecik illerinde kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında uyumu ve iş birliğini arttırarak kalkınmaya destek veren, bölgesel problemlere yine bölgesel odaklı çözümler sunmayı amaçlayan, kaynakların yerinde ve etkin kullanımıyla sürdürülebilir kalkınmaya hizmet eden bir kurumdur (www.bebka.org.tr).

Bölgede kadın girişimciliğinin gelişimine önem veren BEBKA özellikle kırsal alanlardaki kadınların işgücüne katılımı ile ilgili destekler vermiştir. BEBKA kurulduğu tarihten itibaren hem sosyal kalkınma hem de kırsal kalkınma projeleri ile bölgedeki kadın girişimcilere mali ve teknik destek ve programlarla bilgiler sağlamaktadır. Kadın girişimciliğinin bu kapsamda gelişmesine ve kadınların işgücüne katılımına destek olan projelerden birkaçı şunlardır:

- Kadın Eğitimde, Sütüm Güvende.
- Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi.

- Temel İş Sağlığı ve İş Güvenliği Eğitimi.
- Çevresel Sürdürülebilirlik ve Yenilenebilir Enerji Eğitimi.
- Kadın Girişimciler Kaynaklarını Etkin Yönetiyor.

BEBKA'nın kadın girişimcilere desteği artarak devam etmektedir. Bu kapsamda bölgedeki girişimci-yatırımcı buluşması ve melek yatırımcı ağı kurulması projelerine destek olunmaktadır (Boz, 2016, s.46).

2.2.2.4. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)

1980'li yıllarda başlayan küreselleşme ile teknolojik gelişmelerin artması toplumda kamu istihdamını sağlayan kurumların önemini artırmış ve fonksiyonlarının gelişmesini sağlamıştır. İş ve İşçi Bulma Kurumu'nu dünyada ve Türkiye'de işgücü piyasasında ortaya çıkan gelişmeleri takip edebilecek, çağdaş iş kurumlarının üstlendiği görevleri yerine getirebilecek ve aktif işgücü programlarını uygulayabilecek bir yapıya kavuşturmak hedeflenmiştir. Bu amaç doğrultusunda Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) kurulmuştur (www.iskur.gov.tr).

Kadınların toplumun kalkınma ve ilerlemede hayati rolünün farkında olan İŞKUR, Bakanlık öncülüğünde kadınlara yönelik uygulanan ulusal ve uluslararası projelere yer vererek güzel sonuçlara ulaşmaktadır. İŞKUR kadınların iş hayatında olmadığı toplumların kalkınmasının imkânsız olacağı düşüncesiyle çalışarak son 16 yılda özel sektörde işe yerleştirilen kadınların sayısını 78 kat artırarak 4 binlerden 360 binlere çıkarmayı sağlamıştır. Kurslarla, programlarla 1 milyon 339 bin kadına meslek ve beceri kazandırılarak kadınların iş hayatındaki payının artırılması için özel sektörlerle anlaşmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarla örnek teşkil edecek kadınlara, Girişimcilik Eğitimleri ile kendi iş yerlerini kurma desteği sağlamıştır. 2008'den günümüze hemen hemen 180 bin kadın girişimcilik eğitimlerinden faydalanmıştır. İşgücü piyasalarına kazandırılan kadınlar Türkiye'nin güçlenmesine katkı sağlamışlardır. Kadınlara sağlanan bu destekler ülkemizin geleceği için yapılan faydalı yatırımlardır. İŞKUR projeleriyle kadınların yanında olmayı sürdürmektedir. (Uzunkaya, 2017, s.3).

2.2.2.5. Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER)

2002'nin Eylül ayında 37 kadın girişimci tarafından sadece ilçe bazında değil tüm ülkede çalışmalar yapan ve kâr amacı olmayan bir sivil toplum örgütü olarak

İstanbul'da kuruldu. Kadınların yalnızca ekonomik değil aynı zamanda politik ve sosyal açıdan da güçlenmesini hedeflemektedir. KAGİDER kadınların eşitsiz ve dışlanan toplumsal statülerinin değişmesini sağlamaya çalışmakta ve böylelikle ekonomik güçlenme ile kadın güçlenmesi için de destekler vermektedir. Kadın girişimcilerin sağlayacağı faydalar, kadınların güçlenmesini ve toplumsal cinsiyet eşitliğini de sağlayacaktır.

KAGİDER vizyonu ve misyonu doğrultusunda, sekiz ana strateji çerçevesinde çalışmalar yürütmektedir(www.kagider.org).

- İş hayatındaki kadınları arttırmak
- Kadınların iş hayatına girmesi ve girişimciliğe atılması için eğitim desteği vermek,
- Çalışmalarının etki alanını tüm ülke çapında yaymak,
- Kadın girişimciliğinin ve ekosisteminin gelişmesi için yasal altyapıyı desteklemek ve teşvik etmek bunun yanında finansal kaynak erişimine de yol göstererek destek olmak,
- Üyelerinin hem kişisel hem de iş hayatındaki gelişimlerine katkı sağlayarak girişimcilerin etki alanlarını arttırmak ve büyümelerini sağlamak,
- Genç kadınların, eğitimlerine devam etmelerini sağlayarak girişimciliğe özendirme,
- KAGİDER'in itibarını ve bilinirliğini arttırmak,
- Kadınların iş hayatına ve girişimciliğine destek olmak için içerik, teknoloji üreterek ulusal ve uluslararası düzeyde referans noktası olmaktır.

2.2.2.6. Türkiye İş Kadınları Derneği (TİKAD)

Demokrasi ve insan hakları evrensel ilkelerine bağlı, inanç ve düşünce özgürlüklerine saygılı, partiler üstü konumuyla iş kadınlarının iş dünyasındaki statülerini sağlamlaştırmak adına çalışmalar yürütmektedir (www.tikad.org.tr).

Gelişmekte olan ülke ekonomisinde iş kadınlarının payını artırmak için gerekli çalışmalarla, iş kadınlarının önem kazanmasını sağlamaktadır. TİKAD, dünyadaki yeniliklere sahip olduğu üyelere aktararak, yeni fikirler ile yatırım yapmak isteyen ya da işletmesini daha üst seviyelere getirmeyi amaçlayan profesyonellere her türlü bilgiyi sağlamaktadır (Dirik, 2016, s. 89).

2.2.2.7. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM)

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı olarak çalışmalar yapan kadınlara yönelik politikalar özelinde düzeni sağlama ve yürütme işlevleri olan bir kurumdur. Kadınların her alanda faaliyet göstererek gücünün arttırılması için politikalar üretilmesinden ve uygulanmasından sorumludur. Bu da ülkemizde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesini için ulusal ve kurumsal mekanizması konumunda olduğunun göstergesidir. (Arıkan, 2013, s.53).

KSGM'nin görevleri Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3. Maddesinde tanımlanmaktadır. Bu maddeler genel hatlarıyla kadını iş hayatına teşvik etmek, kadının eşit hak ve fırsatlara ulaşmasını sağlamak, kadına yönelik ticari şiddeti önlemek ve toplumsal yaşamdan kaynaklanan sorunları çözmek, kadın hakları ve kadın erkek eşitliği hakkında kamuoyunu bilgilendirmek, başta sosyal güvenlik olmak üzere bütün alanlarda kadının ilerlemesini sağlamak, eğitim amaçlı faaliyetlerde bulunmak, uluslara arası girişimlerden elde edilen bilgileri kadınlarla buluşturup katkıda bulunmalarını sağlamak, yurt içi ve yurt dışında bilimsel araştırma yapılmasında destek olmak olarak özetlenebilir. Bu maddeler hakkında daha ayrıntılı bilgi TCBM web sitesinde verilmiştir(www.tbmm.gov.tr).

KSGM'nin, kadının çalışma hayatındaki yerinin arttırılması ve özellikle kadın girişimciliği ile ilgili çalışmalarını incelemek için, 1999 yılında hazırlanan ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı üzerinde çalışmalar yapan politika tavsiyeleri belgesi önem taşımaktadır. Belgede, kadınların eğitimi, gelişimi ve çalışma ortamına aktif olarak başlayabilmesi için birçok öneriye yer verilmiştir. Belgenin kadın girişimcilerin istihdamı ilgili bölümünde beş hedef öne çıkmaktadır (Arıkan, 2013, s.53):

- Kadınların istihdamını artırıcı, iş hayatındaki şartlarını düzenleyici ve sosyal ve ekonomik haklarıyla ilişkili olan politikalarda ve uygulamalarda cinsiyet eşitliğini sağlamak için önlemler alınmalıdır.
- Kadınların iş hayatına aktif bir şekilde katılmaları sağlanmalıdır.
- Kadın çalışanlara hizmet eden kurumların ve kuruluşların sayısı arttırılmalıdır. Bu sayı artımı beraberinde verilen hizmetlerin çeşidi artmalı ve örgütlenmeleri yaygınlaştırılmalıdır. Ayrıca eğitim ve gelişimlerini sağlamak amacıyla

danışmanlık hizmetleri verecek kurumların oluşturulmasından söz edilmektedir.

- Tarım kesiminde yaşayan dezavantajlı kadınların Gayrı Safi Milli Hasılaya dâhil edilmeyen ekonomik katkıları dahil edilmeli ve bu kadınlara iş güvencesi ve sosyal güvenlik fırsatı sağlanmalıdır. Sonrasında ise tarıma dayanan sektörlerde kadın girişimciliğinin teşvik edilmesi, kadınların kooperatiflerde örgütlenmeleri ve liderlik özelliği taşıyanların ortaya çıkartılarak özendirilmesi gerekmektedir.
- Kadınların üye olacağı sendikalar kurulmalı ve olan işçi kuruluşlarının da kadınları daha iyi temsil etmeleri için düzenlenmeler yapılmalıdır.

2.2.2.8. Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV)

KDEV, 1986 yılında kurulmuş ve bugüne kadar, yoksulluk ve eşitsizliklerle mücadele etmiş, eşitliği her alanda sağlamak ve güçlü bir toplum oluşturmak amacıyla kadınların hayatlarını iyileştirme çabalarına destek olmuştur.

Kâr amacı olmayan bir sivil toplum kuruluşu olan KEDV, kısıtlı geliri olan kadınların yoksullukla verdiği mücadelelerine, toplumun gelişmesine olan inançla, onlarla ilkeli bir ortaklık anlayışıyla çalışmakta, tüm projelerini onların ve çevrelerinin beraber mücadeleleri ile geliştirmektedir. KEDV çalışmalarını tüm ülkede yaygınlaştırmak için uygun ortamı oluşturmak, karşılıklı tecrübelerden faydalanmak ve kadın girişimlere kaynak sağlamak için merkezi ve yerel yönetimler, üniversiteler, ilgili kuruluşlarla iş birliği ve diyalog içinde bulunmaktadır. Vakfın kadın rolünün her alanda güçlenmesi için güncel eğitim ve programlar var olmaktadır. Bu eğitim ve programlar şunlardır (www.kedv.org.tr):

- Güçlendirme ve Kooperatifleşme Programı,
 - Erken Çocukluk Eğitim
 - Kadın Kooperatifleri
 - Güçlendirme Programları ve Eğitimler
- Ekonomik Güçlendirme Programı,
 - Yeni Ürün ve İş Geliştirme

- Pazarlama Faaliyetleri – NAHİL
- MAYA Mikro Kredi Programı
- Afet ve Göç Programı,
 - Afete Hazırlık
 - Afet Sonrası Yeniden Yapılanma
 - Göç

2.3. Kadın Girişimcilerin Özellikleri

Girişimcilik ekonomik kalkınmayı sağlayan önemli bir kriterdir. Bir toplumun girişimcilik seviyesi ne kadar yüksekse, ekonomik kalkınma da aynı doğru orantı da yüksektir. Bir kişinin girişimci olabilmesi için fırsatları algılaması ve onlardan yararlanması için bir organizasyon yaratması gerekmektedir. (Uygun, 2018, s.16).

Türkiye'deki girişimci kadınların temel karakteristik özellikleri; öz güvenli, cesaretli ve sabırlı olmaları olarak sayılabilmektedir. Dünya'nın diğer ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de kadın girişimciler aynı özellikleri gösteren homojen bir grup değildir. Kentlerde eğitim düzeyi daha yüksek, yeteneklerini iş sahasında kullanabilen ve girişimcilik için birikim yapmış sermaye sahibi olan kadınlar genelde girişimciliğe mesleki gelişmişliklerinin sonucu olarak yönelmektedir. Kırsal kesimde hayatını sürdüren kadınlar ise tersine eğitim seviyesi daha düşük ve beşerî sermayeden yoksundur ve girişimciliğe yaşamını sürdürmek ve geçimini sağlamak için yönelmektedirler (Öztürk, 2016, s.40).

Kadın girişimcilerin faaliyete geçtiği yerler her zaman küçük işletmeler değil bazen de büyük işletmeler olabilmektedir. Fakat işletmesini kuran kadınların büyük kısmı da girişimcilerden beklenen bütün özellikleri taşıyamamaktadır. Ecevit tarafından gerçekleştirilen Kadın Girişimciler Araştırması sonuçlarına göre ülkemizdeki kadın girişimcilerin özellikleri şu şekildedir (Ecevit ve Kaptanoğlu, 2015, s.10-14):

- Ortalama yaşı 43 olan kadın girişimciler, hala çalışma hayatına devam etmektedir. Bunun nedenlerine bakıldığında kadınların çoğu, girişimci olmadan önce farklı işlerde çalışmış ya da kamudan emekli olmuştur. Türkiye'de

kadınlar erkek egemen toplum yapısından dolayı genç yaşlarda kendi işlerini kurmaya kalkışamamaktadırlar.

- Kadınlar, girişimciliğe atılmak için ortalama 32 yaşını bekleyip, çocukların belli bir yaşa gelmesini bekleyerek kendi hayallerine geç kalmaktadırlar.
- Kendi işini kurabilen kadınlar genellikle eğitim seviyesi yüksek kadınlardan oluşmakta olup, girişimcilik için gereken cesareti aldıkları eğitimden aldıkları düşünülmektedir.
- Kendi işini kurmak, kadınlar için daha az sınırlayıcı olmaktadır.
- Kadın girişimciler, risk almadan, önce ücretli olarak çalışıp deneyim kazanmış kişilerdir.

İngiltere’de yapılan bir araştırmada ise; “Çalışanların patronlarını tanımlamaları ve nasıl bir patron istediklerini tarif etmeleri” istenerek çalışmanın neticesinde göre çalışanların, çoğunlukla kadın patrona sahip olmak istedikleri görülmüştür (Arıkan, 2013, s.22). Bunun sebepleri ise şöyle sıralanmaktadır (Sabah, 2004):

- Kadınlar işi yerine getirirken erkeklerden daha fazla çaba harcarlar ve daha dikkatli hareket etmektedirler.
- Kadınlar çalışanların eğitiminde daha hassas davranmaktadırlar.
- Kadınların öğreticilik konusunda erkeklerden daha gelişmiş olmaları.
- Kadınlar yeni ve değişen durumlara erkeklere göre daha kolay uyum sağlayabilirler.
- Kadınların çalışanlarını iş konusunda heveslendirmeleri ve teşvik etmeleri ve motivasyonlarını artırma kabiliyetleri erkeklere göre daha yüksektir.
- Kadınlar erkeklere oranla farklı görüşlere daha açıktır ve yeni fikirlerin onların daha da ilerlemesine yardımcı olan önemli bir etmen olarak görülür.
- Kadınlar gözlem kabiliyetlerini iş yaşamına yansıtarak başarılı şekilde kullanabilirler.
- Çalışanlarıyla iletişime geçerken kadınlar erkeklere oranla daha başarılıdır ve iyi bir yönetici olmak için olumlu bir imajı vardır.
- Kadınların sorun çözmedeki yetenekleri, erkeklerden daha başarılı olmasını sağlamaktadır.
- Kadınlar iş hayatında daha açık bir stratejiye sahiptirler.

- Kadınlar iş hayatında erkeklere göre daha neşeli ve eğlenceli olabilirler.
- Toplumda oluşan yanlış düşüncelerin tersine kadınlar, iş hayatında kararlarını erkeklerden daha erken verebilir ve kararlarında erkeklerden daha tutarlı davranabilirler.

Yukarıda sıralanan araştırma sonuçları kadınların kendilerine özgü güçlü yönlerini iş hayatında da yansıtabildiklerinde başarılı bir iş kadını ve başarılı bir girişimci olmalarının mümkün olduğunu göstermektedir.

2.4. Girişimcilikte Cinsiyet Faktörü

Toplumun bakış açısını düşünülduğünde girişimciliğin genelde erkeklere daha uygun bir faaliyet olduğu görülmektedir. Bu bağlamda bakıldığında kadınların, erkeğin gerisinde olduğu söylenebilir. Fakat 2000’li yıllara geçilmesi ile toplumdaki cinsiyet dengesi açısından değerlendirildiğinde, bu durumda kırılmaların oluştuğunu ve kadın girişimciliği konusunda ilerlemenin olduğu gözlenmektedir. Burada kadınların eğitim düzeylerinin artması ve değişen toplumsal yapının, toplumsal görüşlerindeki değişimlerin katkısı olduğundan söz etmek mümkündür (Çalışır ve Çakmak Kılıçaslan, 2017, s.128).

Kadın girişimciler üzerine yapılan araştırmalar, genelde kadınların sosyo-demografik özelliklerinin belirlenmesi, girişimcilik nedenleri, işi kurma ve devam ettirebilme eğilimleri üzerinde odaklanmaktadır. Aynı zamanda bu çalışmalar, kadın girişimciler ile erkek girişimciler arasında olan farklılıkları da göstermektedir. Bu özellikler arasında; kişisel karakteristik özellikler, aldıkları eğitim, işe başlama nedenleri, finans kaynaklarından yararlanma, çalışmayı tercih ettikleri sektör ve iş kurma nedenleri varsayılmaktadır (Özkaya, 2009, s.58).

Ülkemizde kadın girişimciler, işlerinde risk alırken erkek girişimcilere göre daha dikkatli ve kendine güvenerek hareket etmektedirler. Türkiye’de yapılan bir araştırmada, risk alma konusunda kadın girişimcilerin %8,2’sinin hiçbir konuda risk almadıkları, %91,8’inin ise ailevi, sosyal, fiziksel, mental ve ekonomik olarak riskler üstlendiği görülmektedir. Risk aldıklarını söyleyen kadın girişimcilerin %22,3 ailevi, %5,5’i sosyal, %19,3’ü fiziksel ve mental ve %47’si ise ekonomik risk aldıklarını söylemişlerdir. Farklı ülkelerle kıyaslandıklarında benzer sonuçlara ulaşıldığı

görülmektedir. Fakat ailesel riskler öteki ülkelerde daha alt düzeylerde iken ülkemizde daha üst sıralarda yer almaktadır (Keskin, 2014, s.83).

Biyolojik olarak kadın ve erkek girişimcilerin özelliklerindeki farklılıklara baktığımızda ise kadının duyu ve hafıza merkezi (hipokampus) daha geniş, erkek beyinde sözle ve fiziki tepki için kullanılan alan (amigdala) kadına kıyasla 2,5 kat daha büyüktür. İşletme ve dil merkezinde kadınlar %11 daha fazla nörona sahip, kadınlar günde 20 bin kelime kullanırken erkekler sadece 7 bin kelime kullanmaktadırlar (Bayraker, 2018, s.32).

Kadın ve erkek girişimcilerin bir diğerk farkı da iş kurma yaşlarının farklı olmasıdır. Erkeklerin girişimciliğe daha erken yaşta başlama eğilimi varken, kadınların deneyiminin olmaması, yönetim, uzmanlık ve tecrübelerinin olmaması, rol çatışması yaşaması ve zaman yönetiminde sorun yaşama, sermaye yoksunluğu ve krediye erişememe, fırsat eşitsizliği, ataerkil yapı vb. gibi çeşitli etkenlerden nedeniyle daha ileri yaşlarda işe başlama eğiliminde olmalarını sağlar. Kadın girişimciler çoğunlukla 35-45 yaş aralığında, erkek girişimciler ise 25-35 yaş aralığında işletme kurdukları görülmüştür. Avrupa Komisyonunun yaptığı “Avrupa’daki Kadın Girişimciler Üzerine İstatistikî Veriler” çalışmasında ise erkeklerin %58’i ve kadınların %59’u için girişimcilik faaliyetlerinin en yoğun olarak yaşandığı yaş grubunun 25-49 yaş olduğu belirtilmektedir (Keskin, 2017, s.67).

Davranışsal farklılıklar olarak kadınlar aynı anda birden fazla işi yönetme konusunda daha başarılı olmakta, erkekler ise daha bireysel hareket etmektedirler.

Tablo 2. Kadın ve Erkek Girişimcilerin Karşılaştırılması

Özellikleri	Erkek Girişimciler	Kadın Girişimciler
Motivasyon	Bir fikir yaratabilmek için çaba Kendini gerçekleştirme	Bir amaca yönelme Kendi başına başarıma arzusu Özgür olma
Girişimde Bulunma Nedeni	Çalıştığı işte memnuniyetsizlik İşten atılma İstifa	İşinden soğuma İşte engellenme duygusu Bir alanda fırsat olduğunu görme
Finansal Kaynaklar	Kişisel varlık-birikim Banka kredileri Yatırımcılar Aileden ya da arkadaştan alınan kişisel borçlar	Kişisel varlık-birikim Kişisel borçlar
Kişisel Özellikler	Kendine çok fazla güvenme Yenilikçi ve idealist Kararlı ve inatçı Hevesli ve enerjik Kendinin patronu olma	Orta düzeyde kendine güven Yaratıcı ve realist Esneklik ve tolerans Hevesli ve enerjik Sosyal ve ekonomik çevreyle mücadele yeteneği
Mesleki Altyapı	Çalıştığı iş nedeniyle edindiği tecrübe Konunun uzmanı olma Çeşitli dallarda rekabet	İş sahasındaki tecrübe Sahada orta düzey yönetimsel tecrübe Hizmet sektörü ile ilgili mesleki altyapı
Altyapı	İlk girişim faaliyetinde bulunma yaşı 25-35 Baba kendi işine sahip Lisans: işletme ya da mühendislik İlk çocuk	İlk girişim faaliyetinde bulunma yaşı 35-40 Baba kendi işine sahip Lisans: liberal sanatlar, sosyal bilimler, işletme İlk çocuk
Destek Grupları (bilgi-teknik)	Arkadaşlar, profesyonel kişiler Avukat, muhasebeci İş ortakları Eş	Yakın arkadaşlar Eş Aile üyeleri Kadın cemiyetleri Meslek kuruluşları
Kurulan İşletme Türü	İmalat İnşaat	Hizmet sektörü Danışmanlık, halkla ilişkiler, eğitim

Kaynak: (Bayraker, 2018, s.33).

Girişimciliğe başlama konusunda da erkekler ve kadınlar farklı güdülerle hareket ederek iş hayatına adım atmaktadırlar. Kadınlar daha çok özgür olma, başarıma isteği, hak ettikleri yere gelememekten doğan hayal kırıklıkları girişimciliğe başlamaya iten etkenler iken erkekler ise öncelikle geleceklerini garantiye alma düşüncesiyle hareket etmektedirler (Cici, 2013, s.60). Bunun yanı sıra erkekler girişimciliğe genelde iş kurma adı altında yaklaşırken olarak görürken; kadınlar ise, ailevi ihtiyaçların giderilmesi, kariyer sahibi olmak ve yaşam şekli olarak görmektedir (Tek, 2008, s.29).

Erkeklerin girişimcilikte sağlayabildikleri başarı kadar kadın girişimcilerin de başarılı olması mümkündür. Ancak, erkek girişimcilere olduğu gibi kadın girişimcilere

de eşit davranılması, gereken fırsatların verilmesi ve kadın girişimciliği fikrine toplumun ve iş çevrelerinin alıştırılması bu konuda çok büyük önem taşımaktadır. Girişimciler arasındaki bu eşitsizliğin giderilmesi ile çok fazla alanda kadın girişimciler erkek girişimcilerden yüksek pozisyonlara gelebilmektedir (İlter, 2008, s.76).

Kadınlar dünyadaki iş gücü piyasalarında değişimi sağlamaya başlamışlardır. Bazı örneklere bakıldığında daha büyük fırsatlar yakalayarak ekonomik özerklerini sağlamada başarmışlardır. Ancak kadın ve erkeğin eşitsiz olmama düşüncesi dünde olduğu gibi bugün de devam ederek istihdam sorununun tüm yönlerini etkilemektedir. Ülkemizde Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), kadın-erkek eşitliği konusuna yaklaşımını, konu ile alakalı duyarlılığını, politikalarına ve programlarına yansıtılmaktadır. Bu politikalar aşağıdaki başlıklarda somutlaşmaktadır (www.ilo.org):

- Kadınlara Daha Fazla ve Daha İyi İş Sağlama Uluslararası Programı: Programı ile kadın girişimcilere iş imkânı yaratma, eğitim sağlama, girişimciliği ilerletme, fırsat eşitliği ve iş gücü piyasasına daha iyi hâkim olma gibi yollar sayesinde kadınlara tanına iş imkânlarını arttırmayı amaçlamaktadır.
- Kadın-Erkek Eşitliği, Yoksulluk ve İstihdam Alanlarında Kapasite Geliştirme Programı: Bu programın amaçlarına bakıldığında ise başlıca, kadınların kalitesi yüksek işlerde çalışabilmelerini sağlamak, işverene karşı haklarını arayabilmelerini sağlamak, son ve önemli olarak enformel sektörde sosyal güvenliğinin olmasını sağlayacak yeni yolları oluşturmaktır.

2.5. Kadın Girişimcilerin Karşılaştığı Engeller

Kadın girişimcilerin başlangıçta birtakım engellerle karşılaştıkları ve bu engellerle baş etmeye çalıştıkları bilinmektedir. Bu sorunlara kadınların toplumdaki statü ve sorumlulukları sebep olabildiği gibi, bilgi ve yetenek eksikliğini, yasalar veya gelenekselleşmiş uygulamalarda neden olabilir. Bu sebeple, konu olan katı sorunlar karşısında, belirli düzeyde risk oluşturan piyasaya atılmak istemeleri, kadın girişimciler için daha fazla riskli olmaktadır (İlter, 2008, s.86). Kadınların kendi girişimlerinde bulunması ve önlerindeki engellerin yok edilmesi ve kadın girişimcilere eşit şartlarda istihdam alanı oluşturulması güçle ilerleyebilen bir girişimcilik sektörü açısından oldukça önemlidir. İşletme sahibi kadınlara girişimcilik çalışmalarında farklı alanlar oluşturmaktadır(Onay, 2013, s.42).

1980'li yıllardan sonra kadın girişimcileri konu alarak yapılan ayrıntılı araştırmalara göre, çoğu ülkede kadınlar, genel olarak girişimcilikle ilgili yaşadıkları sorunların yanında kadın oldukları için erkeklerden farklı birtakım sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Kadınlar cinsiyetleri nedeniyle; toplumsal ilişkiler kurmaları yönünden, kaynak sağlama yönünden ve bu engeller yanında evde de olan sorumluluklarından ve kültürel ve geleneksel zorluklar gibi farklı nedenlerle bazı sorunlar yaşamaktadır (İlter, 2008, s.87).

KAGİDER, IPSOS KMG iş birliği ile Kadın Girişimciliği Tutum ve Davranış Araştırması'nı gerçekleştirmiştir. Bu araştırmada 15-59 yaş aralığında 720 kadınla yapılan saha çalışmasıyla kadın girişimciliğinin önündeki engeller açıklanmıştır. Ortaya çıkan sonuçlarda Türkiye'de kadın girişimciliği engelleyen etmenler şöyledir:

- Eğitimde fırsat eşitliği olmaması,
- Tecrübe eksikliği,
- Sermayenin yetersiz olması,
- Kredi almada ve finansman bulmadaki engeller.

Araştırmadan sonra kentlerde yaşayan kadın nüfusu ile ilgili ilginç istatistikler göstermiştir. Örneğin, işletmenin büyüklüğü fark etmeksizin kendi hesabına çalışan kadınların toplam kentsel kadın nüfusundaki payı %5 civarında olmaktadır. En az 1 kişiye iş veren bir işletmeye ortak olan ya da sahip olanlar ise kentsel kadın nüfusunun %2,1'ini oluşturmaktadır. Geçmiş yıllardan 2008 yılına kadar önemli bir girişim faaliyetine atılan kadınların oranı ise %13,3 olarak saptanmıştır. En ilginç sonuçlardan biri ise kadının ekonomik bağımsızlığa sahip olması gerektiği düşüncesinde olmayanların oranının %45 gibi yüksek bir oranda olmasıdır. Psikolog Leyla Navaro'ya göre kadınların oranının %45 gibi yüksek oranda olmasının tecrübesizlik, daha önce yapamamış olduğu bazı işler, aile içindeki görevleri, parayla ilgili risk alamamak ve güçlü görünmek istememek gibi nedenlerdir. Bununla paralel olan başka bir rakam ise motivasyon hakkında ortaya çıkmaktadır. Araştırma, girişim niyetinde olan kadınların motivasyonlarının ilk başında para kazanmak olmadığını göstermektedir. En önemli motivasyonları başarılı olmak ve hayal ettiği işi yapmak, özgür olmak gibi maddelerdir (Kagider, 2008).

Mastercard'ın 2018'de yayınladığı Kadın Girişimciler Endeksi Raporu, kadın girişimciliğinin en büyük engelini toplumdaki cinsiyet önyargılarının olduğu ve bunu

aşmak gerektiğini göstermektedir. Mastercard Kadın Girişimciler Endeksi Raporu, 5 kıtada, 57 ülkede kadın girişimcilerin gelişimlerini ve başarılarını incelemektedir. Rapora göre toplumdaki cinsiyet önyargılarının yalnızca gelişmekte olan ülkelerde değil, gelişmiş ülkelerde de önemli oranda aşılması zor engeller oluşturduğunu göstermektedir. Son zamanlarda adaletsizliği yok etmek için toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ilgili tartışmalar daha da artmakta ve küresel ve sosyal değişim için hız kazanmaktadır. Fakat Rapor, kadınların güçlenmesi için ekonomik, politik ve sosyal açıdan ne kadar zayıf olduğunu göstermektedir ve bulgular, maalesef ki bu ülkelerde başarılı ve zeki kadınların sosyal ve kurumsal alanlarda erkeklerden daha aşağı algılandığını gözler önüne sermektedir (Cin, 2018).

Weiler ve Bernasek yaptıkları araştırmada kadın girişimciliğin ilerlemesindeki iki büyük engeli şöyle ifade etmişlerdir (Onay, 2013, s.43):

- Kadınlara yapılan ayrımcılığın azalmasına rağmen, işe alımlarda uzun zamandır etkili olan erkek dayanışmasının hala hissedilir şekilde etkili olması,
- Kadınların işletmelerinin erkek işletmelerine oranla daha yavaş işlemesi ve bunun da en önemli sebebi ataerkil sistemdeki erkek müşteriler, finansal kaynak verip kredi sağlayanlarında erkek olmasıdır.

Yapılan bu araştırmalar ve gösteriyor ki, girişimci kadınların iş kurma aşamasında karşılarına çıkan engel ve sorunların ilk sırasında, toplumun kadın girişimciler için oluşturdukları ön yargıları yer almaktadır. Bilgisizlik, tecrübelerinin olmaması, rakiplerin oluşturduğu engeller, mali kaynak bulmada güçlük çekmeleri de bu sıralamadır. Kadın girişimcilerin, genel olarak iş piyasasında, ticari ilişkilerde, satın alma ve fiyatlama konularında bilgi eksikliği yaşamaktadır. İzlenimlere göre kadın girişimcilerin ticari zihniyetlerinden çok sağ beyinlerinde bulunan duygusallık ön plana çıkmıştır. Yasal ve bürokratik engellemelerde ise; yapılan işlemlerin fazla olmasından, sürelerinin çok uzamasından, zorunlu bağışlardan ve çok sık mevzuatların değişmesinden şikâyet etmektedirler (İlter, 2008, s.88). Bu durumu ele aldığımızda kadınların girişimcilik faaliyetlerinde karşılarına çıkan sorunlar genellikle iki şekilde incelenebilir. Bunlardan ilki kadın olmaktan kaynaklanan sorunlardır. Bu sorunlar şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Ataerkil toplumlarda olan kadının evde olması gerektiği ve erkekten izin almadan herhangi bir girişimde bulunmamasını önemseyen geleneksel düşünce ve toplum baskısı,
- İş hayatında kadınlara dayatılan belirli işlerin olması ve hangi işi yapıp hangi işi yapamayacağını söyleyen cinsiyete dayalı bir rol ayrımcılığı yapılması,
- Kadınlara yapılan cinsel ve duygusal tacizler,
- Kadınların sadece cinsiyetinden ötürü pozisyonda yükselememesi ve olması gereken yerlerde olmasını engelleyen “cam tavan” engeli,
- Genel olarak kadınların erkeklere göre daha düşük sosyal pozisyonlarda olmaları,
- Yasalardan kaynaklı oluşan engeller,
- İş hayatında kadınlara karşı oluşan güvensizlik, deneyimsizlik ve düşük başarı beklentisi,
- Kadın girişimcilerin, özel hayatlarıyla iş hayatları arasındaki çizgiyi bulamamasından kaynaklanan “rol çatışması”,
- Eğitim düzeyinin düşük olması,
- Kadınların evdeki işlerden ve çocukların büyütmelelerinden sorumlu tutulması, onun iş hayatında olan bir işte ilerlemesine ya da girişimsel yeteneklerini geliştirmeye yeterince vakit bulmasını engelleyen zamanının azlığı,
- Kadınların yaşadığı, çocuk doğurma ve bakımı, erken yaşta evlenme, boşanma konusundaki toplum baskıları gibi sosyal sorunlar olması,
- Kadın girişimcilerin, erkeklere oranla örnek alabilecekleri rol modellerinin çok az olması,
- Girişimcilik faaliyetine kalkışan kadınların gereken sermayeye ve birikime ulaşamamalarıdır.

Girişimcilik faaliyetlerinde kadınların karşı karşıya kaldıkları diğer bir sorun ise iş ve çevresel şartlardan kaynaklanan sorunlardır. Bu sorunlar da şu şekilde sıralanabilmektedir (Soysal, 2010, s.78):

- Kadın girişimciliği hakkında dünya çapında, bütüncül bir bakış oluşturulamaması ve örgütlenememe sorunu,
- Kurumsal çeşitlilik ve uyum sağlamada zorluklar,
- Politika geliştirme ve uygulama ile ilgili engellerdir.

Kadınların toplumda paylaşma, sevgi ve hoşgörünün en güzel emsalleri olarak çalışma hayatında aktif olması lazımken önüne çıkan sorunlar sebebiyle girişimcilik alanında yeteri kadar yer alamamaktadır. Bu çalışmada kadınların girişimci olmalarına ya da iş kurmalarına set çeken bu engel ve sorunlar, Mikro ve Makro olmak üzere iki ayrı kapsamda incelenebilmektedir (İlter, 2008, s.88).

2.5.1. Mikro Sorunlar

Mikro sorunlar, kadın girişimcilerin yakın çevrelerinin onlara yansıttığı ve kendilerinde olan bazı özelliklerden doğan sorunlardır. (Öztürk, 2016, s.56). Ticari ve yönetsel deneyim eksikliği, bilgi eksikliği, yalnız kalmaktan korkma, sosyal bilgi ağlarının dışında kalma, müşterilerle iletişim sağlayamama korkusu, aile bireylerinin tepkisi, iş yükünün ağır gelmesi, müşterilerin ve meslektaşlarının olumsuz tutumları mikro sorunları oluşturmaktadır (İlter, 2008, s.89). Kişinin aile bireyleri, yakın akrabaları, arkadaşları, sosyal ağlar, toplum, iş deneyimleri, aldığı eğitim düzeyi girişimcinin girişimcilik özelliklerinin gelişmesini ve girişimci ruhunu iyi ya da kötü yönde etkileyebilmektedir (Arıkan, 2013, s. 83). Aşağıda ana başlıklar altında mikro sorunlardan bazıları açıklanmaktadır.

2.5.1.1. Eğitim

Araştırmacılar girişimciler hakkında çalışmalarını yaparken, girişimcilik eylemlerin ortaya çıkmasında etkili olan çevre, aile yapısı, eğitim durumu, yaş, cinsiyet, etnik köken, ırk gibi sosyal faktörleri fazlasıyla dikkate alırlar. Bu etmenlerin girişimsel fikirler ve fırsatlar için motivasyon sağladığını düşünürler. Bunların arasında eğitim oldukça önemli bir unsurdur. Gereken eğitimi alamamak kadın girişimcilerin en sık karşı karşıya kaldığı sorundur (Cici, 2013, s.83-84). Amerika'da ve Avrupa'da yapılan araştırmalar girişimcilik eğitiminin; ekonomik kalkınmanın, ilerlemenin ve yeniliğin anahtarını oluşturduğunu göstermiştir. Girişimcilik eğitiminin amacı, yeni iş fikirlerine nasıl sahip olunacağını öğretirken sorumluluk alarak grup olarak insanları yönetmeyi, yaratıcı fikirler ortaya çıkarmayı ve yenilikçi düşünceyi dinamik tutmayı sağlamaktır (Akca, 2019, s. 17).

Türkiye'de kadınlar girişimcilikle ilgili gereken eğitimi alamamaktadır. Konu olan eğitim bir ustanın ya da aile bireylerinin yanında çıraklık yaparak alınan bir eğitimde olabilmektedir. Girişimcinin başarısı sağlayabilmesi diğer girişimcilerin

başarılı olma sırlarını öğrenmek ve onların deneyimlerinden faydalanarak kendi girişimlerinde kullanabilmek de önemli faktörler arasındadır. (Keskin, 2014, s.89).

Toplumdaki gelenekçi olarak devam eden erkek egemen toplum yapısı en çok da çocuk yaştaki genç kadınların eğitim ve öğretim hayatlarına dokunmaktadır. Bu eğilimle feodal veya yarı feodal toplumlarda oluşmuş düşünme biçimi olarak karşılıyoruz. Kız çocuklarının yalnızca sınırlı alanlarda örneğin; öğretmenlik, hemşirelik, ev ekonomisi gibi alanlarda desteklenmelerinin, nedenleri ve sonuçları oldukça önem taşımaktadır. Nedenlerine baktığımızda, kadınların toplum tarafından erkeklere göre daha aşağıda ve farklı algılandığı görülmektedir. Sonuçlarına baktığımızda ise kadınlar için daha uygun görülen meslekler genelde daha az kazancı olan ve daha önemsiz meslekler olarak görülmektedir.

Yürürlükte olan eğitim sistemini kadınların girişimcilik bilgi ve becerilerini geliştirecek ve kadınları girişimcilik konusunda cesaretlendirecek nitelikte değildir. Kadınların erkeklere oranla eğitim olanaklarından daha az yararlanmalarının ve çalışma hayatında rekabet ortamında zorlanmalarına sebep olmaktadır. Kadın girişimcilere yardımcı olmak ve eğitimdeki eksikliklerini tamamlamak için örgün ve yaygın eğitimler düzenlenmeli, girişimcilik eğitimleri artırılarak kısa süreli programlar düzenlenmelidir (Öztürk ve Arslan, 2016, s.7).

Gerekli eğitimi alan kadınlar, hayat kalitesini ve statüsünü artırarak arka planda olmaktan kurtulup, bireysel özgürlüklerine kavuşması sağlanmaktadır. Kadınların eğitim seviyelerinin artmasıyla iş hayatına atılacak olan kadınlar, verimi yüksek olan işlere imza atacak, meslek seçimi yaparken ve kariyerlerinde ilerlerken daha yüksek hedefler koyacak, aile kurarken ve toplum içinde olan saygınlığını artıracak ve çalışma hayatında ise erkeklerle eşit düzeyde söz sahibi olacaklardır (Öztürk, 2016, s.59). Ancak şuan ki Türkiye’de kadınların eğitim konusu erkeklerin eğitim konusu kadar yol kat edememiştir. Birleşmiş Milletler tarafından 2006 yılında yayınlanan İnsani Kalkınma Raporu, ilk, orta ve yüksek eğitimde kız çocuklarının okula gitme oranları %63 olduğunu ve bu oran ile Türkiye’nin dünya sıralamasında 92. sıra da yer alarak ne kadar geride olduğunu göstermiştir (Ersarı, 2015, s.50). Kadınlar için eğitilmiş olmak, tarım dışında çalışma olanaklarının fazlalaşarak erkeklerin olanaklarına yakınlaşması ve statüsü yüksek olan mesleklerde çalışma olanaklarının giderek fazlalaşması anlamına gelmektedir. Teknolojinin hızlı ilerlemesi ve karmaşık olması dış dünya

hakkında ve özellikle uzmanlık becerileri hakkında bilgi sahibi olunmasını şart koşmaktadır (Onay, 2013, s.47).

Eğitim alan kadınların işgücü piyasasına katılım oranı daha fazladır. Eğitim seviyesi artan kadınların iş gücüne katılmaları da paralel olarak artmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu'nun farklı yıllarda yaptığı çeşitli araştırmalarda bu bilgiyi destekler niteliktedir. 2015-2019 yılların ayrıntılı verileri TÜİK resmî sitesinde mevcuttur.

Eğitim, bireylerin özgüven kazanmasında ve kendisi gibi hareket etmesinde çok önemlidir. Böylelikle bireyin girişimci olabilmesi de bu özellikleri bulundurabilmesinden geçmektedir. Çünkü özgüveni olan birey, bir işletmeyi kurabilse bile bunu sürdürme gücüne sahip olacak ve en ufak engelde işinden vazgeçebilecektir. Bundan dolayı eğitim sisteminin başlangıcından itibaren ve yaratıcılık ve yeniliği güçlendirici, girişimci vasıflar kazandırmaya yönelik düzenlenmeler önem arz etmektedir (Gökçil, 2019, s.46).

Girişimciliğin gelişmesi için teknik becerileri geliştirme yönünde eğitimsel strateji ve yöntemler oluşturmak gereklidir. Teknolojinin kullanımı, becerilerin geliştirilmesi ve eğitim konuları oldukça önemli olup bunların eksik olması kadın girişimcilerin potansiyel fırsatları bulup değerlendirilmesini engelleyebilir. (İlter, 2008, s.96). Kadın girişimciler için örgün ve yaygın eğitim programları hazırlanarak, girişimciliğe yönlendiren girişimcilik için temel atacak olan eğitim programları, kısa ya da uzun vadeli kurslar açılmalıdır. Açılan bu kurslarda kadınlar mesleki eksikliklerini gidererek, girişimcilikte kullanımı şart olan araç ve malzemeleri öğrenebilirler (Cici, 2013,s.85).

Kadınların sosyal olarak iletişim güçlerinin geliştirilmesini ve iş yapma hırslarının onları başarılı girişimci olma yolunda sistemli bir biçimde ilerlemesini sağlamak amacıyla eğitimlerle desteklenmesi gerekmektedir (Cici, 2013, s.85). Kadınların girişimciliğe özendirilmesinin ana şartı olan eğitimin ve yöntemlerinin ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik durumu baz alınarak hazırlanacak programlarla uygulanması ise önem taşıyan farklı bir noktadır. (İlter, 2008, s.96).

Kısaca kadın girişimcilerin temel sorunlarından biri olan “eğitim” sorununun giderilmesi, kadınların başarılı bir şekilde işletmelerini kurmalarını ve başarılı bir şekilde yürütmelerine olanak tanır. Kadınların iş dünyasında daha fazla yer almaları da bir ülkenin ekonomisinin gelişimine o derece katkı sağlarlar. Bir ekonomide kadın

girişimcilerin sayısı ne kadar fazla ise, o ekonomide başarılı şletmelerin kurulması, yönetilmesi ve uzun yıllar devamlılık göstermesi de o kadar fazla olur (Bayraker, 2018, s.42). Dünyanın çoğu ülkesindeki gibi ülkemizdeki kadınlarında, sadece eğitim seviyelerini yükseltmeleri, bilgi ve becerilerini artırabilmeleri ile çoğunlukla erkeklerin söz sahibi sayıldıkları iş hayatında yer edinebilirler. Kadınların iş hayatına eğitim eksikliği ile başlamaları halinde, daha az donanımlı ve beceri isteyen alanlara yönelmek durumunda kalmakta, bu yüzden de girişimcilik deneyimini yaşama oranları da azalmaktadır. İyi alınan bir eğitimin, kadının iş hayatına girmesini, güç sahibi olmasını, bireyselliğini ve kendini ifade etmesini sağladığı gibi nüfus artış hızının düşmesine ve yaşam standartlarının artmasını da sağlayacağı söylenebilir. Bu yüzden de diyebiliriz ki eğitim, öncesinde kullanılmamış, önü tıkalı bir potansiyelin, üretken güce dönüşmesini sağlayan önemli bir araç olmaktadır (İlter, 2008, s.97).

2.5.1.2. Güvensizlik

Kadınların kariyerlerindeki başka bir önemli sorunda iş ortamında cinsiyete dayalı basmakalıp yargılardır. ABD’de yaklaşık 300kadınla yapılan bir araştırmada, kadın girişimcilerin ilk olarak karşılarına çıkan engel basmakalıp yargılar olarak bulunmuştur. Çoğu olumsuz yorum ve düşünce içeren bu yargılar kadınların üst düzey işleri beceremeyeceklerine olan inanışları içermektedir. Kadınlar; kişilik, kararlılık, azim ve risk alma noktasında vasıfsız olarak görölmektedir. İnsanlar arasında yaygın olan olumsuz görüşlerden bir tanesi de kadınların bağımlı ve duygusal oldukları, nesnel davranmadıkları, lider olma ve risk alma ve hırslı olma konusunda yeterli olmama şeklinde algılamalardır (Ersarı, 2015, s. 50). Başka açıdan bakıldığında yeni yatırımlar yapacak işletme sahiplerinin sezgileri, kişilerin kendilerine olan güveninden önemli derecede etkilenmektedir. Birey kendine güvenen biriye verilen kararlar daha az risk taşıyor gibi görölmektedir. Fakat güveni az olan bir bireyse, karar vermekte zorlanmaktadır. Konu ile ilgili verdiği kararın çok daha fazla risk taşıdığını düşünmektedir (Onay, 2013, s.44).

Kişinin kendine güvenmesi, bir bakıma kendini tanımasını, kendisi ile barışık olduğunu göstermektedir. Kendine güvenmek kişinin başarısını sağlayan en önemli maddedir. Kadınların her şeyden ve herkesten önce kendilerine güvenmeleri gerekmektedir (İlter, 2008, s.89).

2.5.1.3. Toplumsal İnanç, Baskı ve Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık

Bugüne kadar kadınlar ailede babasına, iş yerinde işverene, okulda öğretmenine, evde kocasına bağımlı olarak yaşarken hayatının her bölümünde birilerinin baskısı altında kalmıştır. Kadının iş hayatına girmesiyle birlikte toplumdaki sorumlulukları ve bağımlılıkları da değişmiştir. Toplumun iş kadınlarına olan önyargı ve alışkın olmama durumları sebebi ile kadının kendi işinin başına geçmesi ve onu sürdürmesi pek mümkün gibi görünmemektedir. Ancak bu durum sadece toplumun kadına olan bakış açıları, kadın hakkındaki düşüncelerinin değişmesi ve modernitenin artmasıyla farklılık göstermektedir. En gelişmiş ülkeler de dahil olmak üzere kadının karşısında duran ayrımcı düşüncenin, bu ortamdaki farklı uygulamaların önüne geçilememiş olması gibi, büyüme gösteren çoğu ülkede kadının bulunması gereken yerin evi olduğu düşüncesine inanılmaktadır (Gökçil, 2019. s.46). Kadınlara karşı yapılan bu ayrımcılık neredeyse bütün ülkelerde kadınların en önemli sorunlarından biri olmuştur. Bu da iş hayatına atılan kadınların, görevlendirme yaparken ayırım yapılma, ücret dağılımında adaletsiz olma, kariyerinde ilerleme imkânı tanınmamak veya bazı meslek kollarında dışlanmak gibi eşitsizliği her alanda hissetmelerine neden olmuştur. Erkek egemen toplumlarda kadınlar her alanda olduğu gibi ekonomi, siyaset, bilim gibi çok fazla alanda da engel koyucu tutumlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. (Özyılmaz,2016, s.58).

Toplum baskıyla yapılan kadın-erkek cinsiyet ayrımı kadın girişimcilerin pazar araştırması yapmasında ve piyasaya açılmasında yine engel olarak karşılına çıkmaktadır. 1923'te Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile kadınlar seçme seçilme, eğitim hakkı gibi olanaklardan daha fazla yararlanmış, hak ettikleri imkanlara daha fazla ulaşmaya başlamışlardır. Buna rağmen kamu yaşamında kadınların toplum duvar olan statüsü değişmediğinden hak ettikleri değerlere yine de ulaşmakta zorluk çekmişlerdir. (Gökçil, 2019. s.46).

Günümüzde hala sabır, uysallık ve itaatkarlık gibi özellikler toplumsal rol gereği kadınlara yüklenmektedir. Bu yüzden kadınlar daha çok vasıfsız, düşük ücretli, emeğin yoğun olduğu, hünere dayalı işlerde faaliyet göstermektedir. Kadın toplumun ondan beklediği rollere uygun olan, el becerisi, cinsel cazibe ve güler yüz gerektiren işler ya da kadınların evdeki sorumluluklarının bir parçası olduğu düşünülen bakım ve temizlik gibi işler “kadın işi” olarak görülen işlerdir. İş hayatındaki cinsiyet

ayrımcılığından dolayı, fazla geliri olan yüksek itibarlı işlerde kadınların tercih edilmemesi, kadınların erkeklerle aynı oranda yaptığı işlerde aynı ücretleri alamamaları daha çok yarı zamanlı ve statüsü düşük mesleklerde olmaları sendikalaşma oranlarının erkeklere oranla daha alt seviyelerde olması, kadınların işgücü piyasalarında hep ikincil konumda olmalarının en büyük sebepleri olarak görülür (Küçük, 2015, s.4).

Araştırmalara göre kadınların kendi işlerini kurmalarına ve yüksek mevkilere gelmelerini engelleyen nedenler şunlardır (Işık Erol, 2015, s.14):

- Kadınların, çocuk büyütme için iş hayatlarından ödün vererek kariyerlerini yavaşlatmaları veya durdurmaları, tepe yönetim noktalarına ulaşmalarında en önemli engellerdendir.
- Bazı kurum ve kuruluşlarda iş yakıştırmalarının yapılması ve kadınların, mühendislik, yöneticilik, liderlik kabiliyetlerine sahip olmadığı bu yüzden tepe yönetime hazır olmadıklarını düşünmeleri.
- Kadınlara yüklenen toplumsal rollerin başında yer alan evlilik ve çocuk beklentisi, kadınlar her ne kadar aile ve iş hayatlarını dengede tutmak isteseler bile önceliklerinin başında gelir. Buda kadınların tüm günü işine ayırmasını engellemektedir. Bu yüzden kadınlar tepe yönetim için olması gereken zamanı ve enerjiyi bulamamaktadırlar.
- Tepe yöneticilik için gereken deneyim ve otorite kadınlarda daha azdır.
- Kadınların duygusal olmaları tepe yönetim tarafından yönetme becerisinin önüne geçen bir engel olarak algılanmaktadır.

Türkiye'deki kadınlar girişimciliğe ve yöneticilik gibi alanlara giriş yapmış olsalar da sayıları az olduğu için ve kadın oldukları için erkeklerin sayılarının fazla olduğu yönetim kadrolarında varlıklarını sürdürememektedirler. Eğer girişimciyseler, bunlara birde çevrenin güvensizlik duyması, toplumsal olarak baskı hissettirilmesi gibi negatiflikler eklenmektedir. Bu engellerin aşılması ancak toplumda kadının rolünü belirleyen değer yargıların aşılması ve kadınları iş hayatına atılmalarında cesaretlendiren ve destekleyen bir tutum sağlayarak mümkündür (Öğüt, 2006, s,74). İş hayatı kadınların sadece ekonomik özgürlüklerini sağlamakla kalmayıp özgüvenlerini arttırıp toplumsal saygınlık kazandırmakta, aile içindeki duruşlarında sağlamlaştırmaktadır. Kadınların iş hayatına katılmalarında yasalarla hiçbir ayırım

yapılmamasına, hatta pozitif ayrımcılık yapılmasına rağmen, toplumda kadınlara yüklenen rol, aile içindeki görevleri de göz önüne alındığında yüklendikleri görevler oldukça ağır olmaktadır. Başka bir yandan iş hayatında kadınlar erkeklere oranla daha çok kayıt dışı çalışmaktadır ve bu da kadınların iş hayatına atılmasını azaltan ve geleceğe olan beklentilerini düşüren başka önemli nedendir (Küçük, 2015, s.4).

2.5.2. Makro Sorunlar

Makro sorunlar: işyeri bulma, sermaye ve mal temini, araç ve gereç temini, donanım, piyasadaki dalgalanmalar, resmi kuruluşlarla irtibat, kalifiyeli personel, ödemeler, girişimci kadınlar arası örgütlenme sorunu ve iletişim eksikliği gibi sorunlardır. Daha çok devlet, yasalar ve sektörel durumla ilgili makro sorunlar şu başlıklar altında ifade edilerek açıklanabilmektedir.

2.5.2.1. Finansal Engeller

Bir girişimde bulunarak iş hayatına atılmak denilince akla gelecek ilk şey sermayedir. Sermayesiz yatırımda bulunmak ve başarılı olmak imkânsızdır. Girişimciliğin önündeki engellerden ilki sermayenin azlığı ya da bulunamaması ve finansmana erişimde sıkıntıların olmasıdır. Kadın girişimciler erkek girişimcilere göre bu sorunla daha çok karşı karşıya kalmaktadır. Ülkemizde kadınların sosyal statülerindeki eşitsizlikte de düşünüldüğünde, sorun farklı bir boyuta ulaşmaktadır. Ataerkil yapıli toplumlarda yaşayan kadınların sermaye toplama ve ekonomilerinde bağımsız olma fırsatı olmadığı için hatta bazı şartlarda kazançlarına aileleri ya da eşleri tarafından zorla alınması gibi durumlara maruz kalabildiğinden, kadının yeterli sermaye biriktirmesi ve bunu kullanabilmesi oldukça zor olup girişimi engelleyici niteliktedir (Dirik, 2016, s.59).

Girişimciliğın ekonomiye de geçerli oranda katkı sağlayabilmesi, işletmelerin kredilere ulaşabilmesi ve mali yardım verebilecek çevrelerinin olmasına bağıli olmaktadır. Türkiye'deki bu durumlar gözlemlendiğinde, kredi alabilme şartlarının çok zor olduğu özellikle kadın girişimcilerin gereken kredi fırsatını bulamadığı, ailenin birikimi ya da kişisel birikimlerin yatırım için mali kaynak yapıldığı görülmektedir (Arıkan, 2013,80). Yani girişimin daha başlangıç aşamasında şartlar erkek ve kadın girişimciler için eşit olmamaktadır (İlter, 2008, s.98).

Türkiye'de kadınlara yönelik, banka mevzuatı açısından, ipotek, banka kredisi ve diğeri mali kredilerden faydalanmaları hususunda erkeklere göre eşitsizlik sağlayan

engelleyici ve ayırıcı kurallar bulunmamaktadır. Hatta bu konularda kadınları teşvik eden yeniliklere de başlanmıştır. Fakat ayrılan fonlar ve kadınların bu krediyi alma şartlarını sağlayamaması ve toplumsal yapının bir sonucu olan teminatı gösterecek varlıklarının gayrimenkullerinin olmayışı krediden faydalanamamalarına sebep olmaktadır. Bunun gibi engellerle kadınlar daha çok karşılaşmaktadır. Bu sebeple daha çok sermayeye ihtiyaç duyulan endüstri gibi sektörlerde faaliyet gösterememekte ve bunun sonucunda da var olan birikimleri kadar sermaye ile hizmet sektörüne yönelmektedir (Gökçil, 2019, s.49).

Türkiye’de gayrimenkul sahibi kadınların sayısı 2014 verilerine göre %35 iken erkeklerin %65’i gayrimenkule sahiptir. Kadınların gayrimenkul sahipliğinin oluşumunda farklı etkenler söz konusudur. Bu etkenler; eğitim durumu, gelir durumu, miras, medeni durum olarak sayılabilmektedir. Konut sahibi olma oranları kentlerde yaşayan, iyi eğitim almış, gelir düzeyi yüksek, çalışan kadınlar için daha fazla iken, miras yolu ile ailelerinden kalan bağ, bahçe gibi taşınmazların mülkiyetini almak kırsal kesimde yaşayan kadınlarda daha çok görülmektedir. Aynı zamanda evlilik yolu ile de taşınmaz mülkiyeti edinilmesi mümkün olabilmektedir. Bütün bunlar kadınların gayrimenkul sahipliği oranlarını artırsa da tapu kayıtlarında görülmektedir ki kadınlar erkeklerin oranlarına yetişememektedir (Lal Değerleme, 2014).2001 yılında ABD’de yapılan işyeri sayımına göre; 9,1 milyon kadın girişimcinin işletmesi olduğu, bu işletmelerin 27,5 milyon kişiye iş imkânı sağlamakta olduğu ve satışlarının toplam tutarının 3,6 trilyon dolara ulaştığı görülmektedir. Kadın girişimcilere olanak tanınan kredi imkanları ve krediler hakkında yapılan sürekli bilgilendirmeler bu verilerin çoğalmasına sebep olmuştur. Sonuç olarak başlangıçtaki finansal kaynak bulma ve işletmeyi kurma aşaması kadınların en çok desteklendiği ya da engellendiği aşama olmaktadır. Yapılan araştırmalar da Türkiye’de kadınların kurduğu işletmelerin açılıştaki sermayesinin, erkeklerin kurduğu işletmelerin açılış sermayesine oranının yarısından daha az olduğunu göstermektedir (Arıkan, 2013, s.81). Hatta hizmet işletmelerinin evlerde kurulması ile eldeki sermaye azalabilmektedir. Bunun en önemli nedenlerinden birinin, kadınların genel olarak hizmet sektöründe faaliyette bulunmaları ve bu yüzden fazla sermaye ihtiyaç duymamaları olduğunu söyleyebiliriz. Bunun aksine erkeklerin çoğunluk olarak endüstriyel alanlarda faaliyette olmaları daha fazla sermaye ve kaynaklara gereksinimlerini arttırmaktadır. (İlter, 2008, s.99).

Kadın girişimciler; gerekli sermayenin eksikliği, mali kaynakları sağlayamama, kredi masrafları gibi finansal engel ve zorluklarla karşılaşmaktadır. Finansal sermayeye sahip olunması, girişimcilik sürecinde çok önemli bir başlangıçtır. Kadın girişimcilerin önündeki en büyük engellerden biri “finansal” güçlerinin yeterli seviyelerde olmamasıdır (Arıkan, 2013, s.82).

2.5.2.2. Bürokratik Engeller

Kadınların iş hayatına girmesi ya da girdikten sonra iş hayatını sürdürmeleri konusunda yasalara dayalı bir engel, cinsiyet ayrımcılığı yoktur. Ama belli meslek gruplarının ve işlerin kadınlara göre işler olarak toplumun kabullenmesi ya da kabullenmemesi, iş dağılımının adaletli olmaması, ekonomik kriz söz konusu olduğunda ilk önce kadınların işlerine son verilmesi ve yasa dışı sektörlerde ücretlerin olması gereken seviyelerin altında olması gibi ayrımcılık adına örnekler verilebilmektedir (Gökçil, 2019, s.48).

Kadınların iş kurma aşamasında karşılarına çıkan sorun ekonomik yetersizlik ile beraber bürokratik engellerlerdir. Türkiye içerisinde gerçekleştirilen çalışmalar ve incelemeler doğrultusunda, kadınları girişimcileri en çok korkutan etkenlerden birinin bürokratik engeller olduğunu ortaya çıkarmıştır. Türk insanı bulunduğu guruba sadakati fazla, bireyselliği ön plana çıkarmayan bir halk olarak tanınmaktadır. Buna bağlı olarak da bireysel vermesi gereken kararları öncelikle ve kendiliğinden alabilme konusundaki yeterliliğin olmaması ve girişimci faaliyetlerin yeterince kuvvetli olmadığı söylenebilmektedir. Bu da göstermektedir ki bürokratik kurumların daha etkili olarak geliştiği kanısını doğurmaktadır (Arıkan, 2013, s.82). Yeni bir girişimde bulunmak, iş yeri açmak ve tescil ettirmek için hem zaman hem emek harcamak gerekmektedir. İş yeri açma sırasında bürokratik işlemlerde bilgi almamak, deneyimsiz olmak verilen zaman ve emeğin çok daha fazla olmasına sebep olacaktır. Bu olay girişimcilerin önlerinde engel yaratmaktadır. Özellikle kadın girişimciler erkek girişimcilere göre girişimcilik konusunda daha fazla bilgi eksikliği olması ve deneyimsiz oldukları için kadınlar girişimcilik hayatlarına daha zorlanarak başlamaktadır. Bu yüzden kadın girişimciler işletme kurma ve tescil ettirme aşamasında erkeklere oranla daha çok vakit geçirmekte ve emek harcamaktadır (Özyılmaz, 2016, s.61). Kadın girişimcilerin daha işletmenin kuruluş aşamasında bunun gibi problemlerle karşı karşıya kalmamaları için devlet ve ilgili kuruluşların

olanak sağlamaları, girişimci kadınlarla ilgili yasal ve idari düzenlemeler yapıp resmi kurumlarla birlikte hareket edilerek kolaylık sağlanmalıdır. Kadının toplumdaki bilinen konumu ve problemleriyle ilgili kadınlarda farkındalık yaratılması, kadınların bilgilendirilmesi ve kamuoyu oluşturulması için konu ile alakalı kuruluşlarla tanıtıcı ve bilinçlendirici etkinlikler yapılmaktadır. Bunların yanında piyasa ekonomisi ilkelerine uyumlu olan bütün girişimlerde kadının işveren, patron olarak da aktif olmasına öncülük etmemiz ve destek olmamız gerekir. (Şekerler, 2006, s.76).

Başka bir yönden bakıldığında kadın girişimcilikte bürokratik engeller, kurumsallaşmaya karşı olan tavır önemli bir örnektir. Bazı girişimciler, kurumsal olma çabasını; karar verme süresinin artması diye düşünmektedir. Ülkemizdeki bürokratik sistemin kurumsallaşmayı artıramamasının sebebi; erkek ve kadın girişimcilerin bürokratik yapıya ulaşacağına ve tekrarlamaların sürdürülebileceği inancının olmasıdır (Gökçil, 2019, s.48).

Bürokrasi kadın olduğu kadar erkek girişimciler için de zor görülen ve başarıyı engelleyen bir faktördür. Yaşadığımız dönemde bürokratik işlemlerin daha kolay olması, daha az zaman gerektirmesine daha tasarruflu olması için birden çok devlet kuruluşu farklı uygulamalar düzenlemektedir. Bütün kamu hizmetlerinden faydalanmak için tek bir noktadan ulaşım imkânı sağlayan “e-devlet” adlı büyük bir internet sitesi kurulmuştur. Sitenin hedefi kamu hizmetlerini, yurttaşlara, işletmelere, kamu kurumlarına bilgi teknolojileriyle etkili ve verimli bir yolla kolayca sağlamaktır. Gelişmelerin böyle devam etmesiyle beraber hala yeteri kadar azaltılamamış olan bürokratik engeller hem kadın hem erkek girişimcilerin önündeki engelleri azaltarak başarısını sağlamaya yardımcı olmaktadır (Arıkan, 2013, s.83).

2.5.2.3. İletişim ve Koordinasyon Eksikliği

Tutucu davranış gösteren topluluklarda ve ailelerde kadınların diğer insanlarla özellikle karşı cinsle temas kurması uygun görülmemekte hatta engellenmektedir. Bu gelenek, kadınların mali kurumlarla, satıcı ve alıcılarla iletişimlerini sınırlandırmaktadır. Ayrıca kadınların teknolojik eksiklikleri yüzünden bankacılık işlemleri, satın almalar, pazarlama ve diğer işlemler onlar adına erkeklerce üstlenmesi kadınları bir konuda daha geri planda kalmasına neden olmaktadır. Ev ortamında çalışan kadınlar açısından bu konu kadınların piyasada azalmasına ve tutunamamasına

neden olmakta, yeni teknolojileri öğrenme, ürün tasarımını geliştirme, yeni pazarlar ve fırsatlar yaratma kabiliyetlerini sınırlandırmaktadır (Hancı, 2004, s.44).

Türkiye’de kadın girişimciliğine destek vermekle ilgilenen hükümet kuruluşlarının, sivil toplum ve özel kuruluş miktarının oldukça fazla olması bu kuruluşların kendi içlerinde uyum sağlamalarının zorlaşmasına ve kadın girişimciliğini destekleme konusundaki stratejilerinin farklılaşmasına sebep olmuştur. Böylelikle kadın girişimciliği, birbirinden bağımsız olarak farklı birkaç politika etrafında ele alınmış ve konu edinilmiştir. Bu da ekonomik yaşamda kadınları güçlendirerek hedeflerine varmasında kadının nasıl bir stratejik noktada duracağı farklı görüşlerin ortaya çıkmasına sebep vermiştir (Ersarı, 2015, s.52).

Girişimci kadınlar girişimde buldukları işletmelerinde çalışanlar ve üzerindeki yönetimleri bağlamında birtakım sorunlarla da karşılaşabilmektedirler. Başarılı bir ekip ile yapılan çalışmalar başarılı girişimci kadınların püf noktalarından bir tanesi haline gelebilmektedir. Kadın girişimcilerin kurdukları işyerlerine özellikle güven vb. sorunlar nedeniyle çalışma çok fazla tercih edilmemektedir. Bu oluşan olumsuz önyargılar ve engellerden dolayı kadın girişimciler kalifiyeli personel alımlarında güçlük çekmektedirler. Bu engellerin nedenleri işi bilmeyen çalışanı doğru yönlendirmeme olabileceği gibi yanlış organizasyondan çalışanlarını doğru şekilde örgütlememeden de olabilmektedir. Kadın girişimci doğası gereği duygusal davranışlarda bulunmasından dolayı personelleriyle zaman zaman patron-çalışan ilişkisine sadık kalamayarak bir dost, arkadaş edasıyla hatta daha ileriye götürerek anne-çocuk ilişkisi içine girebilmektedir. Bu ilişkiyi doğru kuramayan kadın girişimciler personelleri arasında kurulan yakın ilişkilerden dolayı haklarında bir karar verirken duygusal davranıp bazı durumlarda profesyonel davranmamaktadır. Bu sorunlarla karşılaşmamaları için kadın girişimciler her zaman personelleriyle profesyonel ve sağlam ilişki kurmaları gerekmektedir.

Kadın girişimcilerin ayrıca ihtiyaç duydukları, kendilerini eksik hissettikleri çeşitli alanlarda destek hizmetlerinden yararlanabilecekleri kurumlar kurulmalıdır. Aynı kuruluşlar, bu konulara ek olarak beceri ve eğitim konusunda destekleyebilir, teknik danışmanlık sağlayabilir, ürün tasarımlarını oluşturup çoğaltabilirler. Son olarak pazarlama ve dağıtım bilgisini girişimci kadınlara aktarabilirler. Bu kuruluşları kadın

girişimcilerin kendi imkân ve güçlerini birleştirerek oluşturabilecekleri gibi halihazırda bulunan kuruluşlardan da destek sağlayabilmektedir (Gökçil, 2019, s.50).

Kadın girişimcilerin iş deneyimlerini birbirlerine aktarmaları, bildiklerini diğer kadınlara anlatmaları, potansiyellerini ve kapasitelerini ortaya çıkararak aralarında yardımlaşmaları, birbirlerine rol model olabilmeleri için iyi bir iletişim ağı oluşturmaları gerekmektedir. Bunun için çalışmalar yapan Kadın Girişimciler Derneği gibi belli başlı kurum ve kuruluşlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Kadını baz alan bir takım kurum ve kuruluşların kadın girişimcilerin teşvik edilmesi için önemli reformlarda bulunabilecekleri tahmin edilmektedir (Bayraker, 2018, s.44).Kısaca bu kuruluşlar şunlardır:

- Belediyeler,
- Millî Eğitim Bakanlığı,
- Maliye,
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıkları,
- Bankalar,
- Milli Prodüktivite Merkezi,
- Sanayi,
- İGEME,
- Sanayi ve Ticaret Odaları,
- Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Konfederasyonu,
- KAGİDER,
- Tarım, Orman ve Koy İşleri Bakanlığı
- Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü,
- TOBB,
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
- Radyo ve televizyon kuruluşları ve ayrıca konuyla ilgilenen diğer örgütler.

Bu kuruluşlar; yeni bir işletme kuran ya da işlerini geliştirerek büyötmek isteyen kadın girişimcilere çeşitli olanaklar sağlamakta ve destek vermektedirler (Gökçil, 2019, s.51).

2.5.2.4. Rol Model Eksikliği

Girişimcilerin kariyerlerine etki eden önemli faktörlerden biri de rol modelleridir. Rol modelleri, aileden biri olabileceği gibi akrabalarından başarılı olanlar da olabilir ya da hiç tanışmadığı ulusal alanda faaliyet gösteren medyatik diğer girişimciler bile olabilir (Tanrıverdi, Bayram ve Alkan, 2016, s.9).

Eskiden de girişimci kadın örnekleri olması, şu anda ve ileride kadınların girişimcilik çalışmalarına katılmalarına büyük katkı sağlayacaktır. Rol model diye adlandırılan bu durum, kişinin örnek alabileceği kişilerin olması ve cesaretlenmesi açısından önemli olacaktır (Ersarı, 2015, s.51). Tarihte kadınların iktidar konumlarında lider olarak düşünülmediğinden bu konuda gençlerimiz ve toplumumuz çok etkilenmektedir. Bilim ve politika benzeri alanlarda kendilerine rol model alabilecekleri insanların az olması, kadınların çok olmadığı durum ve olaylarda çıkarlarından vazgeçirmektedir. Bu durumu potansiyeli yüksek, yetenekli kadınların ortaya çıkması değiştirecektir. Bu yeteneklerin örnek olması ile birlikte kadınlara, “Onlar yapabiliyorlarsa, neden ben yapamayayım?” sorusunun cevabına verilen olumlu yanıt kendi yeteneklerinin farkına vardırılmaktadır. Günümüzdeki kadın rol modelleri genç kızlara farklı seçeneklerinin var olduğunu göstermektedir. Biri yapıyorsa bende yapabilirim düşüncesiyle cesaretlenip yol alabilmektedir(www.womaneng.com).

Ülkemizde genç kızların ileride ne istediğini bilen güçlü bireyler olabilmesi için kendilerine ilham veren başarılı kadın rol modellerle bir araya getirebilecekleri “Koza” adında bir platform oluşturulmuştur. Koza, okul dönemlerindeki genç kızların, ileride ne istediklerini bilen, ilgilendikleri ve yönelimi olan alanlarda çalışmalar yapan güçlü kadın liderler olmaları için hazırlanıp uygulanan bir programdır. Koza’da amaç 12 ile 18 yaş aralığında olan genç kızların değişik kariyer maceraları hakkında bilgilendirilip, başarı sağlamış kadınlarla etkileşime geçebilecekleri, farklı alanlarda bilgi ve rehberlik olarak zamanla güçlerini arttıracak bir topluluk oluşturmaktır. 17 maddeden oluşan, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’nin (SDG) bir tanesi de “toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasını” ve “kadınların ve kız çocuklarının güçlenmesini” odağına almıştır. Koza Rol Model Platformu, kadın gücünü bütün alanlarda kanıtlamak amacı ile genç kızları cesaretlendirmek gerektiği fikri ile oluşmuştur. Bu platformun vizyonu toplumdaki cinsiyet eşitliğinin artmasını

sağlayarak daha eşitlikçi, kapsamlı ve yaşanabilir bir dünyaya ulaşmaktır. Koza platformu, Eşit Gelecek Derneği tarafından cinsiyet eşitliğini sağlamak için oluşturulmuş bir proje olarak hayata geçirilmiştir. Eşit Gelecek Derneği teknoloji, inovasyon ve girişimcilik noktalarındaki potansiyelini kullanarak toplumsal sorunlara yenilikçi çözümler getirmek için faaliyet gösteren bir sivil toplum örgütüdür. Teknoloji okur-yazarlığını daha yaygın hale getirmek, topluma faydası olan teknolojiler üretmek, teknolojinin desteğiyle dezavantajlı grupların seslerini duyurmak ve bu grupları güçlendirmek adına çalışmalar yapmaktadır (koza.esitgelecek.org).

2.5.2.5. Mesleki Örgütlenme

Kadın girişimciliği konusundaki problemlerin dünyada ortak bir bütünlük içinde değerlendirilmemesi ve etkili bir biçimde örgütlenememeleri bu konudaki zorlayıcı engellerin aşılmasına sebep olmaktadır (Öztürk, 2016, s.60).

Kadın girişimciler arasında oluşturulacak örgütlenmeler; onların yeni bir iş fikirlerini hayata geçirmelerinde destek olmalı, birbirlerine yol göstermeli, iletişim kurmalı hem finansal destek sağlamada hem de hukuksal sorunların giderilmesinde yol göstererek rehber olacak nitelikte olmaları gerekmektedir (Bayraker, 2018, s.45). Örgütlenme, kendi hesabına çalışanlar ve ileride bu konumda çalışmayı hedefleyenler için vazgeçilmez bir faaliyet olmaktadır. Örgütsüz çalışma, çalışan kişilerin emeklerinin karşılığını alamamalarına, gelir kaybına uğramalarına ve rekabetçi piyasa koşullarında engellerle karşılaşmalarına neden olmaktadır (Onay, 2013, s.48).

Örgütlenmenin amacı, aynı faaliyetlerde bulunan bir iş kolunda ya da meslekte çalışan kadınların birleşerek, bürokratik engellere karşı iş birliği ve uyum sağlamaları oluşturmaktadır. Örgütlenme kendi işinin sahibi olan girişimciler için olduğu kadar ileride de bu konumda çalışmak isteyenler için önemli bir faaliyettir. İlk defa aile örgütünün dışında bir faaliyette bulunacak olan kadının bu deneyiminde yine bir örgüt tarafından desteklenmesi ve kendini yalnız hissetmemesinin psiko-sosyal açıdan da çok fazla yararları olmaktadır. Örgütlenmenin ekonomik ve politik tarafı da ayrıca önemli olmaktadır (İlter, 2008, s.97). Kadın girişimciler özellikle ilk aşamalarda finansman bulmakta zorlanmaktadırlar. Kadın girişimciliğin gelişmesi, ilerleyebilmesi var olan zorlukların zorluk olmaktan çıkartılabilmesi için zamana ve farklı düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu şartların gerçekleştirmediği zaman, nüfusun

yarısını oluşturan kadınlarda bulunan girişimci gücünü ve yeteneklerini kullanmalarını sağlamak zor olacaktır (Cici, 2013, s.95).

Kadın örgütlerinin sayısında, dünyada sosyo-ekonomik açıdan gelişmiş, gelişen ve geçiş dönemindeki ülkelerde devamlı olarak artış vardır. Yalnızca ABD’de 700 tane kadın örgütü, bütün dünyadaki 8 milyon kadının yaptığı girişimi temsil etmektedir. Bu örgütler ulusal politika ve ekonomi gündeminde üyelerinin vizyonlarına öncelik vermektedirler. Kurulması öncelere dayanan "Rus Kadınları Birliği" ise pazar ekonomisine geçmesiyle iktisadive mesleki desteğini girişimci kadınlara sunmaya devam etmektedir (Onay, 2013, s.49).

Kadın girişimciliğini desteklemek için Türkiye’de de çok fazla dernek kurulmuş ve kurulmaya da hala devam etmektedir. Bunların önde gelenlerinden biri de Kadın Girişimciler Derneğidir. Türk kadın girişimcileri mali, teknik, idari ve hukuki alanlarda kadınlarımıza destek olmak hedefiyle 37 deneyim sahibi kadın girişimci tarafından 12 Eylül 2002 de kurulmuştur. Hedefleri de gelecekteki iş dünyasının yapılandırılmasında etkin olan kadın girişimciler yaratmak, kadın girişimci sayısını daha da artırmak, şuan da olan kadın girişimcileri bilgilendirmek, kuvvetlendirmek ve Türkiye’de ki kadın girişimcilerin dünya ile buluşmasını sağlayarak Türkiye’nin sosyal ve ekonomik olarak kalkınmasına faydalı olmak bulunmaktadır (İlter, 2008, s.98).

3. ARASTIRMANIN BULGULARI

Karabük ilinde faaliyet gösteren kadın girişimcilerin, girişimcilik kariyerinin tercihinde ve sürdürülmesinde karşılaştığı engeller ve sorunların incelenmesi ve araştırılmasına yönelik yarı yapılandırılmış mülakat yönetimi kullanılarak toplam 16 kadın girişimci ile derinlemesine mülakat yapılmıştır. Araştırmamız iki ana bölüme ayrılmaktadır. Birinci bölümde anket yöntemi kullanılmış, ikinci bölümde ise kadın girişimcilerin, girişimcilik kariyerini tercih etme sürecinden başlayıp tüm girişimcilik serüveni boyunca yaşadıkları aşamalarla ilgili bilgi almak için derinlemesine mülakat yöntemi kullanılmıştır. Mülakatlar Eylül 2020 – Kasım 2020 arasında 3 aylık sürede yapılmıştır. Her bir görüşme katılımcının gizliliği ve güvenli bilgi için bire bir görüşmelerle tamamlanmıştır. Görüşmeler 60 ila 90 dakika arasında sürmüştür. Kadın girişimcilerin demografik bilgileri, geçmiş iş ve sektör deneyimleri ve şimdiki iş bilgilerine yönelik bilgiler elde edilmiş olup aynı zamanda kadın girişimcilerin karşılaştığı sorunlar ve engellere yönelik sonuçlar bu bölümde incelenmiştir.

Araştırma kapsamında görüşülen kadın girişimcilere, araştırma bulgularının değerlendirilip sunumda iş yeri bilgilerinin ve sahiplerinin isimlerinin gizli kalacağı söylenmiştir. Bu nedenle görüşme yapılan girişimcilerin ve iş yeri isimleri Tablo 3’de gösterildiği gibi kodlanarak işlenmiştir.

Tablo 3: Araştırma Kapsamında Görüşülen Girişimciler ve İş Yeri İsimlerine Yönelik Kodlamalar

Girişimcinin Adı	İşletmenin Faaliyet Alan
Katılımcı 1	Tekstil
Katılımcı 2	Maket Tasarımı ve Üretimi
Katılımcı 3	Lokum Satışı
Katılımcı 4	Tekstil
Katılımcı 5	Tekstil
Katılımcı 6	Lokum Satışı
Katılımcı 7	Hediyelik Eşya Satışı
Katılımcı 8	Tekstil
Katılımcı 9	Aksesuar Satışı
Katılımcı 10	Tekstil
Katılımcı 11	Ev Yemekleri
Katılımcı 12	Gıda
Katılımcı 13	Aksesuar Satışı
Katılımcı 14	Kafe İşletmecisi
Katılımcı 15	Tekstil
Katılımcı 16	Pastane İşletmecisi

3.1.1. Kadın Girişimcilerin Demografik Özellikleri

Bu kısımda araştırma kapsamında görüşülen kadın girişimcilerin, görüşme anındaki demografik özellikleri açıklanacaktır. Demografik özelliklerini öğrenebilmek için yaş, eğitim, medeni durum, sahip olduğu çocuk sayısı ve girişimcilerin yetişip büyüdüğü yer sorulmuştur. Bununla birlikte girişimci olmadan önceki iş deneyimleri ve aile girişimcilik geçmişleri sorulmuştur.

Tablo 4: Kadın Girişimcilerin Demografik Özellikleri

Girişimcinin Adı	Girişimcinin Eğitim Durumu	Girişimcinin Yaşı	Girişimcinin Medeni Durumu	Sahip olduğu Çocuk Sayısı	Girişimci olmadan önceki iş Deneyimi	Girişimcinin Büyüdüğü yer
Katılımcı 1	İlköğrenim	48	Bekar	1	Fabrikada İşçi	İlçe
Katılımcı 2	İlköğrenim	63	Bekar	3	Çalışmıyor	İlçe
Katılımcı 3	Lise	48	Evli	1	Lokum Satış Elemanı	Şehir
Katılımcı 4	Lise	35	Evli	2	Ön Muhasebe	Köy
Katılımcı 5	Üniversite	41	Evli	0	Bankacı	Şehir
Katılımcı 6	Ortaöğrenim	43	Evli	2	Lokum Satış Elemanı	İlçe
Katılımcı 7	Ortaöğrenim	49	Evli	1	İç Mimar	İlçe
Katılımcı 8	Üniversite	38	Evli	1	Satış Danışmanı	Şehir
Katılımcı 9	Lise	43	Evli	2	Çalışmıyor	İlçe
Katılımcı 10	Ortaöğrenim	38	Evli	2	Satış Danışmanı	Köy
Katılımcı 11	Ortaöğrenim	50	Evli	2	Çalışmıyor	Şehir
Katılımcı 12	Lise	39	Evli	1	Çalışmıyor	Şehir
Katılımcı 13	Önlisans	40	Evli	2	Çalışmıyor	Şehir
Katılımcı 14	Ortaöğrenim	39	Bekar	0	Çalışmıyor	Şehir
Katılımcı 15	Ortaöğrenim	44	Evli	3	Çalışmıyor	İlçe
Katılımcı 16	Üniversite	36	Bekar	0	Pastanede satış elemanı	Şehir

Kadın girişimcilerin demografik özellikleri incelendiğinde %12'si İlköğretim, %38 Ortaöğretim, %25'i Lise, %6'sı Önlisans, %19'u Üniversite mezunudur

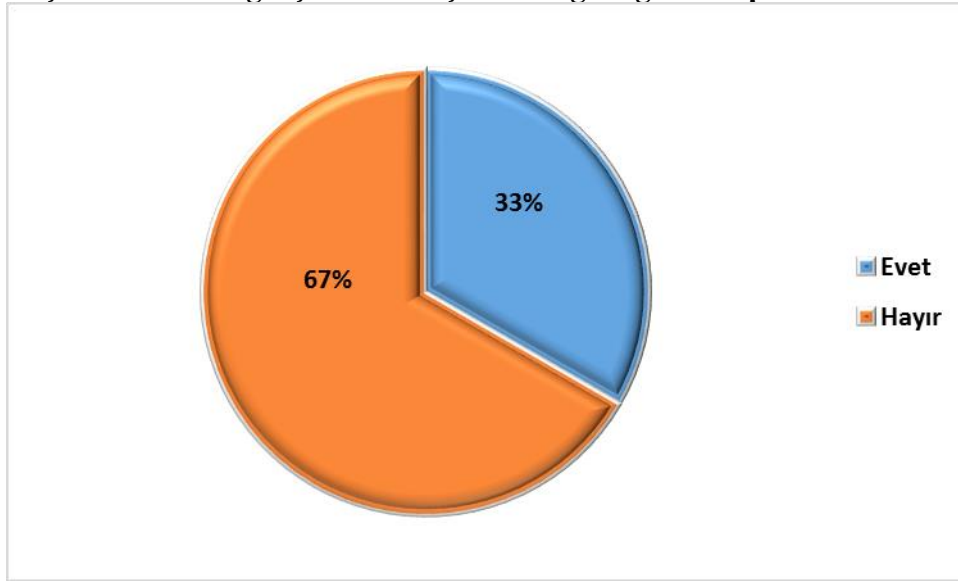
Görüşme yapılan toplam kadın girişimcilerin ortalama yaşı 43.4 olarak saptanmıştır. Bu kadın girişimcilerin %13'ü 50 ve üzeri yaş aralığında yer alırken, %37'si 30-40 yaş aralığında, %50'si ise 40-50 yaş aralığında olduğu bulgulanmıştır.

Görüşme yapılan kadın girişimcilerin %75'i evli olup, %25'inin bekar olduğu bulgulanmıştır.

Görüşme yapılan kadın girişimcilerin %50'si 2 ve üzeri çocuk sayısına sahip olup, %40'ı tek çocuklu ebeveynlerden oluşmaktadır. Kadın girişimcilerin %10'unun ise çocuğa sahip değildir.

Kadın girişimcilerin yetişip büyüdüğü yeri incelediğimizde, araştırma kapsamındaki kadın girişimcilerin %50'si şehir, %38'i ilçe ve %12'si köyde büyümüştür.

Şekil 1: Kadın girişimcilerin işleri ile ilgili eğitim alıp almadıkları

Kadın girişimcilerden demografik özellikleriyle birlikte şu an ki kurulu olduğu işiyle ilgili herhangi bir eğitim alıp almadıkları da sorulmuştur. Kadın girişimcilere şu anki işiyle ilgili eğitim almadıkları sorusuna %75'si herhangi bir kurumdan eğitim almadığını, %25'i de eğitim aldıklarını söylemişlerdir. Eğitim alan kadın girişimcilerin %50'si KOSGEB girişimcilik eğitimi, %25'i üniversiteden kurs aldıklarını ve diğer %25'i Ticaret ve Sanayi Odası'nın kadın girişimcilere yönelik eğitim programından faydalandığını vurgulamıştır.

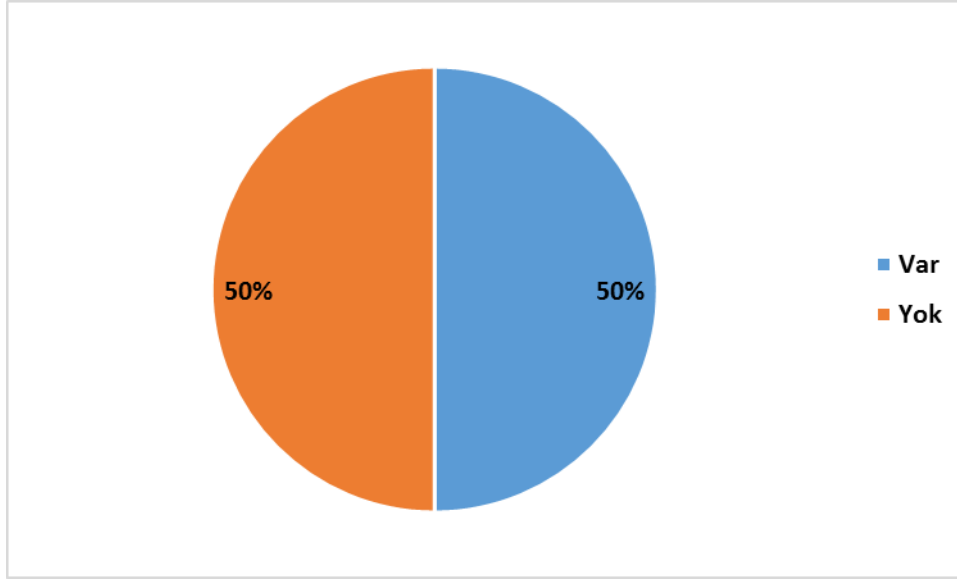
Tablo 5: Kadın Girişimcilerin İş Deneyimleri

Girişimcinin Adı	İş Deneyim Sayısı	İş Deneyim Süresi	Sektör
Katılımcı 1	1	17 yıl	Tekstil
Katılımcı 2	0	0	Yok
Katılımcı 3	1	3 yıl	Yok
Katılımcı 4	2	10 yıl	Ön muhasebe elemanı – Satış Elemanı
Katılımcı 5	1	7 yıl	Bankacı
Katılımcı 6	1	5 yıl	Lokum Satış
Katılımcı 7	1	2 yıl	Satış Elemanı
Katılımcı 8	3	9 yıl	Terzi - Satış Elemanı - Satış Elemanı
Katılımcı 9	0	0	Yok
Katılımcı 10	1	4 yıl	Bebek Giyim Satış Elemanı
Katılımcı 11	0	0	Yok
Katılımcı 12	0	0	Yok
Katılımcı 13	0	0	Yok
Katılımcı 14	0	0	Yok
Katılımcı 15	2	3 yıl	Giyim Mağazasında Satış elemanı – Tekstil Satış elemanı
Katılımcı 16	1	4 yıl	Pastane (Baba işi)

Araştırma kapsamında değerlendirilen kadın girişimcilerin girişimci olmadan önceki iş deneyimlerini incelediğimizde, %38'inin iş deneyimi yok, %62'sinin de iş deneyimi vardır. İş deneyimi olan kadın girişimcilerin %66,6'sı bir iş deneyimine sahipken, %26,7'si iki iş deneyimine, %16,7'si üç iş deneyimine sahiptir. İş deneyimine sahip kadın girişimcilerin ortalama iş deneyimleri 6,4 yıl olarak hesaplanmıştır. Katılımcı 1 olan girişimci, kendi işinin kurmadan önce 17 yıl boyunca tekstil fabrikasında çalıştığını vurgulamıştır. Maket tasarımı ve üretimi yapan Katılımcı 2, girişimci olmadan önce herhangi bir iş deneyimi olmadığını vurgulamış olup Safranbolu'nun turistik yer olması avantajı ve Safranbolu evlerinin meşhur olması sebebiyle 25 yıl önce maket bıçağı ile Safranbolu evi yapacak bu işe başladığını ifade etmiştir. Katılımcı 3, girişimci olmadan önce yine aynı sektörde satış elemanı olarak çalıştığını vurgulamış ve sektörün inceliklerini bildiği için kendi deneyimlerine de güvenerek yine lokum satış sektörü üzerinde işini kurmuştur. Faaliyet alanı bebek giyim olan Katılımcı 4, işini kurmadan önce özel sektörde ön muhasebeci olarak çalıştığını söylemiştir. Kadın ve erkek giyim üzerine faaliyette bulunan Katılımcı 5,

özel bir bankada ön gişe görevlisi olarak 7 yıl çalışmış. Banka çalışma koşulları ve iş stresi nedeniyle bir gece de işi bırakma kararı alıp, hayali olan butik giyim sektörü üzerine işletmesini kurmuştur. Lokum satışı üzerine faaliyet gösteren Katılımcı 6, işini kurmadan önce 5 yıl lokum satış elemanı olarak çalıştığını vurgulamış ve başka bir insanın emrinde çalışmanın insanı madden ve manevi yönden tatmin etmemesi üzerine çalıştığı yerden ayrılmış ve uzun süre ev hanımı olarak hayatına devam etmiştir. Çocuklarının sorumluluğu azalmaya başladıktan sonra bildiğim işi yapmalıyım düşüncesiyle işletmesini kurmuştur. Hediyelik eşya satış işletmesine sahip Katılımcı 7, kendi işini kurmadan önce 2 yıl inşaat firmasında iç mimar olarak çalıştığını vurgulamıştır. Butik giyim işletmecisi olan Katılımcı 8, işini kurmadan önce tekstil sektörü üzerine faaliyette bulunan bir mağazada satış elemanı olarak çalışmış, evlendikten sonra işten ayrıldığını vurgulamıştır. Takı ve aksesuar satışı üzerine faaliyet gösteren işletmeye sahip olan Katılımcı 9, girişimci olmadan önce herhangi bir iş deneyimi olmadığını vurgulamıştır. Katılımcı 10, bebek giyim üzerine kurulmuş bir işletmeye sahip ve girişimci olmadan önce de tekstil üzerine bir mağazada satış danışmanı olarak çalıştığını ve sahip olduğu iş yerinin, eski çalıştığı yer olduğunu belirtmiştir. İşletme sahibinin iş yerini kapatmayı düşünmesi üzerine hem kendi deneyimine hem de var olan müşterilerine güvenerek işletmeyi satın alma yoluyla devraldığını belirtmiştir. Ev yemekleri üzerine kurulu işletme Katılımcı 11, girişimci olmadan önce herhangi bir iş deneyimi olmadığını vurgulamıştır. İşletmesi gıda sektörü üzerine olan Katılımcı 12 ve Katılımcı 13, girişimci olmadan önce herhangi bir iş deneyimi olmadığını, ev hanımı olduğunu vurgulamıştır. Katılımcı 14, girişimci olmadan önce herhangi bir iş deneyimi olmadığını vurgulamıştır. Katılımcı 15, girişimci olmadan önce 3 yıllık iş deneyimi olduğunu ve iş alanlarının da iki farklı hazır giyim mağazasında satış elemanı olarak çalıştığını vurgulamıştır. Katılımcı 16, girişimcilik deneyiminin aileden geldiğini vurgulamıştır. Pastane işletmesini babasının kurduğunu aslında çocukluğundan beri işin içinde olduğunu ancak resmi olarak babasıyla birlikte 4 yıl çalıştıktan sonra babasının emekliliğe ayrıldığını ve işin başına geçtiğinin vurgulamıştır.

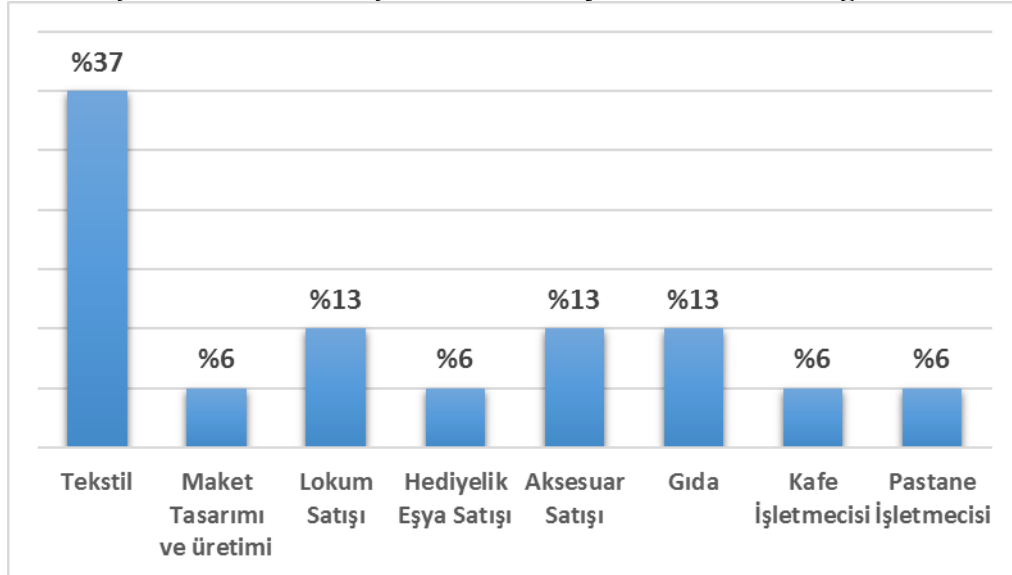
Şekil 2: Kadın Girişimcilerin Aile Girişimcilik Geçmişi

Kadın girişimcilere, ailenizde kendi işini kuran girişimcilerin olup olmadığı sorulduğunda %50'sinin ailesinde girişimci anne, baba, eş veya çocuk bulunmadığı saptanmış olup %50'sinin ailesinde kendi işini kuran girişimciler bulunmaktadır.

Aile iş geçmişine sahip Katılımcı 16, pastane işletmeciliğini kurucusu olan babasından devir almış ve girişimcilik hayatına başlamıştır.

Şekil 3: Kadın Girişimcilerin Faaliyet Alanlarının Dağılımı

Kadın girişimcilerin %42'si tekstil sektöründe faaliyet göstermektedir. Tekstil sektöründe faaliyet gösteren kadın girişimcilerin ise %40'si bebek giyim üzerine, %60'ı da yetişkin kadın- erkek giyim üzerine faaliyet göstermektedir. Görüşmelere

katılan kadın girişimcilerin %13'ü lokum satışı, %13'ü aksesuar ve takı satışı, %13'ü gıda sektöründe faaliyet gösterip ev yemekleri üzerine kurulu işletmelerdir. %6'sı hediyelik eşya satışı, %6'sı maket tasarımı ve üretimi, %6'sı kafe işletmecisi ve %6'sı pastane işletmecisinden oluşmaktadır.

3.1.2. Kadın Girişimcilerin Sahip olduğu İşletmelere Yönelik Bulgular

Bu başlığın içerisinde işletme sahibi olan kadın girişimcilerin işletme faaliyet süreleri, işletmelerinin hukuki yapısı hakkında bilgi verilecektir.

Tablo 6: İşletme Yaşam Süresi ve Hukuki Statüsü

Girişimcinin Adı	İşletme Yaşam Süresi	İşletmenin Hukuki Yapısı
Katılımcı 1	7	Şahıs işletmesi
Katılımcı 2	24	Şahıs işletmesi
Katılımcı 3	15	Limited Şirket
Katılımcı 4	15	Şahıs işletmesi
Katılımcı 5	13	Şahıs işletmesi
Katılımcı 6	10	Limited Şirket
Katılımcı 7	14	Şahıs işletmesi
Katılımcı 8	14	Şahıs işletmesi
Katılımcı 9	4	Şahıs işletmesi
Katılımcı 10	10	Limited Şirket
Katılımcı 11	12	Şahıs işletmesi
Katılımcı 12	4	Şahıs işletmesi
Katılımcı 13	6	Şahıs işletmesi
Katılımcı 14	4	Şahıs işletmesi
Katılımcı 15	21	Şahıs işletmesi
Katılımcı 16	6	Limited Şirket

Araştırma kapsamında değerlendirilen kadın girişimcilerin işletme yaşam süreleri ortalama 11,1 yıl olarak hesaplanmıştır. Kadın girişimcilerin işletme kurdukları yani girişimci oldukları yaşı incelediğimizde Karabük'te ki kadın girişimcilerin iş kurma yaşı ortalama 32 olarak hesaplanmıştır.

Kadın girişimcilerinin %75'i şahıs işletmesine sahipken, diğer kadın girişimcilerinin işletmeleri bir başka deyişle %25'i da limited şirket statüsüne sahiptir.

Limited şirket statüsüne sahip kadın girişimciler, Mülakat 3 ve Mülakat 6 lokum satışı faaliyet alanında, Mülakat 10 tekstil sektörü içerisinde yer alan bebek giyimi faaliyet alanında ve Mülakat 16 pastane işletmeciliği üzerine faaliyette bulunmaktadır.

3.1.3. Kadın Girişimcilerin İşletme Kurma Sermayelerine İlişkin Bilgiler

Bu başlık altında kadın girişimcilerin işletmelerini kurmadan önce ve kurarken sermaye bulma yöntemlerine yönelik bulgular açıklanacaktır.

Tablo 7: Kadın Girişimcilerin İşletme Sermaye Kaynakları

Girişimcinin Adı	Sermaye Kaynağı
Katılımcı 1	Banka kredisi
Katılımcı 2	Banka kredisi
Katılımcı 3	Akraba-arkadaşlara borçlanma Banka kredisi
Katılımcı 4	Akraba-arkadaşlara borçlanma
Katılımcı 5	Kişisel-ailevi tasarruflar
Katılımcı 6	Kişisel-ailevi tasarruflar Banka kredisi
Katılımcı 7	Kişisel-ailevi tasarruflar Banka kredisi
Katılımcı 8	Karşılıksız destek
Katılımcı 9	Ortak(lar) Banka kredisi
Katılımcı 10	Kişisel-ailevi tasarruflar Banka kredisi
Katılımcı 11	Banka kredisi Kişisel-ailevi tasarruflar
Katılımcı 12	Kişisel-ailevi tasarruflar Banka kredisi
Katılımcı 13	Kişisel-ailevi tasarruflar Banka kredisi
Katılımcı 14	Kişisel-ailevi tasarruflar Banka kredisi
Katılımcı 15	Banka Kredisi
Katılımcı 16	Kişisel-ailevi tasarruflar Banka kredisi

Kadın girişimcilerin sermaye kaynağını öğrenmeye yönelik yapılandırılmış hazırlanan mülakat sorusunu incelediğimizde girişimcilerin %70 ek ya da direk sermaye kaynağı olarak “banka kredi”sine başvurmuştur. Yine girişimcilerin özellikle iş deneyimine sahip girişimcilerin %40’ı kişisel-ailevi tasarruflarından yararlanmışlardır.

Araştırmaya katılan kadın girişimcilerimizden sadece Katılımcı 8, işletmesinin kuruluş aşamasında kadın girişimcilere sağlanan finansal desteklerden yararlanmıştı.

3.1.4. Kadın Girişimcileri Girişimci Olmaya İten Sebepler

Bu başlığın altında iş yeri kurarak girişimci olmayı tercih eden kadın girişimcilerin, girişimci olmalarındaki etkenlere (işsiz kalmak, kendimi geliştirmek, iş hayatımda daha özgür olmak, aile geleneğini devam ettirmek, bir önceki işimden memnun olmamak, aile bütçesine katkıda bulunmak, kendi patronum olmak, ekonomik bağımsızlığımı kazanmak, aldığım eğitim için, çevre edinmek için, daha çok para kazanmak, zamanımı değerlendirmek) dair bulgular analiz edilmiştir.

Tablo 8: Kadın Girişimcileri Girişimci Olmayan İten Sebepler

Girişimcinin Adı	Kadın Girişimcilerin Görüşleri
Katılımcı 1	İşsiz kaldığım için bir iş kurmak istedim.
Katılımcı 2	İş hayatımda daha özgür olmak istedim.
Katılımcı 3	Aile bütçesine katkıda bulunmak istedim.
Katılımcı 4	Aile bütçesine katkıda bulunmak istedim.
Katılımcı 5	İş hayatımda daha özgür olmak istedim. Bir önceki işimden memnun değildim. Hep kendi patronum olmak istedim. Zamanımı değerlendirmek istedim.
Katılımcı 6	Aile geleneğini devam ettirmek istedim. Aile bütçesine katkıda bulunmak istedim.
Katılımcı 7	İşsiz kaldığım için bir iş kurmak istedim.
Katılımcı 8	İş hayatımda daha özgür olmak istedim. Aile bütçesine katkıda bulunmak istedim. Hep kendi patronum olmak istedim. Ekonomik bağımsızlığımı kazanmak istedim.
Katılımcı 9	Aile bütçesine katkıda bulunmak istedim.
Katılımcı 10	Aile bütçesine katkıda bulunmak istedim.
Katılımcı 11	Aile bütçesine katkıda bulunmak istedim.
Katılımcı 12	Kendimi geliştirmek ve aile bütçesine katkıda bulunmak istedim.
Katılımcı 13	Kendimi geliştirmek istedim. Aile bütçesine katkıda bulunmak istedim. - Ekonomik bağımsızlığımı kazanmak istedim.
Katılımcı 14	Hep kendi patronum olmak istedim
Katılımcı 15	İş hayatımda daha özgür olmak istedim. Aile bütçesine katkıda bulunmak istedim. Ekonomik bağımsızlığımı kazanmak istedim.
Katılımcı 16	Aile geleneğini devam ettirmek istedim

Araştırma kapsamında görüşülen kadın girişimcilerin, girişimciliği tercih etme sebeplerinin başında öncelikle “aile bütçesine katkı sağlamak” istediklerini vurgulamışlardır. Diğer ikinci bir faktör ise “iş hayatında daha özgür olmak” istemeleridir. Üçüncü sırada ise kadın girişimcilerin %14’ü işsiz kalma nedeniyle, diğer %14’ü ise kendi işinin patronu olmak için girişimciliğe yönelmiştir.

Kadın girişimcilerin iş fikrini bulmaya yönelik söylemlerini analiz ettiğimizde, kadın girişimcilerin çoğunluğu aile bütçesine destek olmak ya da geçimini sağlamak için girişimci olmayı seçtikleri görülmektedir.

- Katılımcı 1: *“Eşimden ayrılmıştım, işsizdim ve çocuğuma bakmak zorundaydım. Bu sebeple bu girişimciliğe el attım.”*
- Katılımcı 2: *“Maddi sıkıntılardan dolayı girişimci olmayı tercih ettim. Safranbolu turistik bir ilçe olduğu için kendi imkanlarımla girişimci oldum.”*
- Katılımcı 3: *“Daha önceden bu sektörde çalıştığım için işin inceliklerini zaten biliyordum. Bende iyi olduğumu düşündüğüm bu sektöre başlamak istedim. O sıralar çok fazla bu sektörde insan olmadığı için tutunmasının kolay olacağını düşündüm.”*
- Katılımcı 4: *“Çocuklarıma bakmak maddi açıdan çok zordu. Eşıme maddi yönden destek verebilmek için girişimci olmaya karar verdim. İşimi 1 yıllık bir araştırma sürecinden sonra kurdum.”*
- Katılımcı 5: *“Öncelikle gıda sektörünü düşündüm. Fakat gıda sektörünün zor olacağını düşündüğüm için tekstil sektöründe iş kurmayı planladım. Bu sektörle ilgili herhangi bir bilgim yoktu. Ancak bu iş hayalim olan bir girişimcilikti. Bir gece de karar aldım ve işletmemi kurma aşamasına geçtim.”*
- Katılımcı 6: *“İş fırsatını görme konusuna gelirse açtığım yıllarda en fazla bu sektörde birkaç işletme vardı. Bende bu sektörde iyi olacağıma inandığım için bu işi yapmaya karar verdim.”*
- Katılımcı 7: *“Ben iç mimarım. Fakat kendi alanımda iş bulamadığım için bu sektöre yöneldim. Aile bütçesine de Bu şekilde girişimci oldum.”*
- Katılımcı 8: *“Ben ve eşim sürekli gezen bir çift olduk. Bu civarda bundan 14 yıl önce elbise satan bu tarzda bir girişimci olmadığı için eşimle beraber bu girişimcilik kervanına atılmaya karar verdik. Belli başlı firmalarla gerçekten görüşmeler sonucu bu mağazayı açmaya karar verdik.”*
- Katılımcı 9: *“İşi ben kurmadım. Eşim kurdu ben hazırda kondum diyebilirim. Eşim ortağıyla ayrılınca bana bu işi yapar mısın diye sordu. Bende bir anlık kararla yaparım dedim ve işletmenin başına geçtim.”*
- Katılımcı 10: *“Dediğim gibi daha önce çalıştığım işletmeyi devir aldım. Neden devir aldım dersiniz hem işi seviyordum hem aile bütçesine katkıda bulunmam gerekiyordu. Bu nedenlerden dolayı mağazanın daimi müşterilerine inanarak bu işletmeyi devir aldım”*
- Katılımcı 11: *“Öğrencilerin gelmesiyle ev yemeklerini özleyeceklerini düşünüyordum. Anne yemeği gibi hissettirerek yemek yapmaya başladım. Ufak tefek birikimim vardı. Bankadan kredi çekerek bu sektöre giriş yaptım.”*
- Katılımcı 12: *“Benim girişimci olma hikayem bundan 4 sene önce başladı. Ben ev hanımıydım ama evde çok sıkılıyordum. Eşimle beraber düşünerek girişimci olmaya karar verdim. Hem maddi yönden eve destek hem de aileme katkıda bulunmak için böyle düşünüyordum. İlk başlarda hangi sektörde girişimci olacağımı bilmediğim için aklımdan bir ton sektör geçti. Ama sonunda ben insanlara gıda sektöründe hizmet vermeyi kendime daha uygun buldum ve bu sebeple girişimci oldum.”*
- Katılımcı 13: *Bundan yıllar önce kendi kendime sürekli düşünüyordum. Bir iş kurmam gerektiğini kendi paramı kendim kazanacağımı ve en önemlisi sevdiğim bir alanda kendi işimin patronu olacağımı hayal ederdim. Bir gün eşimle beraber bu konuyu konuşmak istedim. Eşim bana sonuna kadar sana destek olurum*

dedi. Ben çocukken ufak tefek kendime boncuklardan takı yapmayı çok severdim. Takı işini sevdiğim için bende bu sektörde iş kurmayı düşündüm.

Katılımcı 14: Öncelikle girişimci olmak gibi düşüncem yoktu. Fakat başka birisinin emrinde çalışmak yerine kendi işimin patronu olmayı düşündüm. Hem maddi açıdan hem de aileme destek açısından girişimci olmaya karar verdim.

Katılımcı 15: Girişimciliği tercih etme sürecim şu şekilde olmuştur. 1998 yılında işten ayrılmıştım. Eşim tek başına çalışmak zorundaydı. Çocuklarımızın geleceğini daha iyi bir hale getirmek için bende çalışmak istediğimi eşime dile getirdim. Fakat bu sefer başkasının işinde çalışmak yerine kendi işimizi kurmayı teklif ettim eşime. Eşimde bir süre düşündükten sonra mantıklı olacağına karar verdi. Bu şekilde bende girişimcilik kariyerime ilk adımı atmış oldum.

Katılımcı 16: Benim babam zaten bu işi yapıyordu. Bende küçüklüğümde beri sürekli onun yanına git gel bu işi öğrendim. Ailenin tek çocuğuydum. Bu sebeple babam emekli olduktan sonra bu işin başına ben geçecektim. Bu durumun bir gün gerçekleşeceğini bildiğim için işi öğrenmeye karar verdim. Bu şekilde girişimcilik kariyerimi tercih etme sürecim başlamış oldu.

3.1.5. Kadın Girişimcilerin İş yeri Kuruluşunda ve Kurduktan Sonra Karşılaştığı Zorluklar

Kadın girişimcilere iş yerlerinin kuruluş aşamasında karşılaştıkları zorluk olup olmadığını soruldu. Kadın girişimcilerin %20'si işyerlerini kurarken hiçbir zorlukla karşılaşmadıklarını belirtmişler, ancak %80'i zorluklarla karşılaştıklarını belirtmiştir. Daha sonrasında iş yeri kuruluş aşamasında yaşadığı zorlukların neler olduğu sorulmuştur. İkinci olarak da iş yerlerini kurduktan sonra yaşadıkları sorun ve problemler soruldu. Bu bölümde kadın girişimcilerin yaşadığı zorluklara ilişkin bilgiler analiz edilmiştir.

Tablo 9: Kadın Girişimcilerin Yaşadıkları Zorluklar

Girişimcinin Adı	Kadın Girişimcilerin Cevaplar		
	İşinizi kurarken sorunlarla karşılaştınız mı?	Cevabınız evet ise işinizi kurarken ne gibi sorunlarla karşılaştınız?	İşletmenizi kurduktan sonra ne gibi sorunlarla karşılaştınız?
Katılımcı 1	Evet	İşyeri arama ve kiralama Uygun eleman temini Aile ile ilgili sorunlar	Ödemeler ve senetler Kalifiye eleman bulma zorunluluğu
Katılımcı 2	Evet	Sermaye temini Mal temini	Ödemeler ve senetler
Katılımcı 3	Evet	Sermaye temini Pazarda tanınmamlık	İşletmenin devamı ve büyümesi için gereken sermayenin temini
Katılımcı 4	Evet	Sermaye temini İşyeri arama ve kiralama	Talebin yeterli düzeye ulaşamaması
Katılımcı 5	Hayır	Yok	Kaliteli ve ucuz hammaddenin temini Kalifiye eleman bulma zorunluluğu
Katılımcı 6	Evet	Sermaye Temini İşyeri arama ve kiralama	İşletmenin devamı ve büyümesi için gereken sermayenin temini Ödemeler ve senetler

Katılımcı 7	Evet	Sermaye temini İş alanında deneyimsiz olmaktan kaynaklanan sorunlar	İşletmenin devamı ve büyümesi için gereken sermayenin temini
Katılımcı 8	Hayır	Yok	İşletmenin devamı ve büyümesi için gereken sermayenin temini Talebin yeterli düzeye ulaşamaması
Katılımcı 9	Evet	Sermaye temini	Ödemeler ve senetler
Katılımcı 10	Evet	İşyeri arama ve kiralama Pazarda tanınmamışlık	Kaliteli ve ucuz hammaddenin temini Talebin yeterli düzeye ulaşamaması
Katılımcı 11	Evet	Sermaye temini İşyeri arama ve kiralama	İşletmenin devamı ve büyümesi için gereken sermayenin temini
Katılımcı 12	Evet	Sermaye temini Pazarda tanınmamışlık	İşletmenin devamı ve büyümesi için gereken sermayenin temini
Katılımcı 13	Evet	Sermaye temini Pazarda tanınmamışlık İşyeri arama ve kiralama	Talebin yeterli düzeye ulaşamaması Ödemeler ve senetler
Katılımcı 14	Evet	Sermaye temini	Ödemeler ve senetler
Katılımcı 15	Evet	Sermaye temini Mal temini	İşletmenin devamı ve büyümesi için gereken sermayenin temini Ödemeler ve senetler
Katılımcı 16	Hayır	-	İşletmenin devamı ve büyümesi için gereken sermayenin temini Kalifiye eleman bulma zorunluluğu

Araştırma kapsamında değerlendirilen kadın girişimcilerin iş yerlerini kurma aşamasında yaşadığı zorlukları incelediğimizde en çok sermaye temininin de zorluk yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bu nedenle kadın girişimciler en çok sermaye temini olarak banka kredisi yöntemine başvurmuşlardır. İkinci yaşanan zorluk olarak da işyeri arama ve kiralamalardan kaynaklanan sorunu dile getirmişlerdir. Bu zorluğun temel sebebi olarak da yüksek iş yeri kira bedellerinin olması ayrıca kadın girişimcilere önyargıyla yaklaşılması olarak dile getirmişlerdir. Konu ile ilgili kadın girişimcilerin görüşlerini incelediğimizde, Katılımcı 1 “Karabük’te işyeri açabilmeniz için sınırlı dükkan bulunmaktadır. Hem merkezi olsun hem de kalabalık cadde üzerinde işyerim olsun istiyorsanız kira bedelleri çok fazla yükseliyor” ifadesini kullanmıştır. Katılımcı 4, “lokum satışının yüksek olması için ya tarihi Safranbolu ‘da yani eski çarşı da ya da Safranbolu ilçe merkezinde işyerinizin olması gerekmektedir. Tarihi çarşı da kiralayabileceğiniz çok da işyeri bulunmamaktadır. Safranbolu merkezde yine iş yerinizin en işlek cadde üzerinde olması gerekmektedir. Ancak Safranbolu turistik bir bölge olduğu için işyeri kiralaları çok yüksek değerdedir. Bende

öncelikle eski çarşıda işyerimi açtım, sonrasında finansal olarak işimi yoluna koyduktan sonra ilçe merkezinde işyerimi açabildim” ifadesine yer vermiştir. Katılımcı 6 “beğendiğim iş yerini bulduktan sonra sahibiyile görüştüm. Ancak mülk sahibi kadın girişimci olduğum için dükkan kirasını ödeyemeden ve işimin uzun süreli devam etmeyeceği düşüncesiyle dükkanı bana kiralamak istedi. Bunun üstüne eşim dükkan sahibiyile görüştüktan sonra ancak kiralayabildim” ifadesinin kullanmıştır. Katılımcı 10 “Devraldığım dükkanda tutunamadım. Dükkan sahibimle kira artışı üzerine anlaşamadık. Mağazanın yeri değişmek zorunda kalınca yeni iş yeri bulma kısmında ben çok yoruldu” ifadesine yer vermiştir. Katılımcı 11 “öğrenci bölgesi olan 100. Yılda iş yeri kiralari çok yüksek. Ana cadde üzerinde dükkan bulmak zorundaydım çünkü henüz öğrenci tarafından tanınmıyordum. Kira bedelini karşılayabildiğim dükkan ana cadde üzerindeydi ancak o da ana caddenin bir kat altında olduğu için ilk başlarda zor görünüyordu” ifadesine yer vermiştir. Katılımcı 12 “bu işi kurarken beni engelleyen bir şey yoktu. Tek zorlayan şey ise ilk başlarda dükkan bulamamış olmamdır” ifadesini kullanmıştır.

Kadın girişimcilerin işletmelerini kurduktan sonra karşılaştığı sorunları incelediğimizde, kadın girişimcilerin %35’i işyerinin devamı büyümesi için gerekli sermayenin teminin de zorluklar yaşadıklarını, %23’ü ödemeler ve senetlerde zorlukları yaşadıklarını, %18’i talebin yeterli düzeyeme ulaşmasında zorlukları yaşadıklarını, %12’si kaliteli ve ucuz hammadde temininde zorluklar yaşadıklarını ve %12’si de kalifiyeli eleman bulmada zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Kadın girişimcilerin işletmeyi kurduktan sonra yaşadıkları zorlukları incelediğimizde:

Katılımcı 1 *“Park time eleman çalıştırmak zorundaydım. Fakat eleman bulmakta çok zorlanıyordum. Ortalığımla anlaşamadık ve ayrıldık. Tekrar maddi anlamda baya sıkıntıya düştüm.”*

Katılımcı 2 *“İş kurulduktan sonra malzeme bulmada çok sıkıntı yaşadım. Günde en fazla 5 adet maket ev yapabiliyordum. Bunları yaparken bünyeme çok zarar verdim. Maddi yönden yine sıkıntılar yaşadım.”*

Katılımcı 3 *“İş kurduktan sonra ilk zamanlarda tutunması benim için zaman aldı. Bu süreçte sadece ufak tefek sıkıntılar yaşadım. Bunun dışında hiç sorun yaşamadım.”*

Katılımcı 4 *“İnsanları tanımakta zorlandım. Müşterilerin taleplerini karşılamak için çekilen sıkıntılar oldu. Dükkanı açtıktan sonra reklam sıkıntısı oldu. Yani dükkanın tanıtımı baya zaman aldı.”*

Katılımcı 5 *“Safranbolu küçük bir ilçe olduğu için taklit edilmesi kolay bir ilçedir. Ben bu işi kurarken çok fazla bu alanda girişimci yoktu. Fakat beni taklit*

ederek çok fazla bu alanda girişimci olmuştur. Bunların yanı sıra bilmediğim bir iş alanı olduğu için müşterilerle ilk başlarda iletişimde sıkıntı çektim ve müşteri talebine uygun kıyafetler bulmak zor oldu. Ayrıca ucuz ve kaliteli kıyafet bulma aşamasında çok zorlandım.”

Katılımcı 6 *“İş kurduktan sonra tutunma yönünde biraz sıkıntı çektim. Bununla beraber giderek bu alanda açılan dükkanlar çoğaldığı için rekabet yönünden sıkıntılar çektim. En büyük sıkıntı ise pandemi döneminin başlamasıdır.”*

Katılımcı 7 *“İşimi kurduktan sonra markanın tanıtılması zaman almıştı. Bu sebeple ben tanıtım esnasında sıkıntılar yaşadım. En son pandemi olayı olunca sıkıntılarım artmıştır.”*

Katılımcı 8 *“Malzeme toplama, kredi çekilmesi gibi sorunlar yaşadım. Kısaca işe başlarken ekside başladım.”*

Katılımcı 9 *“İş bilmediğim için müşterilere neler sunacağımı onlarla nasıl konuşacağımı ve onlara nasıl hitap edilmesi gerektiğini bilmiyordum. Bu yüzden sıkıntılar yaşadım. Müşterilerin talepleri doğrultusunda getirmemiz gereken malzemeleri bulmakta sıkıntılar yaşadım.”*

Katılımcı 10 *“Devir aldığım dükkan benden önce marka ürünler satmadığı için ben bu dükkanda marka ürünler getirerek satmaya çalıştım. İnsanları markaya alıştırmak gerçekten benim için çok zordu. Müşteriler ürünün kalitesinden ziyade etiketine bakarak fiyatının pahalı olmasından almıyordu. Buda beni sıkıntıya düşürdü.”*

Katılımcı 11 *“İlk başlarda tanınmıyordum. İş yerimin ana caddenin bir kat altında olduğu için ilk başlarda zor görünüyordu. Bunun dışında büyük sıkıntılar yaşamadım” ifadesine yer vermiştir. Mülakat 12 “iş kurduktan sonra müşterilerin bu lezzete alışması, dükkanın reklamının tam yapılamaması, gibi sorunlarla karşılaştım. En önemli sorunum ise 100 yılda çok fazla pilavcının açılmasıyla rekabetin artması oldu” ifadesine yer vermiştir.”*

Katılımcı 12 *“İş kurduktan sonra müşterilerin bu lezzete alışması, dükkanın reklamının tam yapılamaması, gibi sorunlarla karşılaştım. En önemli sorunum ise 100 yılda çok fazla pilavcının açılmasıyla rekabetin artması oldu.”*

Katılımcı 13 *“İşimi kurduktan sonra en büyük karşılaştığım sorun müşterilerinin iş yerime alışmasıydı. Reklamı çok fazla yapamadım. Bu sebepten müşterileri iş yerime alışması baya zaman aldı. Malzeme temininde ilk başlarda zorlandım çünkü müşterilere uygun onların sevebileceği tarzda takılar bulamadım. Ama zamanla bu sorunu da hallettim.”*

Katılımcı 14 *“İlk başlarda öğrencilere uygun ortam hazırlamaya çalıştım. Öğrenciler en çok neyi sever, veya en çok ne ilgilerini çeker. Oyun kafe açacaktım fakat hemen yanımda bir adet oyun kafe olduğu için normal bir kafe açtım. Tabi ki öğrencilerinde ilk başlarda alıştığı kafeler olunca benim müşterilerim baya azdı. Bu nedenle ilk başta maddi yönden sıkıntılar çektim ve nedenle işletmenin sabit gider ödemelerimde sıkıntılar yaşadım. Ama sonradan yavaş yavaş öğrenciler alışınca bu sorunlar ortadan kalkmaya başladı.”*

Katılımcı 15 “İşimizi kurduktan sonra eşim başka bir alanda çalışıyordu. Bende tek başıma iş yerini çekip çevirmeye çalışıyordum. Öncelikle müşteri kitlesinin oluşması, insanların sizi tanınması ve güvenmesi en zor kısmıydı. Bu nedenle ilk başlarda düşük satışlar oluyordu ve kar oranı çok düşüktü. Kısa bir sürede müşterimin ban ve sattığım ürünlerime güvenleri oluşup artmaya başlayınca yaşadığım sermaye sıkıntısı ortadan kalmaya başladı. Daha sonrasında iş yerimde tek olduğum için müşterilere yetiştirme konusunda, iş yerini toplama konusunda gerçekten sıkıntılar yaşadım. Müşterilerin tarzlarına uygun malzeme getirmeye çalışmak ise işin diğer bir zor kısmıydı. Sürekli moda değiştiği için sürekli benimde modayı takip etmem gerekiyordu.”

Katılımcı 16 “Benden önce ailem bu işi yapıyordu benim yönetmem gerekmiyordu ama şimdi ailem bütün sorumluluğu bana verdi. Bu işi ne kadar önemseyerek yapacağımdan emin olmak istiyorlardı. İlk başlarda zorlandım. İşçi alımlarında hammadde alımlarında toplu sipariş yapmasında gibi. Ondan sonra işler gayet güzel ilerledikten sonra ikinci şubeyi açtım. Asıl zorlandığım yer burasıydı. Kredi çektim borçlandım. Aynı ilçede 2 tane pastaneyi idare etmek zorundaydım. Sürekli bir ona git bir ona git baya yoruluyordum. Benim için en büyük sorun aynı anda 2 pastaneyi idare etmek olmuştur.”

Tablo 10: Kadın Girişimciliğin Avantaj ve Dezavantajları

Girişimcinin Adı	Kadın Girişimcilerin Görüşleri
Katılımcı 1	Kadın girişimciliğin avantajını hiçbir zaman görmedim. Benim için dezavantaj kısmı daha fazladır. Çünkü herhangi bir saldırıda kendimizi korumakta zorluk çekiyoruz.
Katılımcı 2	Avantaj veya dezavantaj benim için yoktur. Benimle birlikte bu sıkıntıları çocuklarım da çektiği için ben avantaj veya dezavantaj görmedim.
Katılımcı 3	Kadın girişimciliğin bence en büyük avantajı erkek girişimcilere göre daha tertipli ve düzenli olmasıdır. Bunun yanında düzgün bir lisan daha içten sevgi ile müşterilere yaklaşması vardır. Dezavantaj konusuna gelince bence böyle bir dezavantaj yoktur.
Katılımcı 4	Kadın girişimciliğin avantajları benim gözümde kadınların titiz, düzenli ve disiplinli olmasıdır. Müşterilerle konuşmanın hitap şeklinin biraz daha düzgün olmasıdır. Dezavantajları ise herhangi bir saldırıda erkek girişimcilere nazaran kadın girişimcilerin kendilerini bir tık daha korumasının zor olmasıdır. Malzeme taşınmasında ise erkek girişimcilerin kadın girişimcilere göre daha az güçlü olmasıdır.
Katılımcı 5	Bende kadın girişimcilik veya erkek girişimcilik arasında bir fark yoktur. Avantaj veya dezavantaj konusunda ise ufak detaylar dışında farklı bir düşünce olmamalıdır. En büyük avantajı benim gözümde kadın girişimcilerin lisanının daha düzgün olabilmesidir.
Katılımcı 6	Bence kadın girişimciliğin erkek girişimcilikten bir farkı yoktur. Avantaj veya dezavantaj benim gözümde yoktur.
Katılımcı 7	Kadın girişimciliğin benim gözümde dezavantajı yoktur hatta fazlasıyla avantajı vardır. Avantajları ise müşterilere karşı lisan daha düzgün dille kullanma, iletişim düzeyinin daha baskın olması gibi.
Katılımcı 8	Kadın girişimciliğin en büyük avantajı benim gözümde devletin kadın girişimcilere sağladığı yardımdır. Kadınların girişimcilerin erkek girişimcilerden daha fazla lisanının düzgün olması vardır. Dezavantaj konusuna gelirse ben bir dezavantaj olduğunu düşünmüyorum.
Katılımcı 9	Bence kadın girişimciler lisans, hitap, davranış, düzen ve dizayn açıdan erkek girişimcilere göre daha iyi oldukları için avantajları daha fazladır. Dezavantaj konusuna gelirse ben şimdiye kadar öyle bir şey görmedim.

Katılımcı 10	Kadın girişimciliğin bebek giyim mağazasında avantajı şöyle ifade edeyim. Ben bir anneyim bu mağazaya gelen genellikle anneler olduğu için onlarla empati kurabilmem daha kolay oluyor. Benim için en büyük avantajı budur. Dezavantaj konusuna gelirse ben bir dezavantaj olduğumu düşünmüyorum.
Katılımcı 11	Kadın girişimciliğin bu sektördeki en büyük avantajı bence öğrencilerin anne yemeğine alışkın olduğu için bende sloganımla bunu aşılama çalıştım. Yani anne yemeği adı altında yemek yapmaya başladım. Benim için en büyük avantajı budur. Dezavantajı olduğumu düşünmüyorum.
Katılımcı 12	Kadın girişimciliğin en büyük avantajı bence erkek girişimcilere göre bu sektörde el lezzetinin daha güçlü olmasıdır. Dezavantaj konusuna gelirse bence bu sektör için öyle bir şey yoktur.
Katılımcı 13	Bu sektörde kadın girişimciliğin avantajı benim gözümde takıların erkeklerden çok kadınların kullanmasıdır. Bende bir kadın olduğum için kadın müşterilerimin düşüncelerini görebilmemdir. Yani onlarla empati erkek girişimcilere göre daha kolay yapabilmemdir. Dezavantajı ise sektörde genelde erkek müşterilerin daha az satın almasıdır.
Katılımcı 14	Bence kadın girişimciliğin avantajı devlet tarafından erkek girişimcilere göre daha fazla yardım olmasıdır. Bunun yanında kadın girişimciler erkek girişimcilere göre biraz daha düşünceli olabilirler. Dezavantaj kısmına gelirse kadın girişimcilerin bence bir dezavantajı yoktur.
Katılımcı 15	Kadın girişimciliğin bu sektör için gerçekten en önemli avantajı genellikle kadın kıyafetleri sattığım için hemcinslerime olan yakınlığım ve onların düşünce yapısını bir erkek girişimciye göre daha düzgün ifade edebilmemdir. Dezavantaj kısmına gelecek olursak kadın girişimcilerin malzeme alım yapmasında tek başına sürekli koşuşturması ayrı bir zorluktu.
Katılımcı 16	Kadın girişimciliğin avantajı bence her alanda erkek girişimcilere göre daha ince düşünmesidir. Kadınların zevklerinin erkeklere göre daha hassas olmasıdır. Dezavantaj kısmına gelecek olursak erkek girişimciler bu sektör için güç bakımından daha avantajlıdır. Hammadde taşımada erkek girişimciler daha iyidir.

Araştırma kapsamında görüşülen kadın girişimcilere girişimci olmanın siz kadın girişimcilere avantaj ve dezavantajları sorulmuştur. Kadın girişimcilerin %92'si işletmesinin kurmadan önce, kuruluş aşamasında iş kurmak için gerekli olan sermayeyi banka kredilerinden ya da kendi kişisel tasarruf ve birikimlerinden temin ettikleri için ve hatta kadın girişimciler işletmesini kurarken işyeri bulma ve kiralama yönünden erkek girişimcilere göre çok daha zorlandıkları için kadın girişimciliğinin hiçbir avantajı olmadığını ifade etmişlerdir. Sadece %8'i işin kuruluş aşamasında karşılıksız destek alan kadın girişimcilerin devletin kadın girişimcilere sağladığı fayda ve yardımları avantaj olarak görmektedir. Bu nedenle kadın girişimcilerin hemen hemen hepsi girişimciliğin avantaj ve dezavantajlarını kendi kurdukları iş üzerine yorumlamıştır. Kadın girişimcilerin konuyla ilgili söylemlerini incelediğimizde Katılımcı 10 “bebek giyim üzerine olan işletmesindeki avantajını kendisi de anne olmasından dolayı kaynaklandığını” ifade etmiştir. Katılımcı 11 “gıda sektörü ve ev yemekleri üzerine kurulu işletmesinde kadın olduğu, müşterilerine daha iyi hizmet ve onların isteklerini daha iyi anlayabileceğini” ifade etmiştir. Katılımcı 12 yine “ev

yemekleri üzerine kurulu işletmesinde kadın olduğu için el lezzetinin erkeklere nazaran daha güçlü olmasından” dolayı kaynaklandığını belirtmiştir.

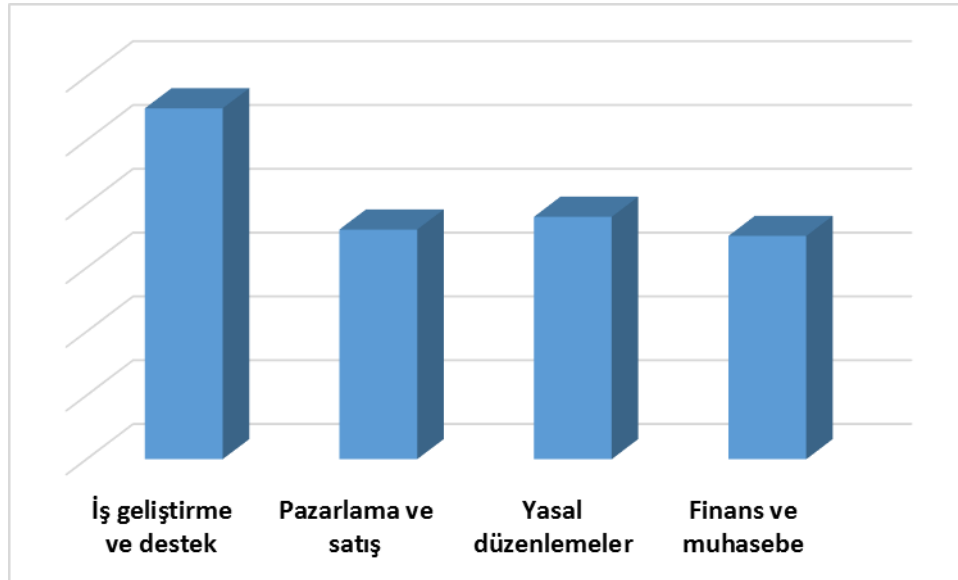
Araştırma da yer alan kadın girişimciler, kadın girişimciliğinden çok girişimde kadın olmanın avantajına değinmişlerdir. Kadın girişimcilerimiz bu yönde de ortak olarak ifade ettikleri görüş ise hangi iş alanında olursa olsun girişimcilikte kadın olmanın en büyük avantajı olarak da kadınların lisans, iletişim, davranış, düzen ve dizayn açıdan erkek girişimcilere göre daha iyi oldukları ifade edilmektedir.

Araştırma bulgularını kadın girişimciliğın dezavantajları yönüyle incelediğimizde kadın girişimcilerin %80’i kadın girişimciliğın herhangi bir dezavantajı olmadığını ifade ederken %20’si sadece iş yerinde güvenlik ve korunma yönünden erkek girişimcilere göre daha çok dezavantajlarını olduğunu vurgulamışlardır.

3.1.6. Kadın Girişimcilerin İşleriyle İlgili İhtiyaç Duydukları Eğitimlere İlişkin Bulgular

Bu başlık altında kadın girişimcilerin işlerinde ihtiyaç duydukları eğitimlerin (pazarlama ve satış, finans ve muhasebe, yasal düzenlemeler, iş geliştirme ve destek) dağılımları incelenecektir.

Şekil 4: Kadın Girişimcilerin Eğitim Almak İstedikleri Alanların Dağılımı

Araştırma kapsamında değerlendirilen kadın girişimciler ilk olarak iş geliştirme ve desteği üzerine eğitim almak istemektedirler. Kadın girişimciler işlerini büyütmenin yanında içinde buldukları pazarda da tanınmış olmak istiyorlar. Ancak bunu nasıl

yapacaklarına yönelik yönlendirme ve eğitime ihtiyaç duymaktadırlar. İkinci olarak işyerleri ve faaliyette buldukları sektörlerle ilgili güncel yasal düzenlemeler üzerinde fikir sahibi olmak istiyorlar. Üçüncü sırada ise pazarlama ve satış üzerine eğitim almak istediklerini vurgulamışlardır. Son olarak da finans ve muhasebe eğitimi almak istiyorlar. Kadın girişimcilerin eğitim almak istedikleri alanlarla ilgili belediye, ticaret ya da esnaf odasının ücretsiz düzenli eğitimler hazırlamalarını istiyorlar.

3.1.7. Kadın Girişimcilerin İstihdama Etkisi

Bu başlık altında kadın girişimcilerin işlerinde çalıştırdıkları istihdam sağladıkları çalışanları olup olmadığı ve işletmesinde kaç çalışanı bulunduğu incelenecektir.

Tablo 11: Çalışan Sayıları

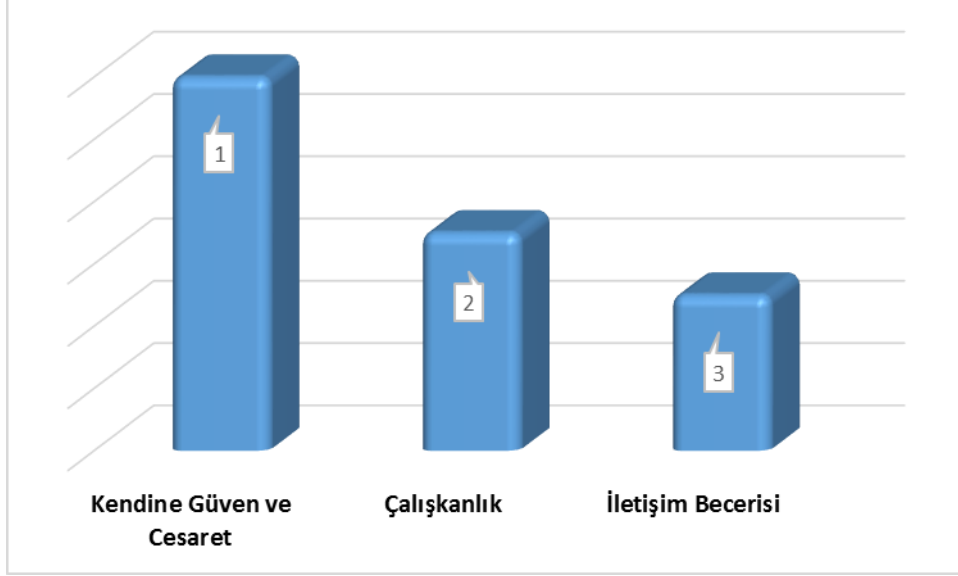
Girişimcinin Adı	İşletmenizde işçi çalıştırıyor musunuz?	İşletmenizde kaç kişi çalışıyor?
Katılımcı 1	Hayır	0
Katılımcı 2	Hayır	0
Katılımcı 3	Evet	1
Katılımcı 4	Hayır	0
Katılımcı 5	Hayır	0
Katılımcı 6	Evet	3
Katılımcı 7	Hayır	0
Katılımcı 8	Hayır	0
Katılımcı 9	Hayır	0
Katılımcı 10	Hayır	0
Katılımcı 11	Evet	2
Katılımcı 12	Evet	1
Katılımcı 13	Hayır	0
Katılımcı 14	Hayır	0
Katılımcı 15	Evet	1
Katılımcı 16	Evet	6

Araştırma kapsamında incelenen kadın girişimcilerin tümü mikro işletmeye sahip kadın girişimcilerden oluşmaktadır. Bu kadın girişimcilerin %63'ü işletmesinde işçi çalıştırmamakta, %37'si ise işçi çalıştırmaktadır. İşçi çalıştıran kadın girişimcilerin %50'si tek kişi istihdam ederken, %17'si iki çalışan diğer %33'ü ise üç ve üzeri çalışan istihdam etmektedir. Bu nedenden dolayı araştırmada yer alan kadın girişimcilerin istihdama katkısı çok azdır. Bunun bir nedeni hepsinin mikro işletme olması ve iş yaptıkları sektörlerden kaynaklanmaktadır.

3.1.8. Kadın Girişimcilerin Başarılı Olması İçin Gereken Özellikler

Bu başlık altında araştırma kapsamında yer alan kadın girişimcilerimize başarılı bir girişimcide bulunması gereken en önemli üç özellik (kendine güven ve cesaret, iletişim becerisi, eğitim, deneyim, sabır ve hoşgörü, risk üstlenebilme, çalışkanlık, hırs ve kararlılık, dürüstlük, yönetim becerisi, diğer) sorulmuştur. Kadın girişimcilere göre başarılı bir girişimcide bulunması gereken en önemli üç özellik incelenecektir.

Şekil 5: Başarılı Bir Girişimcide Bulunması Gereken En Önemli 3 Özellik

Araştırmaya katılan kadın girişimcilere göre, bir girişimcide ilk olarak “kendine güven ve cesaret” bulunması gerektiği konusunda hemfikirlidir. İkinci sırada ise hangi sektörde olursa olsun “çalışkanlık” yer alırken, üçüncü sıra da ise “iletişim becerisi” bulunulması gereken başlıca özellikler arasında yer almaktadır.

3.1.9. Kadın Girişimcilere Yönelik Öneriler

Bu başlık altında araştırma kapsamında yer alan kadın girişimcilerin, girişimci olmak isteyen kadınlara yönelik önerileri sorulmuş ve cevapları incelenecektir.

Şekil 6: Girişimci Olmak İsteyen Kadınlara Yönelik Öneriler

Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin, girişimci olmak isteyen kadınlara ilk önerileri “işlerini özenle yapsınlar” ifadesi yer almaktadır. İkinci olarak hangi sektörde iş yapıyor olurlarsa olsunlar “kendilerine güvensinler ve cesur olsunlar” ifadesi yer almaktadır. Üçüncü en önemli özellik ise “sevdikleri işi yapışınlar” ifadesi olmuştur.

SONUÇ

Girişimciliğin kalkınma üzerinde faydalı ve olumlu etkileri bulunmaktadır. Girişimcilik de kadınlara sosyal ve ekonomik refahın artırılmasında, cinsiyet eşitsizliğini azaltılmasında, ekonomik verimliliği artırmasında, ekonomini temel taşı olan küçük ve orta ölçekli işletmeleri büyütmesi ve gelişmesinde ve çocuklarının refahını artırmak için bir araç olabilir.

Kadın girişimcilik dünyanın her yerinde hızla artmakta ve gelişmektedir. Küresel girişimcilik izleme (GEM) raporuna göre 2018 yılında dünya çapında 74 ülkede tahmini 163 milyon yeni girişim ve 111 milyon halihazırda kurulmuş işletme kadınlar tarafından yönetiliyor. Hem aile bütçesine katkı sağlamak hem de iş yerinde esneklik, kadınların girişimciliğe dahil olmasının en önemli nedenleri arasında sayılmaktadır.

Kadın girişimciler kendilerinden beklenen roller arasında genellikle bir çatışmayla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu durum kadın girişimciler için önlerinde duran potansiyel bir engel olarak bulunmaktadır. Bu nedenle, kadın girişimcilerin bu tür rol çatışmalarıyla başa çıkmak için stratejilere ihtiyaçları vardır. Ancak bu tür stratejiler, kadın girişimcilik araştırmalarında hala ihmal edilmektedir.

Kadın girişimciler işin kuruluş aşamasında ve faaliyete başladıktan sonra yaşadıkları zorluk ve sıkıntılar arasında, sermaye temini, kadınlara toplumsal olarak biçilen rol, cinsiyet ayrımcılığı, eğitim seviyesi nedeniyle karşılaşılan problemler ve sorunlar ve çevrelerinde kendilerine örnek oluşturabilecek rol modellerinin bulunmaması yer almaktadır. Kadın girişimcilerin yaşadıkları sorunlara çözüm önerisinde ve tavsiyesinde katkıda bulunana aynı zamanda kadınların girişimciliğe yönlendirilmesinde destek ve teşvik eden kurumlar bulunmaktadır. Bu kurumlar, TOBB Kadın Girişimciler Kurulu, KOSGEB, Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı, Türkiye Girişimcilik Vakfı, Ticaret ve Sanayi Odası arasında yer almaktadır.

Bu araştırmada Karabük ilinde faaliyet gösteren kadın girişimcilerin profillerinin ortaya çıkarılması ve analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda çalışma değerlendirildiğinde kadınların girişimciliğe başlama yaş aralığı olarak 24-34 olarak bulgulanmıştır. Kadın girişimcilerin hizmet sektöründe faaliyet gösterdikleri bulgusu elde edilmiş ve kadın girişimcilerin mikro işletmeler kurarak faaliyetlerine başladıkları

bulgusuna ulaşılmıştır. Kadın girişimcilerin başlangıç sermaye teminin de ilk ve en önemli yöntemi banka kredileri ve kendi kişisel ya da ailevi birimlerden yararlanılmaktadır. Bu noktadan hareketle kadın girişimcilere devlet tarafından ve bölgelerin ya da özel kuruluşların sağladıkları finansal desteklerin daha çok v etkin bir şekilde anlatılması ve kadınların finansal sermaye ile ilgili daha çok bilgilendirilmesi sağlanmalıdır. Bu nedenlerden dolayı kadın girişimciler daha çok deneyimi olduğu iş alanında ya da risk oranı düşük az sermaye gerektiren işlere yönelmektedir. Kadın girişimcilerin müşteriye, çevreyi ve pazarı tanıman yönünden daha temkinli oldukları görülmektedir. Katılımcıların hepsine yöneltilen rol modeliniz var mı sorusuna tüm kadın girişimciler kendilerine örnek oluşturabilecek rol modelleri bulunmadığını vurgulamıştır. Araştırma kapsamında yer alan kadın girişimcilerin hepsi kendi hayalleri, deneyimleri ve araştırmaları doğrultusunda kendilerine inanıp güvenerek, cesaretleriyle girişimcilik serüvenlerine başlamışlardır.

Kadın girişimcilerin girişimci olmak amacıyla ekonomik özgürlüklerini sağlamak istemelerinin altındaki temel güdü öncelikle aile bütçelerine katkı sağlamak, gelir düzeylerini arttırarak aile refahını yükselmesine yardımcı olmak bulunmaktadır. Bununla haricinde kadın girişimcilerin kendi işlerinde özgürlük ve hem de sevdikleri işi yapma hedefleri bulunmaktadır.

Araştırma kapsamında yer alan kadın girişimcilerin tamamı işi kurmadan önce iş için gerekli sermaye temininde, işin kuruluş aşamasında istedikleri ya da daha fazla tüketiciye ulaşabileceklerini düşündükleri iş yerlerinin kira oranlarını yüksekliği ve kadın olmanın getirmiş olduğu iş yeri kiralama sürecinde ve işi kurduktan sonraki süreçte de işin devamı için gerekli finansal kaynaklardan yaşadıkları sorunlar en önemli ortak sorunlar arasında yer almaktadır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu kadınlara yönelik olumsuz önyargıya maruz kaldıklarını ancak çevreden yaşanan olumsuz koşullara rağmen eş ve aileleri tarafından destek gördüklerini ifade etmişlerdir.

KAYNAKÇA

- Akca, Ç. (2019). *Kadın Girişimcilerin Girişimcilik Niyetleri ile Kendine Güven İlişkisinin Belirlenmesi: Yiyecek İçecek Sektöründe Bir Araştırma*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği Bilim Dalı, Ankara.
- Alpşahin, U. (2011). *Kadın Girişimcilerin Başarı Faktörleri: Farklılık Yaratan Stratejilerin Çözümlemesi*. (Yayınlanmış doktora tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Yönetim Organizasyon Bilim Dalı, Çanakkale.
- Arıkan, C. (2013). *Kadın Girişimcilikte Başarı ve Başarıyı Etkileyen Faktörler*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Uludağ Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı, Bursa.
- Aşkın, A., Nehir, S., Vural, S.Ö. (2011). Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6(2).
- Bayraker, N. (2018). *Girişimcilik ve Kadın Girişimcilere Destek Olan Kurum ve Kuruluşlar*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Okan Üniversitesi, Bankacılık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Binici, B. (2020). Girişimcilik Nedir, Girişimci Kimdir? İstanbul Teknik Üniversitesi Kulübü. 25 Şubat 2020 tarihinde <http://itugirisim.org/girisimcilik/> adresinden erişildi.
- Boz, E. (2016). Kadın Girişimciliği ve BEBKA'dan Örnek Projeler. *BTSO Kadın Girişimciler Dergisi*, 01.
- Can, Y. ve Karataş, A. (2007). Yerel Ekonomilerde Kalkınmanın İtici Gücü Olarak Kadın Girişimcilerin Rolü ve Mikro Finansman: Muğla İli Örneği, *Selçuk Ü. Karaman İ.İ.B.F. Dergisi Yerel Ekonomiler Özel Sayısı*.
- Cici, A. N. (2013). *Kadınların Girişimcilik Yolunda Karşılaştıkları Sorunların Öz Girişimcilik Yetenekleri Üzerindeki Etkisi: Konya İlinde Bir Araştırma*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Konya.
- Cin, E. (2018). Kadın Girişimcilige En Büyük Engel Toplumsal Önyargılar. Girişim Haber, 25 Mart 2020 tarihinde <https://www.girisimhaber.com/post/2018/03/08/Kadin-Girisimcilige-En-Buyuk-Engel-Toplumsal-Onyargilar.aspx> adresinden erişildi.
- Çakır, M. (2018). *İş Adamlarının Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Potansiyeli Üzerindeki Etkisi: Kayseri İlinde Bir Uygulama*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Kayseri.
- Çalışır, G. ve Çakmak Kılıçaslan, E., (2017). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadın Girişimcilik: TEB KOBİ TV. *Aydın İktisat Fakültesi Dergisi*, 2(1).
- Çelebi, N. (1997). *Turizm Sektöründeki Küçük İşyeri Örgütlerinde Kadın Girişimciler*. Ankara: KSGM Yayınları
- Çelik, A. (2006). Bir İstihdam Politikası Olarak Girişimcilik. *Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi İ.İ.B.F. Uluslararası Girişimcilik Kongresi*. Bişkek. 11(86) 468-469.

- Çelik, C. ve Özdevecioğlu, M. (2001). Kadın Girişimcilerin Demografik Özellikleri ve Karşılaştıkları sorunlara İlişkin Nevşehir İlinde Bir Araştırma. *1. Orta Anadolu Kongresi*, Nevşehir.
- Çolakoğlu, F.K. (2019). *KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Neticesinde İşyeri Açanların Mevcut Durumları ile İlgili Bir Değerlendirme (2015-2019 Yılları Elâzığ Örneği)*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Fırat Üniversitesi, Girişimcilik ve Yenilik Yönetimi Anabilim Dalı, Elâzığ.
- Demirel, E.T. (2003). *Girişimcilik Kültürü*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), İnönü Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Malatya.
- Demirez, Murat (2006). Girişimciliğin Tarihçesi. 26 Şubat2020 tarihinde www.girisimciliknetwork.gen.tr adresinden erişildi.
- Dirik, N. (2016). *Türkiye’de Kadın İstihdamının Önündeki Engellerin Aşılmasında Girişimciliğin Önemi ve Kamu İstihdam Kurumlarının Rolü*. (Uzmanlık tezi), Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Doğan, N. (2013). *Türkiye’de Girişimcilik Eğilimi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma*. (Yayınlanmış doktora tezi), İstanbul Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Ecevit, Y. (1993). Kadın Girişimciliğinin Yaygınlaşmasına Yönelik Bir Model Önerisi, Kadını Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli, Devlet Bakanlığı *Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Eğitim Serisi*. Ankara: Yayın No: 74.
- Ecevit, Y. ve Kaptanoğlu, Y.İ. (2015). Kadın Girişimciler Araştırması. 20 Mart, 2020 tarihinde https://assets.garanti.com.tr/assets/pdf/tr/diger/us201_garanti_kadin_girisimciler_rapor_20150625.pdf adresinden erişildi.
- Ekodialog-Özgün Ekonomi ve Makale Arşivi, (2020). Temel Kavramlar. 3 Şubat 2020 tarihinde https://www.ekodialog.com/isletme_ekonomisi/temel_kavramlar.html adresinden erişildi.
- Ercan,S. ve Gökdeniz, İ. (2009). Girişimciliğin Gelişim Süreci ve Girişimcilik Açısından Kazakistan. *Bilgi Dergisi*, 49, 59-82.
- Ersarı, P. (2015). *Kadın Girişimcilerde Girişimcilik Özellikleri ve Liderlik Tarzlarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Gebze Teknik Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Gebze.
- Eşiyok, A.B. (2006), *İktisadi Dönemler İtibariyle Türkiye Ekonomisinde Kalkınma (1923-2004)*, Türkiye Kalkınma Bankası A. Ş., Ankara.
- Ganiyusufoğlu, A. (2018). *Geçmişten Günümüze Konya İli Girişimcilik Araştırması*. (Yayınlanmış doktora tezi), Selçuk Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Konya.
- Gıdık, M. (2019). *Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Niyetine Etkisi ve Devlet Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), İstanbul Aydın Üniversitesi, İşletme Yönetimi Bilim Dalı, İstanbul.

- Gökçil, T. (2019). *Girişimcilik ve Kadın Girişimciliği İş Yaşam Dengesinde Engel ve Fırsat Analizi: Konya İli Örneği*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), KTO Karatay Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Konya.
- Gözüaçık, S. (2019). *Franchising'in Girişimcilik Üzerindeki Etkileri Üzerine Elâzığ-Malatya İllerinde Bir Çalışma*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Fırat Üniversitesi, Girişimcilik ve Yenilik Yönetimi Anabilim Dalı, Elâzığ.
- Güney, S. (2008). *Aile İşletmelerinde Güncel Konu ve Sorular*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Güran, T. (1991). *İktisat Tarihi*. İstanbul: Acar Yayıncılık.
- Hancı, A. (2004). *Girişimcilikte Cinsiyet Faktörü ve Kadın Girişimciler Üzerine Bir Araştırma*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Sakarya Üniversitesi, Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalı, Sakarya.
- Işık Erol, S. (2015). Türkiye'de Kadınların Çalışma Hayatına Katılımının Belirleyicileri, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (3).
- İlter, B. (2008). *Girişimcilik Sürecinde Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunların Analizi: Kagider Örneği*. (Yayınlanmış doktora tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Afyonkarahisar.
- Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı. 18 Mart, 2020 tarihinde <https://www.kedv.org.tr/kedv-hakkinda> adresinden erişildi.
- Kadın Girişimci Başarı Hikayesi. 28 Mart2020 tarihinde <https://www.garantibbvakadingirisimci.com/basari-hikayeleri> adresinden erişildi.
- Kadın Girişimcilere Destek Veren Kurumlar. 16 Mart, 2020 tarihinde <https://startupjobs.istanbul/kadin-girisimcilere-destek-veren-tum-platformlar/> adresinden erişildi.
- Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, (2004). 18 Mart2020 tarihinde <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5251.html> adresinden erişildi.
- Karaömer, M. (2014). *Hatay İli Kırsalındaki Kadınların Girişimcilik Eğilimlerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Tokat.
- Karlı, H.O. (2018). *Kişilik Özellikleri ve Girişimcilik Niyeti Arasındaki ilişkinin Proaktif Kişilik Boyutu Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Ankara.
- Keskin, S. (2014). Türkiye'de Kadın Girişimcilerin Durumu. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9(1).
- Keskin, S. (2017). Kadın ve Erkek Girişimciler Arasındaki Farklılıklar. Mersin Üniversitesi *Sosyal Bilimler Enstitüsü e-Dergisi*, 1(1).
- Kılıçlı, E. (2018). *Üniversite'de Öğrenim Gören Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerini Etkileyen Faktörleri Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması: Aksaray Üniversitesi ve Şırnak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümleri Örneği*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Fırat Üniversitesi, Girişimcilik ve Yenilik Yönetimi Anabilim Dalı, Elâzığ.

- KOSGEB web sitesi, 16 Mart 2020 tarihinde www.kosgeb.gov.tr adresinden erişildi.
- Koza. Koza Programı Nedir? 3 Nisan2020 tarihinde <https://koza.esitgelecek.org/koza-nedir> adresinden erişildi.
- Kutunis, Ö. ve Alpaslan, S. (2006). Girişimci ve Yönetici Kadınların Profilleri Farklı Mıdır? *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, VIII(2).
- Küçük, M. (2015). Çalışma Hayatında Kadınlar ve Karşılaştıkları Sorunlar: Bir İşverene Bağlı Olarak Çalışan Emekçi Kadınlara İlişkin Bir Araştırma, *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 7(1).
- Lal Değerleme, (2014). Türkiye’de Kadınların Gayrimenkul Sahipliği. 1 Nisan2020 tarihinde http://www.laldegerleme.com.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=292%3AAturkiyede-kadinlarin-gayrimenkul-sahipligi-dunya-gazetesi-agustos-2014&catid=15%3Amakaleler&Itemid=71&lang=tr adresinden erişildi.
- Merkantalizm veFizyokrazi Nedir? 27 Şubat2020 tarihinde <https://ekonomihukuk.com/iktisadi-teoriler/merkantilizm-ve-fizyokrazi-nedir/> adresinden erişildi.
- Onay Özkaya, M. Kadın Girişimcilere Yönelik “Strateji Geliştirmede” Yerel Yönetimlerle İşbirliği İçinde Olmak, Mümkün Mü? 20 Mart 2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/203490> adresinden erişildi.
- Onay, Ü. G. (2013). *Kadın Girişimciliği Etkileyen Sosyo-Kültürel Faktörler: Isparta KOSGEB Girişimcilik Destekleri Üzerine Bir Araştırma*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Isparta.
- Öğüt, A. (2006). Türkiye’de Kadın Girişimciliği ve Yöneticiliğin Önündeki Güçlükler: Cam Tavan Sendromu, *Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(1).
- Öztopçu, A. (2016). İktisadi Düşüncede Yenilikçilik ve Ekonomik Kalkınmadaki Yeri, *Akademik Bakış Dergisi*, 58, 367-379.
- Öztürk, A. ve Arslan, İ. K. (2016). *Türkiye’de Kadın Girişimcilik: Kadınları Girişimciliğe Yönelten Faktörler, Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. İstanbul Ticaret Üniversitesi, Dış Ticaret Enstitüsü, Tartışma Metinleri, İstanbul.
- Öztürk, M.D. (2016). *Türkiye’de Kadın Girişimcilik: Kadınları Girişimciliğe Yönelten Faktörler, Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), İstanbul Ticaret Üniversitesi, Uluslararası Ticaret Anabilim Dalı, İstanbul.
- Özyılmaz, A.M. (2016). *Türkiye de Kadın Girişimciliği ve Girişimci Kadınların Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı, Nevşehir.
- Sabah, (2004). Kadın Yöneticiler Daha Başarılı Oluyor. 20 Mart 2020 tarihinde <http://arsiv.sabah.com.tr/2004/05/23/gnd110.html> adresinden erişildi.

- Sinanoğlu Koç, E. (2005). *Kadın Girişimciler Kavramı ve Serbest Meslek Mensubu Kadın Girişimcilere İlişkin Konya İlinde Uygulamalı Bir Araştırma*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı, Konya.
- Soysal, A. (2009). Türkiye’de Kadın Girişimciler: Engeller ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme, *Ankara Üniversitesi SBG Dergisi*, 65(1).
- Soysal, A. (2010). Kadın Girişimcilerin Özellikleri, Karşılaştığı Sorunlar ve İş Kuracak Kadınlara Öneriler: Kahramanmaraş İlinde Bir Araştırma, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(1), 71-95.
- Sönmez, A., Toksoy, A. (2014). Türkiye’de Girişimcilik ve Türk Girişimci Profili Üzerine Bir Analiz, Celal Bayar Üniversitesi, İ.İ.B.F. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 21(2), 41-58.
- Şekerler, H. (2006). *Kadın Girişimciler, Karşılaştıkları Sorunlar ve Bu Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Dumlupınar Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Kütahya.
- Tanrıverdi, H., Bayram, N.G., Alkan, M. (2016). Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi, *Journal of Entrepreneurship & Development / Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 11(1).
- Taşçı, V. (2019). *Üniversite Öğrencilerinde Girişimcilik Niyeti ve Kariyer Planlaması ilişkisi: Karabük Üniversitesinde Bir Araştırma*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Karabük Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Karabük.
- Tek, T. (2008). *Kadınlarda Girişimcilik Eğilimleri ve Dumlupınar Üniversitesi Bayan Lisansüstü Öğrencilerinde Bir Uygulama*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Dumlupınar Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Kütahya.
- Tosunoğlu, B.T. (2003). *Girişimcilik ve Türkiye’nin Ekonomik Gelişme Sürecinde Girişimciliğin Yeri*. (Yayınlanmış doktora tezi), Anadolu Üniversitesi, İktisat Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Türk Dil Kurumu. (2020). Girişim. 3 Şubat2020 tarihinde tdk.gov.tr adresinden erişildi.
- Türk Medeni Kanunu. (1926). T.C. Resmî Gazete, 743, 17 Şubat 1926.
- Türkiye İş Kadınları Derneği. 16 Mart 2020 tarihinde <http://www.tikad.org.tr/hakkimizda.html> adresinden erişildi.
- Türkiye İş Kurumu. Tarihçesi. 16 Mart 2020 tarihinde <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/tarihce/> adresinden erişildi.
- Türkiye Kadın Girişimciler Derneği, (2008). Kadın girişimcinin en büyük engeli bireysel ve toplumsal algılar. 24 Mart 2020, tarihinde <https://www.kagider.org/kurumsal/basin-odasi/haberler/2008/2016/04/01/kad%C4%B1n-giri%C5%9Fimcinin-en-b%C3%BCy%C3%BCk-engeli-bireysel-ve-toplumsal-alg%C4%B1lar> adresinden erişildi.
- Türkiye Kadın Girişimciler Derneği. 16 Mart 2020 tarihinde <https://www.kagider.org/kurumsal/kagider-hakkında/kagider-hakkında> adresinden erişildi.

- Uca, Y.F. (2019). *Girişimcilik Eğitiminin Etkinliği: Uygulamalı Girişimcilik Eğitmenlerinin Görüşleri zerine Bir Araştırma*, (Yayınlanmış yüksek lisans tezi)Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Karaman.
- Uluslararası alışma rgt. Kadın-Erkek Eşitliği ve alışma Hayatı. 21 Mart 2020 tarihinde http://www.ilo.org/ankara/about-us/WCMS_372882/lang--tr/index.htm adresinden erişildi.
- Uygun, R. (2016) İş Fırsatlarının Tanımlanması ve Değerlendirilmesinde Girişimcilik Deneyiminin Rolü: Yerel Bir Araştırma, *ICOMEPE*, (s.2573-2581).
- Uygun, R. (2018). *Girişimcilik Teori ve Yaklaşımları*, Bursa: Ekin Yayınevi.
- Uzkurt, C. (2019). 16 Mart 2020 tarihinde <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/6878/kosgebden-kadinlara-pozitif-ayrimcilik> adresinden erişildi.
- Uzunkaya, C. (2017). İşKUR’la Hayallerini Gerçeğe Dönüştüren Girişimci Kadınlar. *İstihdamda 3İ Dergisi*, 26. Sayısı Ekidir.
- Ülgen Aydınlık, A. (2016). *Girişimcilik*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Varlı, A. ve Koraltürk, M. (2010). II. Meşrutiyet’ten Erken Cumhuriyet’e Milli İktisadın Sürekli liği ve İzmir İktisat Kongresi, *ağdaş Türkiye Araştırmaları Dergisi*, 9(20).
- WomanEngineer. Kadın Rol Modellerimiz. 3 Nisan 2020 tarihinde <https://womaneng.com/kadin-rol-modellerin-onemi/> adresinden erişildi.
- Yücel, H. (2017). *Cumhuriyet Ekonomisinin Kuruluşu ve Gelişimi*. Ankara: TBB Yayınları.

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Girişimcinin Özellikleri.....	15
Tablo 2: Kadın ve Erkek Girişimcilerin Karşılaştırılması.....	38
Tablo 3: Araştırma Kapsamında Görüşülen Girişimciler ve İş Yeri İsimlerine Yönelik Kodlamalar.....	58
Tablo 4: Kadın Girişimcilerin Demografik Özellikleri.....	59
Tablo 5: Kadın Girişimcilerin İş Deneyimleri.....	61
Tablo 6: İşletme Yaşam Süresi ve Hukuki Statüsü.....	64
Tablo 7: Kadın Girişimcilerin İşletme Sermaye Kaynakları.....	65
Tablo 8: Kadın Girişimcileri Girişimci Olmayan İten Sebepler.....	66
Tablo 9: Kadın Girişimcilerin Yaşadıkları Zorluklar.....	68
Tablo 10: Kadın Girişimciliğın Avantaj ve Dezavantajları.....	72
Tablo 11: Çalışan Sayıları.....	75

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Kadın girişimcilerin işleri ile ilgili eğitim alıp almadıkları.....	60
Şekil 2: Kadın Girişimcilerin Aile Girişimcilik Geçmişi.....	63
Şekil 3: Kadın Girişimcilerin Faaliyet Alanlarının Dağılımı.....	63
Şekil 4: Kadın Girişimcilerin Eğitim Almak İstedikleri Alanların Dağılımı.....	74
Şekil 5: Başarılı Bir Girişimcide Bulunması Gereken En Önemli 3 Özellik.....	76
Şekil 6: Girişimci Olmak İsteyen Kadınlara Yönelik Öneriler.....	77

EK 1: ANKET FORMU

Girişimcilik Kariyerinin Tercihinde ve Sürdürülmesinde Kadın Girişimcilerin Karşılaştığı Engeller ve Sorunların Araştırılması: Karabük İli Örneği

Sayın girişimci; Bu anket, Doç. Dr. Ramazan Uygun danışmanlığı tarafından yürütülmekte olan Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'ne bağlı yüksek lisans tezimin bir parçasını oluşturmaktadır.

Araştırmanın genel amacı Karabük ilinde faaliyet gösteren kadın girişimcilerin profillerinin ortaya çıkarılması ve analiz edilmesi oluşturmaktadır. Kadın girişimcilerin sermaye kaynakları, iş kurmada ve işin devamında yaşadığı zorluklar ve çözüm önerilerine ulaşılmak istenmektedir. Bu çalışma doğrultusunda katılımcıların isimleri ve işletme bilgileri açık edilmeyecektir. Bu amacı gerçekleştirmek için hazırlanan anket formuna titizlikle vereceğiniz cevaplar bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak olup, cevaplarınız gizli tutulacak ve toplu olarak değerlendirilecektir. Araştırmanın başarılı olabilmesi, sizlerin sorulara doğru ve anlaşılabilir cevaplar vermesine bağlıdır.

Verdiğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

Ceyda BEKTAŞ

1. Doğum tarihiniz
2. Medeni Durumunuz? Evli (...) Bekar(...)
3. Çocuk Sayınız? Çocuksuz (...) Tek çocuk (...) İki çocuk (...) Üç ve daha fazlası (...)
4. Nerede yetiştiniz? Köy (...) İlçe (...) Şehir (...) Büyükşehir (...)
5. En son bitirdiğiniz okul?
(...) Diplomasız okur-yazarım (...) İlköğrenim
(...) Ortaöğrenim (...) Üniversite ÖnLisans
(...) Y.Lisans (...) Üniversite Lisans
6. İşinizle ilgili bir eğitim aldınız mı? Evet (...) Hayır (...)
7. İşinizle ilgili bir eğitim aldıysanız, bu eğitimi nereden aldınız? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)
(...) Belediye ve/veya Valilikten (...) Sivil toplum örgütünden
(...) Yüksek okul-üniversiteden (...) Özel kurslardan (...) Diğer
8. Evli iseniz, eşinizin mesleği nedir?
(...) Vasıfsız işçi (...) Vasıflı işçi (...) Çiftçi (...) Orta düzey memur
(...) Üst düzey yönetici (...) Esnaf & Girişimci (...) Diğer
9. Babanızın mesleği nedir?
(...) Vasıfsız işçi (...) Vasıflı işçi (...) Çiftçi (...) Orta düzey memur
(...) Üst düzey yönetici (...) Esnaf & Girişimci (...) Diğer
10. Annenizin mesleği nedir?
(...) Vasıfsız işçi (...) Vasıflı işçi (...) Çiftçi (...) Orta düzey memur
(...) Üst düzey yönetici (...) Esnaf & Girişimci (...) Diğer
11. Ailenizde kendi işini kuran var mı? Evet(...) Hayır (...)
12. Varsa hangi iş alanı?
13. İşinizle ilgili hangi alanda eğitime ihtiyaç olduğunu düşünüyorsunuz? (Önem derecesine göre sıralayınız)
(...) İş geliştirme ve destek (...) Pazarlama ve satış
(...) Finans ve muhasebe (...) Yasal düzenlemeler
14. Hangi düzeyde yabancı dil biliyorsunuz? (...) Çok iyi (...) İyi (...) Orta
(...) Az
15. Faaliyet alanınızı belirtiniz?
16. Daha önce başka bir işte çalıştınız mı? Sayısı ve Süresi İş Deneyimlerinizin?

17. Girişimci olmanızda sizi etkileyen faktörler nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- (...) İşsiz kaldığım için bir iş kurmak istedim.
- (...) Kendimi geliştirmek istedim.
- (...) İş hayatımda daha özgür olmak istedim.
- (...) Aile geleneğini devam ettirmek istedim.
- (...) Bir önceki işimden memnun değildim.
- (...) Aile bütçesine katkıda bulunmak istedim.
- (...) Hep kendi patronum olmak istedim.
- (...) Ekonomik bağımsızlığımı kazanmak istedim.
- (...) Aldığım eğitim doğrultusunda girişimci olmak istedim.
- (...) Çevre edinmek istedim.
- (...) Daha çok para kazanmak istedim.
- (...) Zamanımı değerlendirmek istedim.
- (...) Diğer

18. Girişimcilik kararınızı kimler destekledi? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- (...) Herhangi bir destek almadım. (...) Eşim (...) Annem
- (...) Babam (...) Kardeşlerim (...) Çocuklarım
- (...) Arkadaşlarım (...) Diğer aile üyeleri (...) İş Ortaklarım

19. İş kurma düşüncenize kimler karşı çıktı?

- (...) Eşim (...) Annem (...) Babam
- (...) Kardeşlerim (...) Çocuklarım (...) Arkadaşlarım
- (...) Diğer aile üyeleri (...) Diğer

20. Girişimci olmak diğer sorumluluklarıma engel teşkil ediyor.

- (...) Kesinlikle katılmıyorum (...) Katılmıyorum (...) Katılıyorum
- (...) Ne katılıyorum ne katılmıyorum (...) Kesinlikle katılıyorum

21. Sermayenizin kaynağı nedir?

- (...) Kişisel-ailevi tasarruflar (...) Akraba-arkadaşlara borçlanma (...) Ortak(lar)
- (...) Banka kredisi (...) Karşılıksız destek (...) Diğer

22. İşletmenizde işçi çalıştırıyor musunuz? Evetse kaç kişi olduğunu belirtiniz.

- (...) Evet kişi (...) Hayır

23. İşinizi kurarken sorunlarla karşılaştınız mı?

- (...) Evet (...) Hayır

24. Cevabınız evet ise işinizi kurarken ne gibi sorunlarla karşılaştınız?(birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz.)

- (...) Sermaye temini (...) Bürokratik işlemler (...) İşyeri arama ve kiralama
- (...) Mal temini (...) Uygun eleman temini (...) Pazarda tanınmamışlık
- (...) İş alanında deneyimsiz olmaktan kaynaklanan sorunlar (...) Aile ile ilgili sorunlar

(...) Diğer (belirtiniz).....

25. İşletmenizi kurduktan sonra ne gibi sorunlarla karşılaştınız? (birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz.)

- (...) İşletmenin devamı ve büyümesi için gereken sermayenin temini
- (...) Kaliteli ve ucuz hammaddenin temini
- (...) Talebin yeterli düzeye ulaşamaması
- (...) Bürokratik engeller
- (...) Organize olamamak
- (...) Ödemeler ve senetler
- (...) Kalifiye eleman bulma zorunluluğu
- (...) Diğer (belirtiniz).....

26. Aşağıdaki kuruluşlardan hangisine/hangilerine üyesiniz?

- (...) KADEM (Kadın ve Demokrasi Derneği)

- (...) KAGİDER (Kadın Girişimciler Derneği)
(...) KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı)
(...) Diğer...
- (...) Bir sivil toplum örgütü veya kuruluşa üye değilim.
27. Girişimci olma haricinde başka bir alternatifiniz olsaydı, yinede girişimci olmayı tercih eder miydiniz? (...)Evet (...)Hayır
28. Kendinizi başarılı bir girişimci olarak görüyormusunuz? (...)Evet (...)Hayır
29. Başarılı bir girişimcide bulunması gereken en önemli özelliklerden 3 tanesini belirtiniz.
(...) Kendine güven ve cesaret (...)İletişim becerisi (...)Eğitim (...)Deneyim
(...)Sabır ve hoşgörü (...)Risk üstlenebilme (...)Çalışkanlık (...)Hırs ve kararlılık
(...)Dürüstlük (...)Yönetim becerisi (...)Diğer
30. Girişimci olmak isteyen kadınları verebileceğiniz öneriler nelerdir? Lütfen önemli gördüğünüz 3 seçeneği belirtiniz.
(...) Hakkında bilgi sahibi oldukları ve deneyim sahibi oldukları işi yapsınlar
(...) Eğitim aldıkları işi yapsınlar
(...)İşlerini özenle yapsınlar
(...) Kendilerine güvensinler ve cesur olsunlar
(...)İş kurmadan önce yapılabirlik projelerinden yararlansınlar
(...) Sevdikleri işi yapsınlar
(...)Diğer
- 31.İşinizi kurmadan önceki iş durumunuz ? Çalışıyorsanız hangi iş alanı.....

EK 2: MÜLAKAT FORMU

1.GİRİŞİMCİLİK KARIYERİNİ TERCİH ETME SÜRECİNİZİ ANLATIR MISINIZ?
NASIL GİRİŞİMCİ OLDUNUZ?

2.İŞİNİZİ NASIL KURDUNUZ? İŞ FIRSATININ GÖRÜLMESİNDEN İŞİN
KURULMASINA KADAR OLAN SÜRECİ ANLATIR MISINIZ?

3. GİRİŞİMCİLİĞİ TERCİH ETME VE İŞİ KURMA SÜRECİNDE KİMLERDEN NASIL
DESTEK GÖRDÜNÜZ? ENGELLER VE ZORLUKLAR NELERDİ?

4.İŞİNİZİ KURDUKTAN SONRA KARŞILAŞTIĞINIZ SORUNLAR NELERDİ?

5. SİZCE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİN AVANTAJ VE DEZVANTAJLARI NELERDİR?

6.KENDİNİZE ÖRNEK ALDIĞINIZ SİZİ MOTİVE EDEN ROL MODEL YA DA
MODELLERİNİZ VAR MI?

ÖZGEÇMİŞ

1990 Karabük doğumlu Ceyda Bektaş; ilk, orta ve lise öğrenimini Karabük'te tamamlamıştır. 2008 yılında giriş yapmış olduğu Çukurova Üniversitesi Kozan Meslek Yüksekokulu Bankacılık Bölümünden 2010 yılında mezun olmuştur. Dikey geçiş sınavı ile 2010 yılında giriş yaptığı Çukurova Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünden 2013 yılında mezun olmuştur. 2017 yılından bu yana Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İşletme Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine devam etmektedir.